

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ērodotu Alikarnassēos Historiōn Logoi 9, epigraphomenoi Musai

Herodotus

Genevae, 1618

Liber nonus: Calliope

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1452)

HERODOTI ΗΡΟΔΟΤΟΥ
 HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
 HISTORIARVM LIBER ΓΕΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ,
 nonus, qui inscribitur ὀπιζαφομήνη

C A L L I O P E .

Κ Α Λ Λ Ι Ο Π Η .

HOC ab Atheniensibus reddito responso Lacedæmonii Spartam reuerterūt. Mardonius autem, posteaquam regressus ad eum Alexander Atheniensium responsa indicauit, mouens è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunq; iter faciebat, illinc viros ad bellum sumens Thessalis ducibus. Quos adeo nō pœnitebat eorum quę hæctenus egerant, vt etiam multo studiosius Persam inducerent. E quibus Thorax Larissæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tūc Mardonium propalam deducebat in Græciam. 2 Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadendoque non sinebant progredi longius, quod negatēt vllum locum ponendis castris opportuniorem esse quam illum, vbi subsidens consequeretur vt omnem Græciam sine prælio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & antea cognouissent. Si vero feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negotio validissima quaq; illorum consilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes sunt in ciuitatibus: nulla pecunia Græciam ad factionē rediges: hinc eos qui tecum non sentient, admotis copiis facile expugnabis. Hæc Thebani suadebāt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præsertim sperans incensis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed

IΜΕΝ, ταῦτα ἀποκρινάμενων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἔδρανον ἤσασαν Ἀλέξανδρος τὰ ῥῶμα Ἀθηναίων ἐσήμνη, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας, ἤγε τὴν στρατιάν ἀποσπῆν ἐπὶ τῆς Ἀθηνῶν. ὅκου δὲ ἐκείσε γίνοιτο, πύργους πρὸ λαμβάνε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἠγεομένων οὔτε τὰ
 10 **Π**ΡΩΤῶ Πρωτηγόρα μετέμελε σθέν, πολλῶν τε μάλλον ἐπήρην Ὡ Πέρσῳ καὶ συμπαροῦσιν ἤ τε Θωρήξ ὁ Ληριστῆρος Ζέρξεια φθύνοντα, καὶ ὅτε ἐκ τῆ φθνεσθ πρὸεκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ δὲ πορθυόμνος ἦ ὁ στρατός ἐν Βοιωτοῖσι, Ὡ Θηβαῖοι κατελαμβάνον Ὡ Μαρδόνιον καὶ σιωεβούλθον αὐτῶ, λέγοντες ὡς οὐκ εἶν χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. σθέν ἐών ἰέναι ἐκείρω, ἀλλ' αὐτῶ ἰζομόρον, ποίειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα
 20 **Κ**ΑΤΑΓΡΕΨΗΤΑΙ. καὶ μὲν γὰρ ὁ ἰσχυρὸν Ἑλλήνας ὀμοφρονέοντας, οἷον καὶ πᾶρος ταυτῶ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶ) πείρινεσθαι καὶ ἀπασιν αὐθροποῖσι εἶ δὲ ποιήσεσας τὰ ἡμεῖς ὡς ἀνιένοντο, ὡς ἡ ποίησις (ἐφασθον λέγοντες) ἐξείσε ἀπόνως ἀπὸ τῶ τῶ κείνων ἰσχυρὸν βουλήματα. πῆμπε χροῖματα ἐς σθέν διωσθόντας ἀνδρας ἐν τῆσι πολισιν πῆμπών δὲ, τὴν Ἑλλάδα διασῆσεσιν ἐνθευτεν ὅ σθέν μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηιδίως μὲ τῶ σασιωτέων κατὰ γρῆσαι. Οἱ μὲν ταῦτα σιωεβούλθον ὅ ὅ σθέν ἐπέθετο, ἀλλ' οἱ δεινὸς ἐνέστακτο ἡμερος τῶς Ἀθηνῶν δδότερα ἐλθῆ ἄμα μὲ ὡς ἀγνωμοσιώης, ἄμα δὲ πρὸσσι Ζηγνήσαν ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σαρδίσι, ὅτι ἐχοι Ἀθηνῶν, ὡς σθέν ὅτε ἀπικόμμος ἐς τῶ Ἀθηκὴν ἔρε σθέν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐν τε

1 At Thessalia duces adeo non pœnit. vel, Thessalia principes, aut, primores. 2 Porro quum in Boeotiam peruenisset exercitus, Mardonium aduenientes Thebani, consilium illi dabant, nullum locum illo castris ponendis opportuniorem esse dicentes: neque vltcrius progredi eum sinebant, sed ibi confidentem dare operam volebant vt Græciam vniuersam sine prælio subigeret.

HERO

ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἑστὶ πλείους ἐπισημαίνοντο εἶ), ἐν
 τῇ τῆσι μισί, αἰρέει τε ἐρήμον ὁ ἄς. ἡ δὲ βασιλῆ-
 ος αἰρεσις ἐς τὴν ὑπερλίαν τὴν Μαρδονίου ὅτι στρα-
 τήν, δεκάμηνος ἐξήμετο. Ἐπὶ δὲ ἐν Ἀθῆναι-
 σι ἐξήμετο Μαρδόνιος, κίμποι ἐς Σαλαμίνα Μου-
 ρειχίδην, ἀνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα ἑὸν αὐτῆς
 λόγους ἑὸν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἑῷσι Ἀ-
 θῆναιοσι διεπόρθησε. ταῦτα δὲ ἑδδύτερον ἀ-
 πίετλε, πρὸς ἕχων μὲν τῷ Ἀθῆναιῶν οὐ φιλίας
 γνάμας, ἐπίζων δὲ σφρας ἰσώσειν τῆς ἀγνωμο-
 σίνης, ὡς δορυαλώτου εὐούσης τῆς Ἀθηκῆς χάρης,
 καὶ εὐούσης ἰσώ ἑωῦτα. τῶν τῶν μὲν εἶνεκα ἀπέπεμ-
 ψε Μουρειχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ, ἀπικό-
 μος ἐπὶ τὴν βουλίαν, ἔλεγε ταῦτα Μαρδονίου.
 τῷ ἢ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνάμην, ὡς ἐδδύ-
 κεε ἀμεινον εἶ), δεκάμηνος ἑὸν λόγους ἑὸν σφρῖ Μου-
 ρειχίδης πρὸς φέρει, ἕξενεῖται ἐς τὸ δῆμον. ὁ μὲν δὲ
 ταῦτα τῷ γνάμην ἀπέφανετο, εἶπε δὲ δεδεγμέ-
 νος χήματα ταῦτα Μαρδονίου, εἶτε τῷ καὶ ταῦτα
 εἰσδάνει. Ἀθῆναιοι ἢ, ἀνίκα δεινοὶ ποιησάμενοι, 20
 οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ ἑξώθεν, ὡς ἐπύθοντο, πει-
 σάντες, Λυκίδα κατέκταναν βάλλοντες, τῷ ἢ Ἑλ-
 λησπόντιον Μουρειχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα.
 ἡμορῶν ἢ ἡορῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι πρὸς τῷ Λυ-
 κίδα, πρὸς τὴν ἄντωνται τῷ Ἀθῆναιῶν ἀγνώμας ὁ
 γνόμηνον. ἀφελθυσάμεν ἢ γυνὴ γυναικί, καὶ
 πρὸς τῷ γυναικί, ἐπὶ τὴν Λυκίδα οἰκίαν ἢ ἑὸν ἰσθ-
 κελέες καὶ καὶ μὲν ἔλθον αὐτῷ τῷ γυναικί, καὶ ἢ ἑ-
 τεκνα. Ἐς τῷ Σαλαμίνα διέβησαν Ἀθῆναιοι
 ὡς εἰ ἑὸν πρὸς πρὸς δέχοντο ἑὸν ἐκ τῆς Πελοποννή-
 σου στρατὸν ἢ ἕξεν πρὸς ἑὸν τα σφρῖ, ἑὸν ἢ ἑμῶν ἐν τῇ
 Ἀθηκῆ. ἐπὶ τῷ ἑὸν μὲν μακρότερον τε καὶ χροαί-
 τερον ἐποίηον, ὁ ἢ ὅτι καὶ ἑὸν ἐς τῷ Βοιωτίαν ἐλέγετο
 εἶ), οὐτῶν δὲ ἑὸν ἐξεκομίσαντο τε πρῶτα, καὶ αὐτῶ
 διέβησαν ἐς Σαλαμίνα. ἐς Λακεδαίμονα τε ἐπερι-
 πον ἀγγέλοις, ἀμα μὲν, μεμφομένους ἑῷσι Λακε-
 δαιμονίοισι ὅτι πρὸς αἰδὸν ἐσθάλοντα ἑὸν βαρβαρον
 ἐς τὴν Ἀθηκῆν, ἀλλ' οὐ μὲν σφρῶν ἰσώσαν
 ἐς τὴν Βοιωτίαν ἀμα δὲ, ἑὸν μὲν ἑὸν τα σφρῖ
 ἑὸν ἑὸν ὁ Πέρσης μεταβαλῶσι δώσειν πρὸς 40
 εἶτε τε ὅτι εἶ μὲν ἀμυνῶσι Ἀθῆναιοσι, ὡς καὶ αὐτῶ
 ἑὸν ἀλεωρῶν ἑὸν ἑὸν τα. ἑὸν γὰρ δὲ Λακεδαίμο-
 νιοι ὡρταζόν τε τῶν ἑὸν χρονον, καὶ σφρῖ ἑὸν ἑὸν
 ἑὸν πρὸς τῷ ἑὸν ἑὸν τῷ ἑὸν ποροσών. ἀ-
 μα ἢ ἑὸν τῷ ἑὸν σφρῖ τῷ ἑὸν ἑὸν ἑὸν ἑὸν ἑὸν ἑὸν
 ἐπάλλεσαι ἐλαβάνε. ὡς ἢ ἀπὸ τῶν ἐς τὴν Λα-
 κεδαίμονα ἑὸν ἀπὸ τῶν ἑὸν Ἀθηναίων, ἀμα ἀγ-
 μῶν ἐκ τε Μεγάρων ἀπὸ τῶν καὶ ἐκ Πλαταιῶν,

plerosque eorum in classe ad Salaminē
 esse audiret, urbem cepit desertam, de-
 cimo mense quā fuerat ab ipso rege
 capta. Eo postquam venit, mittit ad
 Salaminem Murichidem quēdam Hel-
 lespontium, cum eisdem mandatis quæ
 Alexander Macedo pertulisset. Mite-
 bat autem eadem mandata, gnarus ille
 quidem non beneuolo erga ipsum ani-
 mo esse Athenienses, sed sperans contu-
 maciam deposituros, tanquam subacta
 omni Attica regione, & sub ipsius im-
 perio posita. hac de causa Murichidem
 misit in Salaminem. Is ubi in senatum
 venit, Mardonii mandata exposuit. ἐ
 senatoribus Lycidas sententiam dixit, Sa-
 tius videri sibi esse ut ea quæ Murichi-
 des apud senatum diceret, ipsi admit-
 tentes ad populum referrent. Hæc ille
 dicebat siue quod pecuniam à Mardo-
 nio accepisset, siue quod id sibi proba-
 retur. Quod simulatq; audire Atheni-
 enses, tam ii qui ex concilio quam qui
 extra concilium erant, indignè feren-
 tes, Lycidam circumsteterunt, lapidi-
 busque interemerunt: Hellespontium
 vero Murichidem dimiserunt illæsum.
 Excitato de Lycida apud Salaminem
 rumore, & cognito quod gestum erat,
 Atheniensium vxores, alia aliam exhor-
 tantes atque prehementes, ultro domū
 Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac
 liberos lapidauerunt. Hunc autem
 in modum Athenienses in Salaminem
 transierunt: Quandiu ipsi copias ἐ
 Peloponneso venturas sibi auxilio expecta-
 bant, tandiu hostes in Attica habuere
 statiuæ: at ubi & focii tardius segniusque
 agunt, & Mardonius aduentans iam ef-
 fe in Bœotia audiebatur, ita exportatis
 omnibus rebus & ipsi in Salaminem tra-
 iecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem
 miserunt conquestum de Lacedæmoni-
 is, qui neglectui haberent barbarū ef-
 fe Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei
 in Bœotia occurrissent: tum admonitū
 eorum quæ sibi, si ad eum deficere vel-
 lent, Mardonius spondidisset: tū prædi-
 ctū, nisi præsidio ipsis essent, se aliquid
 per semet remedium inuenturos. Age-
 bāt per id tempus Lacedæmonii solen-
 nia quæ vocantur Hyacinthia: quæ fe-
 sta dei celebrare plurimi faciebant. ad
 hæc murum sibi in Isthmo extruebant,
 qui iam pinnas acceperat. Ad hos
 posteaquam nuncii Atheniensium Lacedæ-
 monem venerunt, ducentes secum
 Megarensium ac Plataensium legatos,
 ephoris

325

10

20

30

40

1V

V

VI

VII

1 ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore¹ Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos prestamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne pacisceremur cum Persa, posteaquam comper tam habuistis sententiam nostram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolulistis, nullã habetis Atheniensium ratione: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam² in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasis appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi acceperunt ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponneses magno studio incumbentes, Isthmum muro interclusere, ad finemque perduxere.³ Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam, muro quem extruebant nondum perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem &

ἐλεγον ταῦδε ἐπιλθόντες ὅτι ἑσὺ ἐφόροις, Ἐπιμήσαν ἡμέας Ἀθῆνῶσι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν Βασιλεὺς ὁ Μήδων, τῶσδε μὲν, πῶς χάριον ἀποδοῖ τῶσδε δὲ, συμμάχους ἐθέλει εἶναι ἴση τε καὶ ὁμοίῃ ποιῆσαι, αὐτὸ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλω χάριον πρὸς τῆς ἡμετέρας διδόναι, πῶς αὖ ἡμεῖς ἐλάμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἐλκίσιον ἀδεσφέντες, καὶ πῶς Ἑλλάδα δεινὸν ποιδόμενοι προσδοῦναι, οὐ καταιδέμεθα, ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καὶ ἄδικόμην ἑσὺ Ἐλκίσιον καὶ καταιδέμεθα δόμην. ὅτι κερδαλεώτερον ἔστι ὁμολογῆσαι τῶ Πέρσῃ μάλλον ἢ ἀπὸ πολεμῆσαι οὐ μὲν ὅσδε ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ ὁ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον εἶναι νέμεται ὅτι ἑσὺ Ἑλλήνας ἡμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίῃ ὅτε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσομεν ὅτι Πέρσῃ, ἐπει τε ὄξεμα ἴτε ὁ ἡμέτερον φρονήμα θεῶσδε, ὅτι οὐδαμῶς προσδοῦσθαι πῶς Ἑλλάδα, καὶ δὲ πῶς τείχεσ ἡμῶν ἀπὸ τῶ Ἰσθμοῦ ἐλασόμενον ἔντελέσ ἔστι, καὶ δὲ λόγον ὅσδε να τῶ Ἀθῆνῶσιν ποιῆσαδε σιωπήσομεν ἡμῖν Πέρσῃ ἀπώσασθαι ἐς τῶ Βοιωτίῃ, προσδεδώκατε, ἀπειδέτε τε ἑσβαλόντα ἐς τῶ Ἀθηναίων βαρβάρων. ἐς μὲν νῦν ὁ πρῶτον Ἀθῆνῶσι ἡμῖν μιλίοισι. οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδεῶσ. νῦν δὲ ὅτι τείχεσ τεταίχιστο ἅμα ἡμῶν ἐκέλδοσθαι ἡμέας ἐκπήμεναι, ὡς αὖ βαρβάρων δεκάμεθα ἐν τῆ Ἀθηναίων. ἐπειδὴ γὰρ ἡμεῖσ τῆσ Βοιωτίας, τῆσ γε ἡμετέρας ἐπιτηδεώτατον ἔστι μαχέσασθαι ὁ Θεῖσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἀκουσθῆναι ἐφόροις ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς πῶ ὑπεραίλιον ὑπεκρίνασθαι τῆ δὲ ὑπεραίλιον, ἐστὶν ἐτέρῃ. τῶσδε καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίησαν, ὅσδε ἡμέρας ἐς ἡμέρῃ ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῶ χεῖρον Ἰσθμὸν ἐτείχεον, ἀουδῶν ἐκόντες πολλῶν πάντες Πελοποννησιοὶ καὶ σφι πῶ πρὸς τείλει. οὐδὲ ἔχω εἶπαι ὁ ἄπρον, δὲ πῶ ἀπικόμενον μὲν Ἀλέξανδρον τῶ Μακεδόνος ἐς Ἀθῆνας ἀουδῶν μετὰ ἄλλῃ ἐποίησθαι μὴ μηδίσαι Ἀθῆνῶσι, ὅτε δὲ ὄρῃ ἐποίησθαι ὁσδεμίῃ, ἀλλὰ γὰρ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ ἐδόκεον Ἀθῆνῶσιν ἐπιδεῖσθαι ὁσδε ν. ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἀπικετο ἐς τῶ Ἀθηναίων, ἔκω ἀπτετετείχιστο ἐργάζοντο ὁ, μετὰ ἄλλῃ κατὰρρωδῆσθαι ὁ Πέρσῃ. Τέλος ὁ, τῆσ τε

VIII

IX

1 Iouis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. id est, sic configendi cum hoste in Bœotia. 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re solliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possumquam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Atheniensium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. etc. Valla imposuit vocabulum ἀπὸ γὰρ quod iunxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἀπικετο, hoc modo, οὐδὲ ἔχω εἶπαι τὸ ἀπικετο γὰρ ὅτι, etc.

Ἰσοκρίσιος καὶ Ἄξοδου τῶν Σπάρτητιέων ἐγγέτο
 Ἔσπος τοῖος δὲ τῆ περὶ τερατῆ τῆς ὑσάτης κατὰ σί-
 326 ος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγε-
 ῆτης, δυνάμην ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
 τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπέτετο πόρτα λόγον ὅτι ὁ Ἄ-
 330 θιωαῖοι ἐλεγον, ἀκούσας δὲ τῶν ἄλλων Χίλεος, ἔλεγε,
 335 Ἄρα σφι τὰ δεῦτά ἐστι, ἀνδρες ἐφοροί. Ἄθιωαί-
 340 ων ἡμῖν ἰόντων μὴ σφθίμων, τὰ δὲ βαρβαρὰ συμ-
 345 μάχων, καὶ τὰ τείχεος διὰ τὸ Ἰσθμοῦ ἐληλαμέ-
 350 νε κρατεροῦ, μεγάλα κλισιάδες ἀναπεπυμένα ἐς Ἰ-
 355 πῶν Πελοπόννησον τὰ Πέρση. ἀλλ' ἔσονται ὅτε σφίν
 360 πάλιν Ἄθιωαῖοι δόξα σφάλαμα τῆ Ἑλλάδι φέ-
 365 ρον. Ὁ μὲν σφι τῶν ἄλλων σὺν ἐβλάθη ὁ δὲ ἐν φρε-
 370 νὶ λαβόντες τὸ λόγον, αὐτίκα φράσαντες ὅσδ' ἐν τοῖσι
 375 ἀφελοῖσι τοῖσι ἀπικυρόισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς
 380 ἐπὶ ἐκπύμοισι πεντακισχίλιος Σπάρτητιέων, καὶ
 385 ἐπὶ τῶν ἐκείνων τῶν ἄλλων τῶν εἰλωτῶν, Πausanίη
 390 τὰ Κλεομβρότου ἑπιτάξας ἔβλεπεν, ἐγένετο μὲν
 395 ἡ ἡγεμονία Πλάταρχου τῷ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἰὼ
 400 ἐπὶ παῖς, ὁ δὲ τῶν ἄλλων ἑπὶ Ἔσπος τε καὶ ἀνέμιοι. Κλεόμ-
 405 βροτος γὰρ ὁ Πausanίω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδω
 410 δὲ παῖς, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τῶ
 415 Ἰσθμοῦ πῶν στρατῶν πῶν δὲ τῆς δέμασθαι, μὲν
 420 τῶν ἄλλων οὐ πολλὸν χρόνον ἕνα βίους ἀπέθανε. ἀπῆ-
 425 γε δὲ τῶν στρατῶν ὁ Κλεομβρότος ἐκ τῶ Ἰσθμοῦ
 430 διὰ τῶν ἄλλων ὅτι τὰ Πέρση, ὁ ἥλιος ἀ-
 435 μισυρῶν ἐν τῶ οὐρανῷ. περὶ τῶν ἄλλων δὲ ἐπὶ τῶ
 440 Πausanίης Εὐρυάνακτα τῶ Δωκεῖος, ἀνδρα οἰκίης
 445 ἰόντα τῆς αὐτῆς. ὁ μὲν δὲ σὺν Πausanίῃ ἐξεληλύ-
 450 θησαν ἐξ ὧ Σπάρτης. Οἱ δὲ ἀφελοῖ, ὡς ἡμέρη ἐ-
 455 γογγύοντες, ὅσδ' ἐν εἰδότες τῶν ἄλλων, ἐπῆλθον ὅτι
 460 τῶν ἐφόρων, ἐν νόῳ δὲ ἔχοντες ἀπαδημόσασθαι
 465 καὶ αὐτοῖ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπέλθοντες δὲ, ἐ-
 470 λεγον τὰ δεῦτά, Ὑμεῖς μὲν ὡ Λακεδαίμονιοι αὐτὸ τῆδε
 475 μύροντες, Ὑακίνθια τε ἀγετε καὶ παύσετε, κατὰ
 480 περὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. Ἄθιωαῖοι δὲ, ὡς ἀ-
 485 δικερόμενοι τῶν ἄλλων, χητέι τε συμμάχων, κα-
 490 τὰ λύονται τὰ Πέρση οὕτω ὅπως αὐ δυνάονται. κα-
 495 τὰ λυόμενοι δὲ, δηλοῦ γὰρ δὲ ὅτι σύμμαχοι βα-
 500 σιλῶν γινόμεθα, συστρατευόμεθα ὅτι τῶν ἄλλων
 505 ἔξηλέωνται ὑμεῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων μαθήσεσθε ὅσον αὐ-
 510 τὸ ὑμῖν ἐξ αὐτῶν ἐκβαίη. τῶντα λεγόντων τῶν ἀφελ-
 515 ῶν, οἱ ἐφοροί εἶπον ἐπὶ ὅρκῳ, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ὅτι
 520 ὁ ἄλλων φείχοντες ὅτι τῶν ἄλλων. ξείνης γὰρ ἐκάλειον
 525 τῶν ἄλλων βαρβαροῖς. ὁ δὲ ὡς οἱ εἰδότες, ἐπῆρώτεον δὲ
 530 ληξάντων ἐπειρῶμενοι δὲ, δέμασθαι πῶν δὲ εἶναι. ὡς-
 535 τε ἐν τῶν ἄλλων γινόμενοι ἐπαρῶντε πῶν ἄλλων

responsum & exitus Spartiatarum fuit
 huiusmodi: Pridie quam iam ultimum
 concilium fieret, vir Tegeata nomine
 Chileus, apud Lacedæmonios maxi-
 mæ inter hospites potentia, quum au-
 didisset ab ephoris omnia quæ Athenien-
 ses dixissent, his verbis eos alloquutus
 est, Ita se habet, viri ephori: si Atheni-
 enses non sentiunt nobiscum, sed cum
 barbaro, quamuis valido muro sit Isth-
 mus inædificatus, tamen magnæ fotes
 patefactæ sunt barbaro in Peloponne-
 sum. Quare prius eos audiatis quam ali-
 quid decernant quod cladem Græciæ
 adferat, Hoc Chileus consilium dedit.
 quod in animum admittentes ephori,
 confestim nihil colloquuti cum nunciis
 qui à ciuitatibus venerant, quinque millia
 Spartiatarum quum adhuc nox esset di-
 miserunt, præposito eis Pausania Cleom-
 broti filio. Quæ præfectura erat quidem
 Plistarchi Leonida geniti: sed quum is
 puer esset, Pausanias præfectus est, qui
 eius patruelis erat & idem tutor. nam
 Cleombrotus Anaxandridæ filius, pa-
 ter Pausaniæ, iam non supererat, non
 diu post quam copias quæ murum ex-
 truebant in Isthmo, reduxerat, vita
 functus. Reduxerat autem ab Isthmo
 copias Cleombrotus ob eam causam
 quod sibi inter sacrificandum aduersus
 Persam sol in cælo obscuratus esset. Ele-
 git autem Pausanias sibi collegam E-
 vryanactem Doris filium, suum genti-
 lem. His copiis è Sparta cum Pausania
 profectis, nuncii de illarum profectio-
 ne ignari, vbi dies illuxit, ephoros ad-
 eunt, habentes in animo abire in suam
 quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita ver-
 ba fecere, Vos quidem Lacedæmonii
 desidentes hic Hyacinthia agitis, ac lu-
 ditis, sociis proditis: Athenienses vero,
 vt à vobis læsi, & ob penuriam socio-
 rum, ita vt poterunt cum Persa transi-
 gent. Soluta autem societate vobiscum,
 palam est nos, quum regis fuerimus so-
 cii, militiæ comites futuros in quam-
 cunque regionem nos illi educent. In-
 de vos discetis quidnam vobis ex ea re
 fit euenturum. Hæc loquutis nunciis E-
 phori iureiurâdo interposito dixere su-
 as se copias putare in Orestio esse, ten-
 dères aduersum peregrinos. Peregrinos
 enim barbaros appellabant. Hoc illis
 non intelligentes, quid diceretur scisci-
 tabantur. Sciscitati, & rem omnē edocti
 atque stupefacti, quamcelerrime abire

1 Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemque collocatis. Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.

ad illos

ἐχρήμενος βουλεύμενος ἔρυμά τε παρ' ἑρατοπέδω
 ποιήσασθαι, καὶ ἰὼ συμβαλόντι ἅ μὴ ἐκβάλη ὀκο-
 ῖον ἡ ἐφέλει, κρησφύγετον τῶν ἐποιέετο. πρὶν κέ ὃ
 αὐτὸν ὁ ἑρατοπέδον, ἄρξά μιν ἀπὸ Ἐρυθρέων
 παρὰ Ἰσθμίου. κατέτεινε δ' ἑς τὴν Πλαταιίδα γῆν,
 ἢ πρὸς ἅσπερ ἄσπερ ποταμὸν τεταγμένον. ἔμυτοι ἔ-
 γε τείρης ἑσπέρων ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδί-
 οισι μάλιστ' ἀπέκλιον ἕκαστον. ἐχόντων δ' ἅσπερ ἄσπερ
 τῶν τῶν βαρβαρῶν, Ἀθηναῖος ὁ Φρυγίωνος, ἀνὴρ
 Θεβαῖος, πρὸς ἀσπιδάμεινον μετὰ δὲ ἀλλοῖς ἐπὶ ἰο
 ξείνια αὐτὸν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων
 ἄνδρα λογιμώτατοις κληθέντες ὅσσοι ἔπεινον. ἰὼ δ' ὁ
 δειπνὸν ποιούμενον ἐν Θήβησι. τὰ δὲ ἤδη ἅσπερ ἄσπερ
 παρὰ ἑρατοπέδου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογι-
 μου δ' ἑς τὸ ἑρατοπέδον ἐν Ὀρχομενίῳ. ἔφη δ' ὁ Θερα-
 νδρος κληθεὶς καὶ αὐτὸς ἑσπέρων Ἀθηναίου ἐπὶ τὸ δει-
 πνὸν τῶν κληθέντων ὅσσοι Θεβαίων ἀνδρῶν πεντή-
 κοντα, καὶ σφραγῶν ἑκατέρωθεν κλίνας, ἀλλὰ Πέρ-
 σίω τε ἐν Θεβαίων ἐκλίνας ἕκαστην ὡς ὁ ἀπὸ δειπνῶν
 ἕκαστος ἐκπέπνυον, τὸ Πέρσιον τὸ ὀμόκλινον, Ἐλλάδα
 γλαυκῶν ἰέντα, εἰρήσας αὐτὸν ὀποδαπὸς ἔστι, αὐτὸς δ'
 ἑσπέρων ἰέντα ὡς εἴη Ὀρχομενίου. τὸ δ' εἶπαι, Ἐπει-
 νὴν ὀμολογῶντες ὅς τε μοι καὶ ὀμολογῶντες ἔφησθε, μητιμῶ-
 σιν ἀπὸ γῶμης τὸ ἐμὴς καταλιπέσθε γέλω' ἵνα καὶ
 ἑσπέρων αὐτὸς πρὸς σφραγῶν βουλεύεσθαι ἔχῃς ἅσπερ
 συμφύροντα, ὅρας ἑσπέρων ἄνδρα μὲν Πέρσας, καὶ
 τὸ ἑρατοπέδον ἔλπιον μὲν ἐπὶ τὸ ποταμῶν ἑρατοπέ-
 δον ὀμολογῶντες, τούτων πρῶτον ὄψασθε, ὀλίγου ἡνὸς χρόνου
 διήκοντος, ὀλίγου ἡνὸς χρόνου πρὸς ἑσπέρων. ταῦτα ἄ-
 μα τε ἅσπερ Πέρσιον λέγειν, καὶ μετέπειτα πολλὰ τὸ δα-
 κρύων. αὐτὸς δ' ἑσπέρων ἅσπερ ἄσπερ ἄσπερ ἄσπερ
 Οὐκ ἔγωγε Μαρδόνιω τε ταῦτα χρεῶν ἔστι λέγειν, καὶ ἑσπέρων
 μετ' ἐκείνων ἐν ἀντιθέσει Περσέων. ἅσπερ ἄσπερ
 εἶπαι, εἰνε, ὅτι δὲ ἡμέτερον ἐκ τῶν θεῶν, ἀμύχανον
 ἀποτέλλει ἀνθρώπων. ὅσοι γὰρ πρὸς λέγεισιν ἔθελαι
 πείθεσθαι ὁσδοίς. ταῦτα δ' ἑσπέρων συχνοὶ ἑσπέρων
 ἄσπερ, ἐπόμεθα ἀναγκασθῆναι ἐν δεδεδυμένοι. ἐξήκοντα δ' ὁ-
 δὴν ἔστι τῶν ἐν ἀνθρώποις αὐτῇ, πολλὰ φρονέ-
 οντα, μηδενὸς κρατεῖν. ταῦτα μὲν τῶν Ὀρχομενίου
 Θερανόδρου ἠκούον καὶ ἅσπερ ἄσπερ ἑσπέρων, ὡς αὐτὸς
 αὐτὸς λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρῶτον ἢ
 ἡμέτερον ἐν Πλαταιῆσι τὴν μάχην. Μαρδόνιου δ'
 ἐν τῇ Βοιωτῇ ἑρατοπέδου ὀμολογῶν, οἱ μὲν δὲ οἱ πρὸς εἰ-
 ρηνὴν ἀπὸ μέρους ἑσπέρων, καὶ σιωπῶντες ἄσπερ ἄσπερ
 νας, ὅσοι πρὸς ἐμὴν δὲ ἑσπέρων ἑσπέρων τὸ αὐτῆ οἰκημένων

adactus: quod vellet cum castra com-
 munire, tum, si sibi in acie non cederet
 ex sententia, effugium comparare. Ex-
 portavit autem castra sua ab Erythraeis,
 secundum Hyfias, Plataensi tenus agro,
 iuxta flumen Asopum: muro commu-
 niens, sed non pro magnitudine castro-
 rum, verum per singulas frontes dena
 stadia habente. Hoc in opere barbaris
 occupatis Attaginus Phrynonis filius
 vir Thebanus conuiuio magnifice ap-
 parato Mardonium ipsum & Persarum
 honoratissimos quinquaginta inuitauit.
 fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi
 hominem sunt sequuti. Cetera quæ re-
 feram, ex Thersandro accepi, viro qui-
 dem Orchomenio, sed Orchomeni in-
 ter primos honesto: qui se quoque aie-
 bat ad hanc cœnam ab Attagino inuita-
 tum cum quinquaginta Thebanis: nec
 utrosque seorsum discubuisse, sed in
 singulis lectis alternos Persam & The-
 banum. Secundum cœnam quum po-
 tioni daretur opera, Persam qui eodem
 toro recumberet, Græce ipsum interro-
 gasse cuius esset: se vero respondisse Or-
 chomenium esse: tum illum dixisse, Quo-
 niam tu mihi mensæ confors & libami-
 num effectus es, volo tibi relinquere
 sententiæ meæ monumentum, ut ipse
 quoque præsciis huius rei, queas tibi cō-
 sulere. Cernis hos Persas in conuiuium
 acceptos, & copias quæ ad flumen in ca-
 stris relictæ sunt: horum omnium paruo
 post tempore pauculos cernes supersti-
 tes. Et inter dicendum multas lacrymas
 Persam effudisse. Admiratumque se eam
 orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc
 Mardonio expedit dicere, & iis Persis
 qui secundum eum in honore sunt? Et
 illum subiecisse, Hospes, quicquid ex
 deo fieri oportet, id homini inevitabile
 est. nam ne credibilia quidem dicenti-
 bus credere quisquam vult. Atque hæc
 permulti Persarum quum sciamus, ta-
 men Mardonium sequimur illigati ne-
 cessitate. Est autem hoc in hominibus
 acerbissimum, Eum qui multum sapit,
 minime potentem esse. Hæc ego ex
 Orchomenio Thersandro audiebam,
 atque adeo ipsum hæc statim aliis enar-
 rasse priusquam prælium ad Plataas fa-
 ctum est. Porro Mardonio in Bœotia
 statiuam habenti, præbuerunt copias
 ceteri circâ Græci, qui cum Medis sen-
 tiebant, & ad Athenas congregati sunt,

1 In sing. lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. Id est, Eum qui sapientia magna pradius sit, vel, prudentia, non habere res ullas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui eum sua prudentia dehortetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui. 3 Et una cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter

præter Phocenses. nam & isti vehementer partibus Medorum studebant, non tamen voluntarii, sed coacti. Sed iidem non multis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere: quod quum fecissent, protinus adfuit vniuersus equitatus. Vnde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, peruasit, Phocenses ab equitatu iaculis confossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulgatum est. quos tunc dux suus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenses, palam est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (vt opinor) à Thessalis. Quare vnumquenque vestrum oportet egregium virum esse, potius quam dedentes nos foedissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se barbaros esse inter Græcos, quibus mortem intulerant. His suos Harmocydes hortabatur. Quos vbi conclusere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emissuri: nonnullique emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquo versus quum sese opponerent, sibi equites digressi retro abiire. Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduertentur eos ad defendendum se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarentur, ita retro abscesserint, tanquam à Mardonio iussi: an experiri voluerint num quid isti præstantiæ haberent. Post abscessum autem equitatus, missis ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Isthmum venerunt, illic castra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponneses, vtique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiata egredi volentes, indignum se putauerunt à Lacedæmoniis se in exeundo superari. itaque quum pulchre litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinem peruenierunt: vbi quum pulchra etiam fuissent extra, ire perrexerunt.

μουῖοι ἢ Φωκέες οὐ σιωπῆσαλον. ἐμῆδιζον γὰρ
 "μεγάλως καὶ οὗτοι, σὺν ἔχοντες, ἀλλ' ἔτι ἀναίχθη
 ης. ἡμέρησι ἢ οὐ πολλῆσι μὲν τὴν ἀπίξιν τὴν ἐς Θή-
 βας ὑπερβῆν, ἠλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι. ἦγε ἢ αὐτῶν
 Ἀρμυκίδης, αὐτῶν τῶν ἀσπῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ
 ἢ ἀπικέαστο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδό-
 νιος ἰσπαρίας, ἐκέλευσέ σφεας ἀπὸ ἐωῦ τῆν ἐν τῶν
 πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ ἢ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα
 κῆρυξ ἠέσπερος ἀπαῖα. μὲν τῶν ταῦτα, διεξῆλθε
 10 μὲν Δία τῶν στρατοπέδου τῶν Ἑλλεικοδ τῶν μὲν Μή-
 δων ἐόντος Φήμη ὡς κατακοντῆι σφεας. διεξῆλ-
 θε ἢ δὲ αὐτῶν Φωκέων τῶν τῶν. εἶτα δὲ σφι
 ὁ στρατηγὸς Ἀρμυκίδης παρῶναιεε, λέγων ταῖα δέ,
 ὦ Φωκέες, παρῶναιεε γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι ἄνδρες
 ποι μέμλοισι παρῶναιεε θανάτω δώσειν, Δία βε-
 βλημένοις ἔτι Θεοσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἶπαί ζω. νῦν
 ὦν ἄνδρα ἵνα πόντα ὑμῶν χρεῶν βεῖν ἡμεῖσθα ἀ-
 γαθόν. κρέσσον γὰρ ποιεῦντα ἢ καὶ ἀμυνομένοις τε-
 λυθῆσαι ἄναια, ἢ παρῶναιεε Δία θά-
 20 ρῖναι αἰχλῶ μύρα. δὴ δὲ ματῆτω ἵς αὐτῶν
 ὅτι ἐόντες βαρβάροι ἐπὶ Ἑλλῆσι ἀνδράσι φόνον
 ἔρρασαν. ὦ μὲν ταῦτα παρῶναιεε. ἄνδρες ἰσ-
 παρίας, ἐπεὶ σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαμιον ὡς ἀ-
 πολέοντες, καὶ δὲ διετείοντο ταβέλεα ὡς ἀπήσον-
 τες καὶ κρυῖς καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἐσαῖον, πόν-
 τη συφρέσαντες ἐωῦτοῖς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μέλι-
 σα. εἶταῦτα ἄναια τῶν ἐσφρονον, καὶ ἀπήλαμι-
 νον ὀπίσω. σὺν ἔχω δὲ ἀπεχεῖως εἶπαί οὔτε εἰ ἦλθον
 μὲν ἀπολέοντες σὺν Φωκέας, δεηθέντων Θεοσαλῶν
 30 ἐπεὶ ἢ ὄρων παρῶναιεε ἀγέξοισι τετραπομόροις, δέισαν-
 τες μὴ καὶ σφισι ἡγηται τρώματα, οὔτω δὲ ἀπή-
 λαμιον ὀπίσω ὡς γὰρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος
 οὔτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἰ ἢ ἀγῆς με-
 τέροισι. ὡς ἢ ὀπίσω ἀπήλασαν ἄναια τῶν πέμψας
 Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε ταῖα δέ, Θαρσέετε ὦ Φωκέ-
 ες. ἀνδρες γὰρ ἐφαίητε ἐόντες ἀγαθοί, σὺν ὡς ἐγὼ ἐ-
 πωθάνομι. καὶ νῦν παρῶναιεε φέρετε ἄναια πόλε-
 40 μον τῶτον. βίεργασίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμέ, οὔτε
 βασιλῆα. ταβέλε Φωκέων μὲν ἐς τοσούτον ἐγῆρο.
 Λακεδαμονίοι ἢ, ὡς ἐς ἄναια ἦλθον, ἐν τούτῳ
 ἐστρατοπέδου. πωθάνομοι ἢ ταῦτα ἄναια
 Πελοποννήσιοι, ταῖα ἄμεινω εἰδήλαμε, ἄναια καὶ ὀρέ-
 οντες ἐξείοντας Σπάρτητας, σὺν ἐδικαίω λείπεσθα
 τῆς ἐξόδου Λακεδαμονίων. ἐν δὲ ὦν τῶν Ἰαθμοῦ
 καλλιερσαντων τῶν ἰρῶν ἐπορβύοντο πόρτες, καὶ
 ἀπικρέοντα ἐς Ἑλβσίνα. ποιήσαντες δὲ καὶ εἶτα
 ταῖα, ὡς σφι ἐκαλλιέρεετο, παρῶναιεε ἐπορβύοντο.

XVIII

XIX

1 Machinati sunt, vel, moliti. 2 Affirmare autem non possum an etc.

Μακί-
ναι

329

Αΐθλιαι οὐδ' ἄμα αὐτοῖσι, διαβαίντες μὲν ἐκ Σα-
λαμίνοσ, συμμιχθέντες δ' ἐν Ἐλευσίνι, ὡς δ' ἄρα ἀπί-
χοντο τ' Βοιωτῶν ἐς Ἐρυθράσ, ἑμαθόν τε δὴ τῶν βαρ-
βάρουσ ἐπὶ τῶν Ἀσωπῶν στρατοπέδοισιν. φρα-
θέντες δὲ τῶν, ἀντετάσσοντο ἐπὶ τ' ὑπερείησ τῶ Κι-
θαράνοσ. Μαρδόνιοσ δὲ, ὡσ οὐ κατέβαινον Ἐ-
λλιωέσ ἐπὶ τὸν πεδῖον, πέμπει ἐπ' αὐτοῖσ πάσαι τ' ἵππων,
τ' ἰσπάρχει Μασισιοσ, βδοκιμέων τῶν Πέρσησ
(Ἐλλῆωεσ Μακίσιον καλέουσι) ἵππων ἔχων Νι-
σάμον χρυσοχάλινόν τε, καὶ δὴ ὡσ κεκοσμημένον κα-
λάσ. ἐνθάυτα ὡσ παρσθλασ ἴσπ πῶτα παρσ
τῶν Ἐλλῆωασ, παρσ δὲ δὴον χτ' τέλεα παρσ δαλόν-
τεσ δ', κακὰ μέγα λα ἐργάζοντο, καὶ γυναικῶσ σφρασ
ἀπικάλεον. Κατὰ στωτυχίω δὲ Μεγάρεεσ ἔτυχον
τῶν δέντεσ ἢ δ' ἐπιμαχῶτα τον ἰὼ τῶ χειροῦ πῶμποσ,
καὶ παρσ δὲσ μάλισα τῶ τῆ ἐγένετο τῆ ἵππω. παρσ-
δὴονσ ὡν τ' ἵππου, Ἐ Μεγάρεεσ πιεζόμνοισ ἐ-
πεμπον ἐπὶ τῶν στρατιωέσ τῶν Ἐλλῆωων κήρυκα. ἀ-
πικόμνοσ δὲ ὁ κήρυξ παρσ αὐτοῖσ ἔλεγε τῶδε, Μεγα-
ρέεσ λέγεσσι, Ἡμεῖσ, ἀνδρεσ σύμμαχοισ, δ' διωατοῖ εἰ-
μὲν τ' Περσέων ἵππων δέκασται, μόννοισ ἔχοντεσ εἰσιν
ταύτω ἐσ τ' ἐσ ημερ δ' ἐχίω. δὴ αὐτῶ ἐσ δὲ λιπρῆη
τε δ' ἀρετῆ ἀντέστημ, καὶ τῶ πιεζόμνοισ. νῦν τε, εἰ
μὴ ἴνωσ δὴ ὡσ πέμψετε διαδόχοισ τ' ἀξιοσ, ἴτε ἡ-
μέασ ἐκλείψοντεσ τ' ἀξίω. ὁ μὲν δὴ σφι ταύτω ἀ-
πήγειλε. Πασοδῆνοσ δὲ ἀπειρεῶτο τῶν Ἐλλῆωων,
εἰ ἴνωσ ἐσ τοῖσ δὴ ὡσ ἐσ λονταῖ ἴεναί τε ἐσ τῶ χῶρον
τῶτον καὶ τῶσασται διαδοχοισ Μεγάρδοισ. ἔβουλο-
μῶν δὲ τῶ δὴ ὡν, Αΐθλιαιοι παρσ δὲ δὴον, καὶ Αΐ-
θλιωων Ἐπεικόσοισ λογάδεσ, τῶν ἐλοχῆηε Ο-
λυμπιόδοωεσ ὁ Λάμπωνοσ. Οὐπί ἐσαν οἰ τε παρ-
δὲ δὲ δὲ μνοισ, καὶ οἰ παρσ τ' δὴ ὡν τ' παρσ δὲ δὴον Ἐλλῆωων
ἐσ Ἐρυθράσ τῶ δέντεσ, τῶν τῶ δὲ δὴον παρσ δὲ δὴον
μαχομῶν δὲ σφραων ἐπὶ χροῖνον, τέλος τῶ δὲ δὴον ἐγέ-
νετο τ' μάχησ παρσ δὲ δὴον τ' ἵππου καὶ τέλεα, ὁ
Μασισιοῦ παρσ ἔχων τ' δὴ ὡν ἵπποσ βάλλε τῶ δὲ δὴον
μαπὶ τῶ πλῶρα δὴ ὡν τῶ δὴ ὡν ὄρησ, καὶ ἀποσείε
τ' Μασισιον. πῶσντι δὲ αὐτω οἰ Αΐθλιαιοι αὐτοῖσ ἐ-
πέκατο τ' ἵππων αὐτῶ λαμβάσοισ, καὶ αὐτῶ ἀμω-
μνοισ κτεῖνοισ, κατ' ἀρετῶσ δ' διωάμνοισ. ἐνεσθῶ-
σο γὰρ οὐτω ἐντοσ τῶρνηκα εἶχε χρύσοον λεπιδω-
τῶν κατῶ τῶ τῶ τῶρνηκοσ, κατῶνα φοινίκεον ἐνεδε-
δύκεε. τί τῶν τεσ δ' ἐσ τῶ τῶρνηκα αὐτῶ, ἐποίηεω ἔ-
δέν. παρσ ἴν γε δὴ μαθῶν ἴωσ τῶ ποιόμνοισ, παρσ ἴν ἐσ
τῶ ὄφθαλμόν ἔτω δὴ ἐπέσ τε καὶ ἀπέθανε τῶ τῶ δὲ
καὶ γινόμενα ἐλήθητε τῶν δὴ ὡσ ἴσπ πῶτασ. οὐτε γὰρ

Quibus Athenienses è Salamine transmittentes. in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquam ad Erythras Bœotiaz vene-
re, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, et regio-
ne tetenderunt sub Cithæronis radici-
bus. In quos Mardonius, quod in cam-
pum non descenderent, omnem im-
mittit equitatum, cui præerat Masistius
(à Græcis Macisius dictus) vir apud Per-
sas inçlytus, Nisæo equo infidens, aureo
freno & aliis insignibus eximie ornato.
Equites ubi promouere ad Græcos, per
turmas egressi, multum detrimenti in-
ferebant, feminas eos appellando. E-
rant forte Megarenses ea parte colloca-
ti qua nulla alia magis oppugnari nulla-
que magis ab equis adiri poterat: hæc,
impressione facta equitum, Megaren-
ses quia premebantur, mittunt ad duces
Græcorum præconem, qui ita, quum
venit, verba fecit, Megarenses aiunt, vi-
ri focii, Nos soli excipiendis hostibus
impares sumus, qui tenemus eandem in
qua collocati sumus à principio station-
em: ubi hæctenus tametsi ægre, tamen
strenue fortiterque resistimus. nunc
nisi alios nobis substituatis, scitote nos
ab acie discessuros. Hæc ubi præco re-
nunciauit, Pausanias experiti fecit Græ-
cos, siqui alii vltro ad locum irent, vt
Megarensibus succederent. Recusan-
tibus ceteris, Athenienses susceperè
hoc munus, videlicet eorum trecenti
delecti, quibus præerat Olympiodorus
Lamponis filius. Hi fuere qui præ om-
nibus Græcis ad Erythras castra habent-
ibus instructi successere, sagittariis sibi
assumptis. qui quum aliquandiu pug-
nassent, hic fuit pugnae exitus: Impres-
sionem faciente per turmas equitatu, e-
quus Masistii, vt erat præ aliis eminens,
sagitta per latus ictus est: quo dolore in
pedes erectus, Masistium excussit. Col-
lapsum confestim Athenienses circum-
sistunt: equoque prehensò, hominem
sefe defensantem interimunt, quum ali-
quandiu non potuissent. Ita enim erat
armatus: scilicet intus gerebat thora-
cem aureis squamis confertum, desuper
phœniceum paludamentum. Eius
thoracem quum ferirent, non prius a-
liquid profecerunt quam quidam re a-
nimaduersa illum percussit in oculo. I-
ta Masistius collapsus interiit. Hæc au-
tem res latebat alios equites. non enim

XX

XXI

XXII

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant, donec quidam re animaduersa percussit in oculo. Ita est, Sed quidam tandem re ani-

eum

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admifere, vt mortuum eriperent. Eos autem conspicati non iam turmatim sed vniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acrepelium de cadauere. at vbi praesidio venere copiae, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios super illū e suis amifere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid factū opus esset, decreuere sibi carentibus praefecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaserit, & seipfos & equos & iumenta toronderint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Graeci autem, postquam equitarum inuadentium exceperere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositum per stationes circumtulērunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formae gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter aliam, tum propter aquandi commoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithæronis secundum Hylas in agrum Platæensem. Eo quum peruenerere, stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & sanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locū planum. Vbi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τῆς ἰσῆου, οὐτε ἀποθνήσκοντα. αἰαχρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον ἐπειτε δὲ ἔστησαν, αὐτὰ καὶ ἐπόθησαν, ὡς σφῆας ὁδὸς αἰετοῦ. μάθοντες δὲ τὸ γεγώς, ἀγαθὰ κελυθάμενοι, ἠλαμνον τὸν ἰσῆου πομπήτας, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ ὁ ἄστυγοι οὐκέτι χεῖ τελεὰ προσελαμνόντας τὸν ἰσῆου, ἀλλὰ πομπήτας, πλὴν δὴ μὲν στρατὸν ἐπέβωσαν. ἐν αὐτῷ δὲ οὐ πρὸς ἀπασὶν ἐπεβοήθη, ἐν τούτῳ μάχη ὅξεια παρὶ τῆς νεκροῦ γίνετα. ἕως μὲν νῦν μοῦνοι ἔσαν οἱ τετρακόσιοι, ἑσθυῖον τε πολλὸν, καὶ ἄλλοι νεκρὸν ἀπέλιπον ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὲ οὐκέτι ἰσῆου πομπήτας ἐπέβωσαν, οὐδὲ σφι ἔξεργετο ἄλλοι νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς οὐκείνῃ δὴ μὲν πρὸς ἀπασὶν ἰσῆου. ἀποσῆσαντες ὡς ὅσον τε δύο σαλῆα, ἐβούλευοντο ὅ, ἠχρῶν εἶη ποίεειν ἕδοξε δὲ σφι, αἰαρχὴς εὐοσις, ἀπελαμνέειν τῷ Μαρδόνιον. Ἀπικόμενης δὲ τῆς ἰσῆου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποίησαντο Μασισίου πατρὸς τε ἡ στρατὸν καὶ Μαρδόνιος μέγιστον σφῆας τε αὐτοῖς κείροντες, καὶ τὸν ἰσῆου ἄλλοι ἰσῆου ζύγα, οἰμωγῆ τε χρεώμενοι ἀπλέτω. ἀπασαν γὰρ πλὴν Βοιωτίῳ κατεῖχε ἠχώ, ὡς αἰδρὸς ἀπολαμνέειν μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμώτατον τῷ Πέρσησι καὶ βασιλεί. ὁ μὲν νῦν βαρβάρου ἰσῆου τῷ στρατῷ ἀποθάνοντα ἐλίμων Μασισιον. Οἱ δὲ Ἕλληες, ὡς πλὴν ἰσῆου ἐδέξασθαι πρὸς ἀλλοῦσαν, καὶ δὲ ἀλλοῖς ὡς ἀνα, ἐθάρρησαν τε πολλῶν μᾶλλον καὶ πρὸς ἀλλοῖς ἐμαξάν ἐδέντες ἄλλοι νεκρὸν, τῷ τῆς ἰσῆου οὐκ ἔμωζον ὁ δὲ νεκρὸς ἔμωζεν ἄλλοις, μεγάλτεος εἶνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ εἶνεκα καὶ τῷ ἰσῆου ἐποίεον, ἐκλείποντες τῆς ἰσῆου, καὶ ἐφοίτων τῆς ἀλλοῖς Μασισιον. μὲν δὲ, ἕδοξε σφι ἔπιπτα βίωαι ἐς Πλαταίας. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῶν ἐάν ἔπιπτα δειώτερος σφι ἐστρατοπεδύσασθαι ὁ Πλαταϊκὸς τῷ Ἐρυθραίου, τῷ τε δὴ α, καὶ βυδρότερος. ἐς τῶτον δὲ ἰσῆου χῶρον, καὶ ἔπι πλὴν κριῖν πλὴν Γαργαφίῳ, πλὴν ἐν τῷ χῶρῳ τούτῳ εὐοσαν, ἕδοξε σφι χρῶν εἶ ἀπικέσθαι, καὶ ἀπαρξέντας στρατοπεδύεσθαι. αἰαλαμνόντες ὁ ἰσῆου, ἦσαν ἀπὸ τῆς ἰσῆου τῷ Κιθαίρατος παρὶ Ἰσῆου ἐς πλὴν Πλαταΐδα πλὴν ἀπικόμενοι δὲ, ἐπείσαντο χεῖ εἶνεκα, πλῆστον τῆς τε κριῖν τῆς Γαργαφίης, καὶ τῆς τε μὲν τῆς Ἀνδροκράτεος τῆς ἠρώος, δὲ ὅσων τε οὐκ ἔφιλαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἰσῆου. Ἐν ταῦτα ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἰσῆου λόγων

xxiii

xxiv

xxv

xxvi

πολλῶν ὡς ἰσῆου Τεγεατῶν τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίεω γὰρ αὐτῶν ἐκείνοισι ἔχιν ὅ ἕτερον κέρας

1 Præter illum

χαμνά και παλαμά παρὰ φέροντες ἔργα. τὸ μὲν
 330 « Ἄ Τεγεῆται ἔλεγον ἴαδε, Ἡμεῖς αἰεὶ κατε ἀξιό-
 « μετα ταύτης τῆς γασίος ἐκ τῆς συμμαχίαν ἀ-
 « πόρτων, ὅσαι ἠδὴ ἔξοδοι κοιναί ἔχοντο Πελοποννη-
 « σίοισι καὶ τῷ παλαμόν καὶ τῷ νέον, ἔξ ἐκείνου τὸ χρο-
 « νου ἐπεὶ Ἡρακλείδα ἐπειράνη μετ' Ἐὐρυθέ-
 « ος θάνατον καπνόντες ἐς Πελοπόννησον. Ὡς δὲ
 « εὐμετα τῶν, ἀφ' ἑρήμα ἱσίωνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
 « χαίων καὶ Ἰώνων τῆς ἔοντων ἐν Πελοποννήσῳ,
 « ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰαθμόν, ἰζόμεθα ἀντίοι ἱ- 10
 « σικατίοισι. Ὡς ὡν λόγος ὕλλον ἀγροβύσασθαι,
 « ὡς χρεὼν εἶη τὸ μὲν στρατὸν ταῖς στρατῶν μὴ αἰ-
 « κινδιωδύνειν συμβαλόντα ἐκ δὲ τῶ Πελοποννη-
 « σίου στρατοπέδου, ἄσφρων αὐτῶν κρίνωσι εἶ-
 « ἀρίστον, τὸν ἄ μωωμομαχῆσαι ὅτι ἀφαιμέ-
 « νοισι. ἐδόξε τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῖς αἰεὶ ποι-
 « ητέα, καὶ ἑταμον ὄρκιον ὅτι λόγῳ ἱσίωνδε ἰὼ μὲν
 « ὕλλος νικήσει τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, καπέ-
 « να Ἡρακλείδα ὅτι τὰ πατρῴα ἰὼ ἵνικηθή,
 « τὰ ἐμπαλιν Ἡρακλείδα ἀπαλλάσσεται, καὶ 20
 « ἀπάγειν πῶν στρατῶν ἑκατόν τε ἑτέων μὴ ζη-
 « τῆσαι καποδὸν ἐς Πελοπόννησον. παρὰ τῆ τε
 « δὴ ἐκ πόρτων συμμαχίαν ἐθελοντῆς ἔχουμος ὁ
 « Ἡρόπου τῆς Φηγέος, στρατηγὸς τε ἐὼν καὶ βασι-
 « λυς ἡμέτερος καὶ ἐμοωμομαχῆσε τε καὶ ἀπέ-
 « κτεινε ὕλλον. ἐκ τούτου τῶ ἔργῳ δὲ εὐμετα ἐν
 « τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι Ὡς τε καὶ διὰ γέρεα με-
 « γάλα, τὰ ἀφαιτέλεον μὲν ἔχοντες, καὶ τῶ κέρεος τῶ
 « ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονδύνειν, κοινῆς ἔξοδος γνομῆς. ἡμῖν
 « μὲν καὶ ὡ Λακεδαιμόνιοι, ἐκ ἀντιθέμετα, ἀγ- 30
 « λὰ δίδοντες ἀρεσιν ὁμοτέρου βούλευσε κέρεος ἀρ-
 « χείν, πῆρ μὲν τῶ δὲ ἑτέρου φαρμὴ ἡμέας ἰκνε-
 « σθαι ἡγεμονδύνειν, κατὰ τὸ ἐν ταῖς πατρῴαι χρο-
 « νῶ. χρεὼν τε τούτου τῶ ἀπηγημῶν ἔργῳ, ἀξιου-
 « κότεροι εἶμεν Ἀθιναίων ταύτην πῶν τὰ ἔξιν ἔχειν.
 « πολλοὶ μὲν γὰρ τε καὶ δι' ἔχοντες παρὸς ἡμέας ἡ-
 « μῖν αἰδρεσ Σπάρτηται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολ-
 « λοὶ δὲ καὶ παρὸς ἡμῖν. οὕτω ὡν ἡμέας δὲ ἀγῶν ἐ-
 « χείν ὁ ἑτέρου κέρεος, ἡ δὲ Ἀθιναίοι. οὐ γὰρ
 « σφι βεῖ ἔργα οἶά τῶ ἡμῖν κατεργασμῶν, οὐτ' ὡν 40
 « χαμνά, οὐτε παλαμά. Ἄ μὲν τὰ δὲ ἔλεγον. Ἀ-
 « θιναῖοι δὲ παρὸς τὰ δὲ τὰ ἀφαιτέλεον τὰ δὲ, Ἐπι-
 « γάμετα μὲν σιμόδον πῶν δὲ μάχης εἶνεκα συλλε-
 « γῶναι παρὸς τὸν βαρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων ἐπεὶ δὲ ὁ
 « Τεγεῆται παρὸς ἦκε παλαμά καὶ χαμνά λέγειν τὰ ἐ-
 « κατέροισι ἐν ταῖς πόρται χροῖνα κατέργασαι χρῆσθαι,
 it praeclara facinora tum vetusta tum noua, quae per omne tempus utrique fecerunt,

facinora praeclara tum recentia tum pri-
 sca referentes. Dicebant quidem his
 verbis Tegeata, Hoc nos semper digni
 honore è lociis omnibus habiti sumus,
 quotiescunque à Peloponnesibus cō-
 muniter in externas peregrinationes i-
 tum est, & proxime, & quondam, iam
 inde ex quo Heraclidæ post mortē E-
 vrysthei sunt conati in Peloponnesum
 redire. quo tempore hanc dignitatem
 assequuti sumus ob hanc rem gestam:
 Posteaquam cum Achæis & Ionibus,
 qui tunc Peloponnesum incolebant,
 nos auxiliarii in Isthmum profecti con-
 sedimus aduersus eos qui redire cona-
 bantur, tunc Hyllus orationem habuit,
 non expedire vt vterque exercitus con-
 fligendo periclitaretur: sed vt aliis ac-
 quiescentibus, secum singulari certami-
 ne dimicaret is quem Peloponneses
 iudicarent è suo exercitu præstantissi-
 mum. Accepta condicione Pelopon-
 nesfes fœdus in hæc verba percusserūt,
 Si vinceret Hyllus Peloponnesium du-
 cem, vt Heraclidæ in paterna reuerte-
 rentur: sin victus esset, retro Heraclidæ
 cederent, & exercitum abducerent, ne-
 ve per annos centum de redeundo in
 Peloponnesum agitent. Ab omnibus
 lociis ad eam rem voluntarius electus
 est dux atque idem rex noster Echemus
 Ætopi filius, Phœgei nepos, qui singula-
 ri congressus certamine Hyllum intere-
 mit. Ex quo facto nos cum alia decora
 vnter Peloponneses assequuti sumus,
 quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt al-
 teri cornu præessemus quoties commu-
 niter itur in expeditionem. Et vobis
 quidem Lacedæmonii non aduersamur,
 sed optionem cedimus vtri cornu præ-
 esse malitis: alteri vero cornu vt præsi-
 mus nobis vēdicamus, quemadmodum
 vsque fecimus ad hoc tempus. Etiam
 vero citra hoc factum quod narrauimus,
 Atheniensibus sumus digniores qui hæc
 dignitatem obtineamus: quippe qui pro-
 sperè & multa vobiscum viri Spartiatæ
 certamina decertauimus, & multa cum
 aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum
 cornu tenere quam Atheniensēs: à qui-
 bus non tales gestæ res sunt quales no-
 bis, neque recentes neque vetustæ. Hæc
 Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum re- 33VII
 spondere Atheniensēs, Etsi scimus has
 copias pugnandi cum barbaro non al-
 tercandi gratia esse contractas, tamen
 quoniam Tegeata referre constitu-
 necesse

I

2

XXVII

I

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæotum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniu iam vna cum eisdem pugnando propulsauimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. ² etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus prisca ista dixisse. Vt nulla autem res alia nobis gesta sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathonè à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum conditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

CXVIII

ἀναγκάως ἡμῖν ἔχει διαλασσαι παρὲς ἡμέας, ὅτι ἔργῳ ἡμῖν πατερώων ἔστι, εὐδοίᾳ χηρησῶσι, ἀγέῃ ἄριστοι εἶ) μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ηἱρακλείδας, τῷ φασὶ οὗτοι ἀποκτείναι τῷ ἠγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τὸτο μὲν, τούτοις παρ᾽ ἑτέρῳ δὲ εξαλωμένοις ὑπὸ πύργων τῷ Ἑλλήων, ἐς δὲ ἀπικύματα φθίζοντες δουλοσύνῃ παρὲς Μυκηνάων, μοῦνοι ὑποδδῆαμένοι, πλὴν Εὐρυθέου ὕβριν κατεύρομεν, σὺ κείνοισι μάχῃ νικῆσαντες δὲ ὅτε ἔργοντες Πελοπόννησον τούτο δὲ, Ἀργείοις δὲ μὲν Πολυκείκος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τῷ ἀγῶνα, καὶ ἀτάφοις κειμένοις, στρατοσάμνοι ἐπὶ δὲ Καδμείοις, ἀελέσθαι τε δὲ νέκρωσι φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίῃ. ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον ὃ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποθνήσκουσας ἀπὸ Θερμόδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κατὰ ἐς γαῖαν πλὴν Ἀθηναίων. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶς ἐλείπομεθα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔτι παρ᾽ ἑσὺ καὶ τῶν ἑπιμεμηνησάτων καὶ γὰρ χηρησῶσι ὅτε εἰσὶν, ἀνὰ νῦν αἱ εἶσι φλαυρότεροι καὶ ὅτε εἰσὶν ὄντες φλαυροί, νῦν αὖ εἶσι ἀμείνονες. παλαιὰν μὲν νῦν ἔργων ἀλῆσι ἔστω ἡμῖν δὲ, εἰ μὴδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεδειγμένον, ὡσπερ ἔστι πολλὰ τε καὶ ὃ ἔργοντα, εἰ τοιοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἀξιοὶ εἶμεν μὲν τὸτο ὃ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα παρὲς τούτων οἱ ἴσως μοῦνοι Ἑλλήων δὴ μοιωμαχῆσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ ἱσοῦντα ἑπιχειρήσαντες, παρ᾽ ἑσὺ μὲν, καὶ ἐνικήσαντες ἔσθρα ἔσθρα τε καὶ τεσσέρων. ἀρ' οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχον τῶντιν πλὴν τῶν ἀπὸ τούτου μοῦνου τῶ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τῶδε τῶν ἔργων εἶνεκα στασιάζειν παρέπει. ἀρτοῖσι εἶμεν πείθεσθαι ὑμῖν ὅ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκῆ ἑπιτηδεώταρον ἡμέας εἶ) ἔσθαι, καὶ κατ' οἷς τινας. πύργῳ γὰρ τέταρτοι, πειρησόμεθα εἶ) χηρησῶσι. ἔσθρα γέεσθε δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ μὲν τῶντα ἀμείβοντο Λακεδαιμόνιον δὲ ἀνέβωσι ἀπὸ τῶ στρατοπέδου Ἀθηναίων ἀξιονικότεροι εἶ) ἔχειν ὃ γέρας ἢ ἄρ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔχον ὁ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερβαλόντο δὲ Τεγεάτας, μὲν ὁ τῶντα, ἐπάσαντο ὡς οἱ ἐπιφοιτῶντες τε καὶ ὁ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήων & qui à principio venerant:

31. 32. 33. 34. 35.

331

1 Bonam operam nauantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, vel, de naua a igitur olim opera, hæc dixisse sit satis. 3 Pro ut est, est hinc legisse suspicor οἱ ἀρχὴν ἐλθόντας, quæ lectio, non illa, mihi probatur.

ὁ μὲρ δὲ δειὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι
 τέττων ἃ δὴ πεντακισχίλιους εὐόντας Σπάρτητας ἐ-
 φύλασσον φίλοι τ' εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισ-
 μύριοι, πρὸς αἰδρα ἕκαστον ἐπὶ τεταρτάμυροι. ὡς οὐ-
 χίας δέ σφι εἶλοντο ἐσάναι ἃ Σπάρτηται δὴ Τε-
 γεάτας, καὶ ἡμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆ. τέττων ἃ ἐξ ὀπλίται
 χίλιοι καὶ πεντακισχίοι. μὲν ἃ τέττοις ἴσαν Κορινθίων
 πεντακισχίλιοι. ἃ δέ σφισι βύθοντο πρὸς Πρω-
 νίω ἐσάναι Ποιδαιητέων τ' ἐκ Παλλήνης δὴ πα-
 ρέοντες τετρακισχίλιους, τέττων ἃ ἐξ ἠμύριοι ἴσαν Ἀρχα-
 δες Ὀρχομήριοι ἐξακισχίοι τέττων ἃ, Σικυώνιοι τετρα-
 χίλιοι, τέττων ἃ εἶχοντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακισχίοι, πα-
 ρα ἃ τέττοις, Τροιζηνίων ἐπτάσχι χίλιοι, Τροιζη-
 νίων ἃ ἐξ ἠμύριοι, Λεωρειαῖων διηκισχίοι. τέττων δέ,
 Μυκηνάων καὶ Τιρυνθίων τετρακισχίοι, τέττων ἃ ἐξ ἠ-
 μύριοι, Φλιασίοι χίλιοι. πρὸς ἃ τέττοις ἐσάσθη Ἐρ-
 μιονέες τετρακισχίοι. Ἐρμιονέων ἃ ἐξ ἠμύριοι ἴσαν, Ἐρε-
 πείων τε καὶ Στυρέων ἐξακισχίοι, τέττων ἃ ἐξ ἠμύριοι,
 Χαλκιδέες τετρακισχίοι, τέττων ἃ, Ἀμωρειαῖων
 πεντακισχίοι. μὲν ἃ τέττοις, Λυκαδίων καὶ Ἀνακρείων
 ὀκτακισχίοι ἐσάσθη. τέττων ἃ ἐξ ἠμύριοι, Παλλέες οἱ ἐκ
 Κεφαλληνίας διηκισχίοι, μὲν ἃ τέττοις Αἰγινήτων πεν-
 τακισχίοι ἐπάρθησαν. πρὸς ἃ τέττοις ἐπάρθησαν Μεγα-
 ρέων τετρακισχίοι. εἶχοντο ἃ τέττων, Πλαταιέες ἐξακισ-
 χίοι, τελευταῖοι ἃ καὶ πρὸς Αἰθιωάων ἐπάρθησαν, κέ-
 ρας ἔχοντες ὁ δὴ ὄνομα, ὀκτακισχίλιοι ἐπάρθησαν ὁ
 αὐτέων Ἀειταίδης ὁ Λισιμάχης. Οὗτοι, πλεονεχί-
 ἃ ἐπὶ πρὸς αἰδρα ἕκαστον τετρακισχίων Σπάρτηται, ἔσαν ὀ-
 πλίται, σύμμοροι ἐόντες ἄριθμὸν τεττακισχίλιους, καὶ
 ὀκτώχιλιάδες, καὶ ἕκατοντάδες ἐπὶ ἃ, ὀπλίται μὲν ἃ
 πρῶτες συλλεγόμενοι ὅτι τ' ἑσάρχαρον, ἔσαν ἄσπιτοι.
 φίλων ἃ πλεονεχίλιους ἕκαστον τ' ἢ Σπάρτητικῆς ἑξήκοντα,
 πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς εὐόντων ἐπὶ πρὸς
 εἰ ἕκαστον αἰδρα καὶ τέττων πᾶς ἡς κέρηται ὡς ἐς
 πόλεμον, οἱ ἃ τ' ἄσπιτων Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
 φίλων, ὡς εἰς πρὸς αἰδρα ἕκαστον ἑὼν αἰδρα, πεντακισχίοι καὶ τε-
 τρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἑξή. φίλων μὲν δὴ τ' ἀσπί-
 των μαχίμων ἡ δὴ πλεονεχίλιους ἐξ τεττακισχίλιους, καὶ ἐνέα
 χιλιάδες, καὶ ἕκατοντάδες πάντες. τῶν ἃ σύμμορος
 τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν συλλεγόντων ἐς Πλαταιάσιν τε
 ὀπλίται καὶ φίλοι ἄσπιτοι μαχίμοι, ἐνέκα
 μυριάδες ἑσάν, μῆς χιλιάδες, πρὸς δὲ ὀκτακισ-
 χίων αἰδραν καταδέουσαι. σὺ δὲ Θεσπείων ἄσπιτοι
 πρὸς αἰδρα ἕκαστον ἑὼν ἐνέκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmo-
 niorum decem millia: quorum quinque
 millia erant Spartiatarum, quos custo-
 diebant leuiter armata trigintaquinque
 millia seruorū, septenis seruis circa sin-
 gulos Spartiatarum collocatis. Applicaue-
 rant autem sibi Spartiatarum, & honoris &
 virtutis ergo, Tegeatas numero mille &
 quingentos armatos. Secundū hos sta-
 bant Corinthiorum quinque millia.
 2 Præter hos inueniebantur apud Pau-
 saniam stantes trecenti Potidæata eo-
 rum qui ex Pallene erant. iuxta hos sta-
 bant Arcadum Orchomeniorum sex-
 centi: iuxta hos Sicyoniorum tria mil-
 lia. Hos sequebantur Epidauriorum o-
 ctoginti: super hos locati erant Træze-
 nii mille. iuxta Træzenios totidē Le-
 præata. post hos Mycenæorum & Ti-
 rynthiorum quadringenti. Secundum
 hos, mille Phliasii: dehinc Hermionen-
 ses trecenti. iuxta Hermionen-
 ses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta
 hos, Chalcidensium quadringenti. post
 hos, Ampraciatarum quingenti. post e-
 os, Leucadiorum & Anactoriorum o-
 ctoginti. Hos sequebantur Pallenensiu-
 m qui sunt ex Cephallenia, ducenti.
 post hos instructi Æginetarum quin-
 genti. iuxta hos Megalensium tria mil-
 lia, quos sequebantur Plataensium sex-
 centi. Vltimi & iidem primi stabant A-
 thenienses, læuum tenentes cornu, octo
 millia, duce Aristide Lyſimachi filio.
 Hi omnes, præter eos qui septeni circa
 singulos Spartanos stabant, fuerunt nu-
 mero triginta octo millia & septingenti,
 omnes grauis armaturæ, aduersus bar-
 barum contracti. Leuiter vero armati,
 triginta quinque millia, septeni circa
 singulos Spartiatarum collocati, quorum
 vnusquisque ad pugnandum erat in-
 structus. 4 Circa ceteros autem Lacedæ-
 monios ac Græcos singuli ferme leuiter
 armati numero trigintaquatuor mil-
 lia quingenti. Summa igitur totius leuis
 armaturæ, quæ pugnare posset, sexa-
 ginta millia quingenti. Totus autem
 Græcus exercitus qui ad Plataeas con-
 uenit pugnae aptus, tam leuis quam gra-
 uis armaturæ, fuit vndecim myriades,
 minus mille & octogentis, id est, centum
 octo millia ducenti. Sed numerum vnde-
 cim myriadam expleuere Theſpienses,

1 Delegerant autem Spartiatarum Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potidæata. 3 Ducenti Lepreata. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, utpote viro vno vnunquemque circumſistente. Id est, Ita quidem rationem huius numeri inueniunt ut reliquos Lacedæmonios & Græcos vnun habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatarum. Dixit autem sic: id est pro sic id est id est, ut modo dixerat, sic id est id est. Quod & ipsum Valla potius quam per nominatum, vertisse ita debuit, utpote septenis circa singulos Spartiatarum collocatis. vel, utpote septenis vnunquemque Spartiatarum circumſistentibus. 5 Sexaginta nouem millia. nam inter sex myriades quæ sexaginta millia efficiunt & octoginta quatuor (id est, quingenti) interiectum est quæ iuxta χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exempli. non habuit.

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Afopum castra distributi communierant. Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plataas esse, & ipsi ad Afopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecederant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocavit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Træzeniorum & Lepreatarum ac Titynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiarum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenenibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Atheniensium Plataensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatuque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque accolas. Hæc nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Myforum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibata erant, in terrâ translati.

πρῆστον γὰρ καὶ Θεσσιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ὡσεὶ ὄντες, ἀριθμὸν ἑξ ὀκτακοσίων καὶ χιλίων.
 ὅπλα δὲ ἔδωκεν εἶχον. ἔποι μὲν οὖν ἑσθλῶντες ἐ-
 πὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδούοντο. Οἱ δὲ ἀμ-
 φι Μαρδόνιον βαρβάροι, ὡς ἀπεκλήδυσαν Μασί-
 σιον, πρῆσαν, πυθόμενοι εὖ Ἑλλήων ἐν Πλα-
 ταῖσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ τῷ τῆ βέοντα.
 ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὡδε ὑπὸ Μαρδόνιου
 καὶ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὲ
 10 πολλὸν γὰρ ὡσεὶ ἔσαν πλήθει Πέρσας, ἐπὶ τῷ ἑξῆς
 πλειῶνας ὀκτακοσίων, καὶ ἐπέστησαν τῷ Τεγεάταις.
 ἔταξε δὲ ἔστω ὁ, πρῆστον αὐτῷ διωπατώταρον πρῶ-
 τὸν λέξας, ἔστησε αὐτὸν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ ἀ-
 δεύετον πρῆστον καὶ τῷ Τεγεάταις. ταῦτα δὲ
 ἐποίησε, φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θεσσιέων.
 Περσέων δὲ ἐχρημόους ἔταξε Μήδους· ἔποι δὲ ἐπέ-
 ρον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας, καὶ Ὀρχομενί-
 οὺς τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχρημόους ἔταξε
 Βακτερίους· ἔποι δὲ ἐπέστησαν Ἐπιδαυρίους τε καὶ
 20 Τριζυλίοις, καὶ Λεωτραίητας τε καὶ Τιρωτίους, καὶ
 Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. καὶ δὲ Βακτερίους,
 ἔστησε Ἰνδοὺς· ἔποι δὲ ἐπέστησαν Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐ-
 ρετρεάδας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν
 δὲ ἐχρημόους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέστησαν Ἀμπρα-
 κηίητας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λοκροὺς, καὶ Πα-
 λέας, καὶ Αἰγινηίητας. Σακῶν δὲ ἐχρημόους ἔταξε
 αὐτὰ Ἀθωαίους τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων,
 Βοιωτῶν τε καὶ Λοκροῦς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλίους, καὶ
 Φωκέων τῶν χιλίων. ἔγρ' ὦν ἀπὸ μὲν τῶν Φωκέων
 30 ἐμῆδιστον, ἀλλὰ ἄλλες αὐτέων, καὶ τῶν Ἑλλήων ἡξον,
 καὶ τῶν Παρνησῶν κατεληλημένοι. καὶ ἐπὶ τῶν ὀρ-
 μενίων ἐφερόν τε καὶ ἦσαν πρῶτον Μαρδόνιου στρα-
 τῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῶν ἔοντες Ἑλλήων. ἔταξε ὁ καὶ
 Μακεδόνας τε καὶ τῶν Θεσσαλίων οἰκειομένων
 καὶ τῶν Ἀθωαίων. ταῦτα μὲν τῶν ἑσθλῶν στρα-
 τῶν, ταῦτα δὲ ἐπιφανεστάτα τε ἦν καὶ λόγου πλεί-
 στου. ἐπὶ τῶν δὲ καὶ ἄλλων ἑσθλῶν ἀνδρες ἀναμε-
 μιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηάκων, καὶ Μυσῶν τε
 40 καὶ Παιονίων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ, καὶ Αἰθιοπῶν
 τε καὶ Αἰγυπτίων, οἳ τε Ἐρμυτίβιες, καὶ τῶν Κα-
 λασίειες, καλεόμενοι μαχαιοφόροι· οἳ δὲ εἶσι
 Αἰγυπτίων μουνοὶ μάχμοι. τῶν οὖν ἐπέστησαν ἐν Φα-
 λῆρῳ, ὅπου τῶν νηῶν ἀπεβίβασατο, ἔοντες ἐπιβίβασατο.

XXX

XXI

332

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximè que fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant. Phrygum & Thracum, & Myc. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries qui vocantur Eniferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem à nauibus quibus vehabantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπὶ τῆσδε ἐς τὸ πρῶτον ἄμα Ξέρξης ἀπ-
 ικόμηνον ἐς τὰς Ἀθῆνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν
 δὲ βάρβαρων ἑσθλὰ τεύχοντα μυριάδες, ὡς καὶ
 πρῶτον μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν
 Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν ἑσθλοὶ δριμύνη
 (οὐ γὰρ ὦν ἠελθμήσοδον) ὡς δὲ ἀπεικάζονται ἔστι, ἐς
 πέντε μυριάδας συλλεγόμενοι εἰσάξω· οὗτοι ἄ
 ἄρτα ἄντε πεζοὶ ἑσθλὴ δὲ ἵππων χωρὶς ἐτέτα-
 κτο. Ὡς δὲ ἄρα πρῶτον ἄ ἐπιτάχεται ἕ-
 θνεα καὶ ἕ τέλεα, εἰθῶτα τῆ δότρη ἡμέρῃ ἐ-
 θύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἕλλησι μὲν, Τιταμνός
 Ἀντιόχου καὶ ὁ θυόμνος. ἔσθ γὰρ δὲ εἶπετο τὰ
 στρατῶματι τούτῳ μάρτυς. ἔοντα Ἡλείων,
 καὶ ἄλλοι τῶν Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμό-
 νιοι ἐποίησαντο λεωσφότερον. Τιταμνῶ γὰρ μάρ-
 τυρὸν ἐν Δελφοῖσι περὶ γένου, ἀεὶ ἴλε ἢ Πυθίῃ,
 ἀγῶνας ἔσθ μεγίστοις ἀγαρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν
 δὲ ἀμφοτέρω τῶν γρησῆσι, πρῶτον ἔσθ γυ-
 μνασίοισι, ὡς ἀγαρήσομνος γυμνικοῖς ἀγῶνας. ἀ-
 σκέων δὲ πενταέθλον, πρῶτον ἐν πάλασμα ἑδραμε-
 νικῶν ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ τῶν Ἀνδρῶν ἐλθῶν
 ἐς εἶν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔσθ ἐς γυμνι-
 κούς, ἀλλ' ἐς δριμύνη ἀγῶνας φέρων ὁ Τιταμνός
 μάρτυρον, μισθῶ ἐπειράων πείσομεν Τιταμνόν
 ποιέσθαι ἄμα Ἡρακλειδέων ἔσθ βασιλῶσι ἡ-
 γεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ ὄρεων περὶ πολλοῦ ποι-
 θυμῶσι Σπάρτητας φίλον ἄντῳ πρῶτον, μα-
 θῶν τῶν ἀνέλιμα, σημεῖων σφι, ὡς ἔσθ μιν πο-
 λιτήτων σφότερον ποιήσονται, τῶν πρῶτων μεταδι-
 δόντες, ποιήσεται τῶντα, ἔσθ δὲ ἔσθ μισθῶ δὲ ἔσθ. Σπάρ-
 τῆσδε δὲ, πρῶτον μὲν ἀκούσομεν, δεῖνα ἐποιέω τε
 καὶ μελλέσθαι τῆσ γρησομῶσις τῶν πρῶτον πῆ-
 λος δὲ, δειμάτος μεγάλου ἔσθ κρημαμνῶν τῶν Περ-
 σικῶν τούτου στρατῶματος, κατάνεον μελιέντες. ὁ
 ὅ, γοῖς τετραμνῶσι σφῆας, ἔσθ ἔσθ ἔσθ ἐπὶ δρι-
 κέσθαι τῶσι μοῦοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ καὶ ἄδελ-
 φῶν ἐσθ τῶν Ἡγίω γρησῶσι Σπάρτησδε ἔσθ ἔσθ
 ἀλλῶσι λόγῶσι ἔσθ καὶ ἀλλῶσι γίνετα. Τῶντα δὲ
 λέγων ἔσθ ἐμίμετο Μελάμποδα, ὡς εἰσάσθαι,
 βασιλῆων τε καὶ πολιτήτων ἀπείρομνος. καὶ γὰρ δὲ
 καὶ Μελάμποι, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυμνασῶν μδρῶσι-
 ὶων, ὡς μιν ἄ Ἀργεῖοι ἐμῶσθαι ἐκ Πύλου παύ-
 σαι τὰσ σφῆτας γυμνασῶν τῆσ νοῦσου, μισθῶν
 πρῶτον τῆσ βασιλῆσδε ἔσθ ἔσθ. ἔσθ ἀνα-
 γρησῶν ὅτ' Ἀργεῖων, ἀλλ' ἀπῶντων, ὡς ἔσθ ἔσθ
 πολλῶν πλῆθῶσι γυμνασῶν, ἔσθ δὲ ἔσθ ἔσθ ἔσθ ὁ
 Μελάμποι πρῶτον τῆσ, ἔσθ δὲ ἔσθ ἔσθ ἔσθ ἔσθ.

γρ. πρῶτον
 καὶ ἔσθ
 ἔσθ ἔσθ
 ἔσθ ἔσθ

non enim cum pedestribus copiis, quæ
 cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii
 censi fuerant. Barbarorum igitur (ut et-
 iam superius ostensum est) triginta my-
 riades fuere: Græcorum vero Mardo-
 nii auxiliariorum, nemo numerum (ne-
 que enim numerati fuerant) nouit. Ut
 autem coniectura colligi licet, ad quin-
 que myriades fuisse coniecto. Tot ex
 aduerso instructi fuere pedites: equita-
 tus vero seorsum erat collocatus. Ita
 dispositi nationatim manipulatimque,
 utriusque postero die sacrificauerunt. Apud
 Græcos haruspex erat Tisamenus
 Antiochi filius. is enim hunc exercitum
 vates comitabatur, Eleus quidem & ex
 genere Iamideorū Clytiades, sed à La-
 cedæmoniis ciuitate donatus. Nam cō-
 sultanti vaticinium apud Delphos de
 prole respondit Pythia quinque ipsum
 maximas palmas è certaminibus repor-
 taturum. oraculo non intellecto Tisa-
 menus gymnasiis operam dabat, tanquā
 gymnicas victorias adepturus, quomq;
 se exerceat in quinque certaminibus,
 in vno, dum currit Olympia, venit in
 contentionem victoriæ cum Hierony-
 mo Andrio. Lacedæmonii autem in-
 terpretantes non ad gymnica certami-
 na spectare Tisameni oraculum, sed ad
 bellica, conabantur eum mercede con-
 ducere ut vna cum Heraclidis bellorū
 dux regibus foret. Hic animaduertens
 Spartiatarum plurimi facere ipsius amici-
 tiam, abnuebat: quod negaret se alio
 pretio id facturum quam si Spartiatam
 se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis
 impertientes. Id Spartiatæ quum audif-
 sent, ab initio ferentes indigne, oraculū
 missum omnino fecerunt: tandem im-
 minente hoc ingenti Persici exercitus
 metu, annuebant, impertireque homini
 volebant. Eos iste immutatos intelli-
 gens, negare iam se eo solo esse conten-
 tum: sed oportere fratrem suum Hegiā
 etiam fieri Spartiatam eadem condicio-
 ne qua & ipse fieret. Hoc autem dicens
 imitabatur (ut coniectare licet) Melam-
 podem, regnum pariter & ciuitatem de-
 poscens. Etenim Melampus quum ab
 Argiuis mercede conduceretur è Pylo
 ad compescendum morbum furoris mu-
 lierum Argiuarum, deposcebat pro mer-
 cede dimidium regni. recusantibus id
 Argiuis atq; digressis, quū plures è muli-
 eribus insanirēt, ita obtemperātes, quod
 Melāpus poposcerat daturi reuerterūt.
 Ibi ille

xxxii

xxxiii

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulcurum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arcum redacti hoc quoque annuerunt.

XX XIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, profus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatū est ad Plataeas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipænsibus cū vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimū peractum fuit quinque certaminum. Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Plataensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Alopum transgressi pugnam capessent. Mardonio autem capessendæ pugnae audio nō extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimū. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeffi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vt pote pro anima sollicitus, & qui ante mortem multa ac tristitia foret passurus, rem perpetravit fide maiorē. nam vt erat ligneis atque ferratis¹ soleis vincus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniū quæ nos nouimus animosissimum. ² Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamē subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdium syluis se abdens atque immorans, vt trinotio Tegeam peruenit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐν ταῦτα δὴ ἐπὶ ῥέγῳ, ὄρεων αἰεὶς τετραμ...
 ῥόμοις, φαι, ἡ μὴ καὶ τὰ ἀδελφεῶν Βιδύλι μετα...
 δῶσι ὁ τριτημόριον τῆς βασιλείης, οὐ ποιήσῃν τῶ...
 βούλονται. Ὁ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς τει...
 νόν, καταγέοιοι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπάρτη...
 ἦται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τῶ Τισαμνῶ, πρῶτως...
 σιωχῶρεόν Ὁ, συγχωρησαίτων δὲ καὶ ταῦτα...
 τῶ Σπάρτητων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντιθό...
 ῥμος ἀγῶνας ἑὸν μεγίστοις Τισαμνῶς ὁ Ἡλείος...
 ἡρόμνος Σπάρτητης, συγκαταρέει. μοῦνοι δὲ...
 δὴ πρῶτων ἀδελφῶν ἐγγόντο οὗτοι Σπάρτη...
 τῆσι πολίται. Ὁ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἳ δὲ ἐγγόντο ἔῃς...
 ῥμῶ καὶ ῥεῖτος, ἑῖς ὁ ἐν Πλαταιῆσι ἔπι ῥ, ὁ ἐν...
 Τεγῆ ῥεῖς Τεγῆτας καὶ Ἀργεῖοις ἡρόμνος μῦ...
 δὲ, ὁ ἐν Διπαῦδοι ῥεῖς Ἀρκάδας ῥῥῥῥ, πλῆ...
 Μαυλιένων ἔπι ῥ, Μεσσηνίων ὁ ῥεῖς τῶ Γαδμῶ...
 ῥσα ῥ, ὁ ἐν Τανάγῃ ῥεῖς Ἀθιωαῖοις τε καὶ...
 Ἀργεῖοις ἡρόμνος. ἑῖς ῥ ῥσα ῥ κατεργάσθη...
 τῶ πέντε ἀγῶνων. Οὗτος δὴ ὅτε ἴσι Ἑλλη...
 20 οἱ ὁ Τισαμνῶς, ἀγῶνων τῶ Σπάρτητων, ἐμῶ...
 τῶ ἐν Πλαταιῆσι. ἴσι μῦ νῦ Ἑλλησι καλῶ...
 ἐγένετο ταῖς ἀμμορῶμοις ἀβασι ῥ Ἀ...
 πόν, καὶ μάχης ἀρῥεσι, οὐ. Μαρδονίῳ ῥ ῥε...
 ῥμορῶ μῦχης ἀρῥεσι, οὐ. ἑῖς ῥεῖς ῥεῖς...
 ῥεῖς ἀμμορῶ μῦχης ἀρῥεσι, οὐ. καὶ γὰρ ῥεῖς...
 Ἑλλῆσι ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς, μῦν ῥεῖς Ἡγῥ...
 ῥεῖς, ἀνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶ Τελλιαδέων ἐόν...
 τα λομῦτα ῥ. Ὁ δὲ ῥεῖς ῥεῖς τῶ Σπάρ...
 ῥηται λαβόντες, ἐδῥο δὲ ῥεῖς ῥεῖς, ὡς πεποιθ...
 30 τες πολλὰ τε καὶ ἀνάσια ῥ ῥεῖς. ὁ ῥ, ῥεῖς...
 τῶ κακῶ ἐχόμενος, ὡς τε ῥεῖς ῥεῖς τῆς ψυχῆς...
 ῥεῖς τε τῶ ῥεῖς πησόμενος πολλὰ τε καὶ λυ...
 ῥεῖς, ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς. ὡς γὰρ δὴ ἐ...
 δέδετο ἐν ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς, ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς...
 ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς. αὐτῶ ῥ ῥεῖς ῥεῖς ἀνδρει...
 ὄτα ῥεῖς ῥεῖς τῶ ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς. ῥεῖς ῥεῖς...
 ῥεῖς γὰρ ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς. Ὁ δὲ ῥεῖς...
 ἀπέτα με ῥ τῶ ῥεῖς ῥεῖς. ταῦτα δὲ ποιήσας...
 ὡς φυλασσόμενος ῥεῖς ῥεῖς, ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς...
 40 χον, ἀπέδρη ἐς Τεγῆν, ῥεῖς μῦ νύχτας πορθόμε...
 νος, ῥεῖς δὲ ῥεῖς καταδιώων ἐς ῥεῖς, καὶ αὐλι...
 ῥεῖς οὕτω, ὡς τε Λακεδαμονίων πρῶμῥεῖς...
 διῥεῖς, τῆς δὲ ῥεῖς ῥεῖς ἐν Τεγῆ. ῥεῖς...
 δὲ ἐν ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς τῆς τε ῥεῖς...
 ὄρεοντας ὁ ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς ῥεῖς...
 κακῶν οὐ δυναμῶμοις ῥεῖς. ῥεῖς μῦ οὕτω

XX XIV

XXXV

XXXVI

333

κ. π. π. π.

κ. π. π. π.

κ. π. π. π.

1 Sunt qui catastam interpretentur. 2 Pedis enim extremam partem rescuit, quum prius ad reliquam educendam di-

Αφ' ου γὰν Λακεδαιμονίους, καταφύγει ες Τεγε-
 λω, εοσδαν οσα ερθιμω Λακεδαιμονίοισι τδ τον
 χρονον. υγιης δε ηρομνος, και παρσοπιπαρδμος
 ξυλιον ποδα, και τεσ ηκεε οκ της ιθεις Λακεδα-
 μονίοισι πολεμιοσ. ου μδ τοι ες γε τελοσ
 ειχε δ' ερσοσ δ' ες Λακεδαιμονίοισι συγκεκυρημερον.
 ηλω γαρ μδυτθιορδμος εν Ζακυνθω εσ' αυ-
 την, και απεθανε. Ο μδ τοι θανατοσ ο Ηγιο-
 στρατου, υστερον εημερον ην Πλαταιην. ετε δε
 επι ην Α'σπω πα Μαρδονια μεμωστωμεροσ 1
 οσα οληρον, εημερο τε και παρσοπυμερο η' δ' ερσοσ
 δ' Λακεδαιμονίων, η' η' δ' κερδοσ, ωσ δ' οσα οκα λ-
 λιερεε ωστε μαχεσθαι, ουτε αυτισι Περσοισι, ουτε
 τισι μετ' οκεινων εοδοσι Ελλιωων, (Ειρον γαρ και ε-
 τειεσ' εαυτην μδν Ιππομαχον, Αδουαδρον αν-
 δρα) επιρρεοντων δε ην Ελλιωων, και γνωμεριων
 πλειωων, Τιμογηιδησ ο Ερπυοσ, ανηρ Οηβαοσ,
 σιωεβουλοσε Μαρδονια τασ οκβολασ τδ Κιθα-
 ρανοσ φυλαξαι λεγων ωσ επιρρεοισι Ελλιωεσ
 αιει αια πασδν ημεριω, ησ εσπολαμφοισι συχνοσ. 2
 Ημερα δε σφι αιτικα τημεροισι ηδη εγεγηνεσαν ο-
 κτω, οτε τωτα οκεινοσ σιωεβουλοσε Μαρδονια.
 οδ, μαθαν η' παρσοπυμεροισι εχουσαν, ωσ ωφρονη-
 ημερο, πεμπει τω Ιπποω εσ τασ οκβολασ τασ Κιθα-
 ρανιδασ, αι επι Πλαταιεων φεροισι τασ Βοιωτοι
 μδν, τρεισ κεφαλασ καλεοισι, Αθιωαοι δε, δρυοσ
 κεφαλασ περιφεντεσ δε Ιπποωται, ου μετλω
 απικνωτο. εσβαλλοντα γαρ εσ δ' πεδιον, λαμβα-
 νοισι εσποπυμερο τε πεντακοσια, σιθια αηροντα εσπο
 Πελοποννησου εσ δ' εσπο πεδον, και ανδροσ τοισι, 3
 334 Απωντο τισι ζυγοισι. ελθοντεσ δε τωτην τω α-
 ρηλω Ε' Περσοισι, αφειδεωσ εφονθλον, Φειδδμεροισι ου-
 τε εσπο ζυγουσ εσδενοσ, ουτε ανδροσ τοισι. ωσ δε α-
 δλω ειρον κτεινοντεσ, εσλοιπα αυτεων ηλασμων πε-
 ριβαλλομεροισι εσπο τε Μαρδονιον και εσ δ' εσπο
 πεδον. Μετα η' εσπο δ' ερρον, ετερεσ δυο ημε-
 ρασ διετεισαν, εσδε τεροισι βουλομεροισι μαχησ αρ-
 ξαι. μεζερι μδν γαρ τδ Ασωποδ επιισδν Ε' βαρ-
 βροισι, παρσοπυμεροισι ην Ελλιωων, διεβαμον η' εσδε-
 τεροισι. η μδ τοι Ιπποωσ η Μαρδονια αιει παρσοπυμεροισι τε 4
 και ελυπεε εσδν Ελλιωασ. Ε' γαρ Οηβαοισι, ατε μη-
 διζοντεσ μεγαλωσ, παρσοπυμεροισι εφεροισι πολεμον,
 και αιει καταηγοντο μεζερι μαχησ. δ' δε εσπο τδ του
 παρσοπυμεροισι Περσοισι τε και Μηδοισι, μαλα εσπον οι
 απεδεικνωτο ερεπασ. Μεζερι μδν νω ην δεικα
 ημερεων

Lacedaemoniis elapsus, in Tegeam, quae
 per id tempus non erat pacata Laceda-
 moniis, transfugit. Sanato vulnere &
 ligneo pede ascito, ex professo Laceda-
 moniis hostis extitit. Sed non ad po-
 stremum ei protractum in Lacedaemo-
 niis odium profuit. nam in Zacyntho
 quum vaticinaretur, ab his captus atque
 interemptus est. Verum hic Hegesitra-
 ti interitus posterior rebus Plataensibus
 fuit. Tunc autem is a Mardonio non ex-
 igua summa conductus, cupide sacrifi-
 cabat, cum in Lacedaemonios odio, tum
 lucri gratia. Quum igitur extra non es-
 sent pulchra ad pugnam committendā
 neque ipsis Persis, neque Graecis
 qui cum illis erant, (habebant enim &
 Graeci suum haruspicem quendam Leu-
 cadium Hippomachum) quumque
 dilaberentur multi Graeci, suavit Mar-
 donio Timogenides Herpyis filius vir
 Thebanus ut exitus Citharonis custo-
 diendos curaret, quod diceret assidue
 Graecos ad hostem quotidie transire,
 seque complures deprehendisse. Iam
 autem dies octo abierant positis et regio-
 ne castris, quum iste Mardonio hoc
 consilium dedit. Mardonius, admo-
 neri se probe intelligens, primis tene-
 bris equitatum mittit ad ingressus Ci-
 tharonis qui Plataeas ferunt: quae Bceo-
 tii Tria capita, Athenienses Capita quet-
 cus appellant. Equites missi non frustra
 pervenere. nacti enim ingredientia cam-
 pum quingenta iumenta quae commea-
 tum e Peloponneso ad exercitum sub-
 uehebant, diripiunt: & eos qui iumenta
 sequebantur, immisericorditer truci-
 dant, neque iumentis neque hominibus
 parcentes. In quibus occidendis postea-
 quam satis sunt grassati, cum ceteris quae
 eripuerant, ad Mardonium sunt & ad
 exercitum reversi. Post hanc rem gesta
 biduum absumptum est, neutris pugna
 laceffere volentibus. nam etsi Alope te-
 nus barbari processerant irritandi Grae-
 cos gratia, neutri tamen sibi transeun-
 dum statuebant. equitatus modo Mar-
 donii progrediebatur, & Graecos mole-
 stia afficiebat: quia Thebani, utpote in
 amorem Medorum vehementer pro-
 pensum, ferebant alacriter bellum, &
 assidue prouehabantur usque ad praeli-
 um: deinde excipientes Persae pariter
 ac Medi praecipue praecelara facinora
 edebant. His amplius ad decem usque

1 Quumque subingrederentur Graeci, & eorum numerus cresceret, 2 Subingredi quotidie Graecos, & fore ut ipse mul-
 tos interciperet. Iam autem d. dies

dies nihil est actum. ¹ at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Plataeas castris erectione positis, & Mardonius stationem gravaretur, ibi venire in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vit apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæc fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ¹⁰ ipsis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim ut illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suam esse quam Græcorum exercitum, & fatius primo quoque tempore configere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more servato debere configere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil noffis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habes. Est oraculū, Persis fatale esse ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, utq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc causam interitum deuitaturi. quo nomine quicumque vestrum bene Persis volunt,

ἡμερῶν οὐδὲν ἐπί πλεῖν ἐγένετο τουτέων ὡς ἐνδεκάτῃ ἐγγύστε ἡμέρῃ ἀπὸ κατημέροισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῆσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνας πολλῶν πλεονῶν ἐγγύστεσαν, καὶ Μαρδόνιος παρῆμιέκτε τῆ ἐδρη, εἰδῶτα ἐς λήγεις ἦλθον Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρυῶ καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνακίος, ὡς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἢ ἀπὸ δόκιμος παρὰ Ξέρξην. βουλευόμενων δὲ αἰδέεσσαν ἀγνώμην ἢ μὲν Ἀρτάβαζου, ὡς χρεῶν εἶη ἀναλβύσαντας τὴν ταχίστην πόρταν τῆ σφαιρῶν, ἵνα γένοιτο τῆς ὀφθαλμῶν, εἶη οἷον τὸ σφίεσιν ἡμεῖς πολλῶν, καὶ χροῖον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἰσχυρίω τε ἰσορρομῶς ἀφῆρθεσθε ἀπὸ ποιειώτας ἑαδὲ. ἔχει γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ὀπίστημον, πολλὸν δὲ καὶ ἀσημον. πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρῶν τε καὶ ἐκ πώματα. τουτέων Φειδομήδους μηδενός, ἀφῆμπειν ἐς τὸν Ἕλληνας, Ἕλλησων δὲ μέλιτα ἐς τὸν παρῆμιέκτεσιν ἐν τῆσι πόλιοισι καὶ ταχίστην σφέας παρὰ δώσειν τὴν ἐλευθερίω, μηδὲ ἀνακινδυνώθειν συμβάλλοντας. τουτου μὲν ἡ αὐτὴ ἐγγύστε καὶ ὀφθαλμῶν γνώμη, ὡς παρῆμιέκτεσιν πλεονῶν καὶ τουτου Μαρδόνιου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονέστερη, καὶ οὐδαμῶς συγγνωσκόμενη. δοκέειν τε γὰρ πολλῶν κρέσσονα εἶη τὴν σφαιρῶν φρασίω τῆς Ἕλλησικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ παρῆμιέκτεσιν συλλεζομένων ἐπὶ πλεονῶν γίνεσθαι τῆ συλλεζομένων. ἑα τε σφάγια τα Ἡγήσοισι εἶη εἶναι χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμον τῶν Περσέων χρεῶν μὲν συμβάλλειν. τουτου ἰούτω δικασίωτος, ἀντέλεγε οὐδὲν. ὡς τε ἐκράτεε τῆ γνώμη ὁ γὰρ κρείσσος εἶη τῆ σφαιρῶν εἶη ἐκ βασιλῆος, ἀλλ' ἐκ Ἀρτάβαζος μεταπεμψάμενος ὡν τὸν ταχίστην τῆ τελέων, καὶ τῆ μετ' εἰσὶ τῶν Ἕλλησων τῶν σφαιρῶν, ἡρώτα εἶη εἰδῶν λόγιον παρὰ Περσέων, ὡς ἀφῆμιέκτεσιν ἡρώτα ἐπὶ τῆ Ἑλλάδι. σιγῶντων ἰη ἐπικλητήων, τῆ μὲν οὐκ εἰδῶτων τῶν χρησμοῖς, τῆ δὲ εἰδῶτων μὲν, ἐν ἀδείῃ ἰη ποιιδμένων ὁ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τῶν ὑμεῖς ἢ ἴτε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμάτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς ἐπὶ ὀπίστημον. ἐστὶ λόγιον ὡς χρεῶν ἐστὶ Πέρσας ἀπικρομῶν ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἀφῆμιέκτεσιν ἰη ἐν Δηφοῖσι, μὲν δὲ τὴν ἀφῆμιέκτεσιν, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τῶν αὐτῶν τῶν ὀπίστημον οὐτοί τε ἡμεῖς ἐπὶ τῶν τῶν, οὐτὲ ἐπιχειρήσειμεν ἀφῆμιέκτεσιν. ταύτης τε εἶνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολέομεθα. ὡς τε ὑμεῶν ὅσοι τυγχάνοισι θυνοῖ ἐόντες Πέρσῃσι,

1 Quum autem iam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam gravate ferret, ibi venire in colloq.

ἦδε αὖτε τῶδε εἶνεκα, ὡς ὁ ἑσσομένης ἡμέρας Ἑλλη-
νων. αὐτὰ σφί εἶπας, δά τε αὖ ἐσήμανε ὡς ἄρτε-
εσθαι τε πόρτα, καὶ ἀκρινέα ποίεσθαι, ὡς ἄμα ἡμέρη
τῆ ὀπίουση συμβολῆς ἑσσομένης. Τοῦτον δὲ ἔχων
ἔχρησεν ὁ Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχων,
ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πε-
ποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. δῆα τὰ μὲν Βακιδί
ἔστι ἐς αὐτὴν τὴν μάχην πεποιημένα,

τὴν δὲ ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσπιδί λέχε-
ποίη

335

Ἑλλήνων σινοδόν, καὶ βαρβαρόφωνον ἰσχυρῶς,
τῆ πολλοὶ πεισέον, ὡς ἄρ' ἄρχουσιν τε μόρον τε,
τοῦτο φέρων Μήδων ὄπῳ ἀσίμων ἡμῶν ἐπέλ-
θη.

αὐτὰ μὲν ἔπειτα πλείονα τοῖσι δῆα Μουσαίῳ
ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς
ῥέει μεταξὺ Τανάκκης τε καὶ Γλίσαντος. Με-
τὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμένων, καὶ ὡς αἶνεσον
τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς
ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρὸς τῆς νυκτὸς πρὸς ἑλήλα-

το, καὶ ἡσυχίη ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τῶν στρατοπέδων, καὶ
μάλιστ' αἰθροῖται εἶναι ὑπὸν, τὴν κἄντα
πρὸς ἑλάντας ἰσχυρὰ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀ-
θηνάων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντιος, στρατηγὸς τε
ἑὸν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξθη τοῖσι στρα-
τηγῶσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλακῶν ἄμῳ
σπλευῶν πρὸς ἑμῶν, ἄμῳ δὲ ἔπειτα ὅτι αὐτὸν στρατη-
γὸς ἐλθόντες ἔλεγον ὡς αἰθροῦς ἡκεῖ ἐπὶ ἰσ-
πυρὸν ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν Μήδων ὅς δῆα μὲν
ἑσθὲν ὡς ἀγαθὸν ἔπος, στρατηγὸς δὲ ὀνομάζων,

ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπειτα αὐτὰ
ἠκούσαν, αὐτίκα ἔπειτα ἐς τὰς φυλακὰς ἀπικο-

ῶντο οἱ δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος αὐτῶν, Ἄνδρες Ἀ-
θηνάων, ὡς ἀθήκω ὑμῖν αὐτὰ ἔπειτα αὐτῶν ὑμῶν,
ἀπόρητα ποιεῖν ὡς μὲν λέγειν ὑμῶν
δῆλον ἢ Πανσανίῳ, μή με διαφείρητε. ἑσθὲν γὰρ
ἀνέλεγον, εἰ μὴ μὲν ἄλλως ἐκιδόμενον σωμαπα-
σις τῆς Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γὰρ Ἑλλήνων ἦρος εἶμι
πῶρχαον, καὶ αὐτὸν ἐλθόντες δεδουλωμένῳ οὐκ ἂν
ἐθέλωμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὅτι ὅτι Μαρ-
δονίῳ τε καὶ τῆ στρατῶν ὁ σφάγια οὐ δύναται κα-
ταθύμια θύεσθαι πάλα γὰρ ἀνέμαχεσθε νῦν δὲ ἄμῳ
δέδεται, αὐτὸν σφάγια εἶναι χαίρειν, ἀμῳ ἡμέρη δὲ
διαφασκύση συμβολῆν ποιέσθαι. κατὰ ῥῶδην
καὶ γὰρ μὴ πλεῖν σωμαθῆτε, ὡς ἐγὼ εἶκαζω.
πρὸς αὐτὰ ἐπιμαχεσθε. ἢ ἄρα ὡς ἔλεγε
τὴν συμβολῆν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπῆρετε

voluptatem capiant, tanquam Persis
Græcos superaturis. Hæc loquutus, se-
cundo loco signum dedit ut omnia appa-
rarent, & corpora curarent, veluti sub
lucis exortu prælio futuro. Oraculum
autem, quod ad Persas aiebat spectare
Mardonius, id ego scio non Persis red-
ditum esse, sed Illyriis & Encheleorum
copiis. Quod autem de hoc prælio
redditum est à Bacide, id vero hoc
fuisse,

*Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbarica Graiis acies clamore coibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere
vita,
Quando sagittiferis aderit lux ulti-
ma Medis.*

Hæc ego atque alia his similia è Museo
noui ad Persas spectavisse. Fluvius au-
tem Thermodon Tanagram ac Glifan-
tem interfuit. Insequenti nocte quàm
Mardonius de oraculis interrogavit, ex-
hortatusque suos est, excubitores dispo-
siti fuere. Eius noctis quum multum
processisset, conticiniumque in exerci-
tu esset & tempus concubium, tunc A-
lexander Amyntæ filius, dux & idem
rex Macedonum, ad excubias Athe-
nienfium adequitavit, efflagitavitque
suos ut cum ducibus colloqueretur. Id
audientes excubitores, plerique reman-
ferunt, nonnulli ad duces concurrerunt:
quibus aditis inquit quendam equo
aduectum esse è castris Medorum: qui
nihil aliud proloqueretur, nisi nomina-
tim appellans Athenienfium duces, vel-
le se in colloquium illorum venire. Du-
ces, hoc audito, confestim ad locum ex-
cubiarum sequuti sunt. quos Alexander
vbi veneret, his verbis alloquutus est, Vi-
ri Athenienfes, hæc ego vobis verba,
pro deposito trado, necui efferatis nisi
Pausaniæ: ne ob id me perditum eratis.
Quod haudquaquam dicerem nisi de v-
niuersa Græcia sollicitus essem: quippe
qui vetusta origine Græcus sum, nec
vellem videre Græciam pro libera ser-
uientem. Itaque vos certiores facio, Mar-
donium atque exercitum litare non posse,
alioqui olim iam conficturum fuisse.
Is nunc sacrificia valere sinere constitu-
it, & vbi primum illuxerit, vobiscum col-
ligere: extimescens admodum (quan-
tum ego coniicio) ne plures ad copias
vestras accedant. Ad hæc vos parati es-
tote. Quod si differet Mardonius, nec
committet certamen, vos perseverate

1 Appararent, &c singula ordine disponeret, 2 Ex libera factam seruum, vel, in seruitute relictam.

hic ma-

hic manere: ad paucos enim dies eis sup-
 peditat commearus. Quod si hoc bel-
 lum vobis ex sententia finietur, debet
 aliquis vestrum reminisci mei meaque
 liberationis, qui Græcorum causa rem
 adeo temerariam, libenter tamen feci,
 ut ad vos cōsiliū Mardonij deferrem:
 ne barbari ex improviso vos adoriren-
 tur. Ego autem sum Alexāder Macedo.
 Hæc loquutus Alexander, ad exerci-
 tum se recepit ad suamque stationem.
 Duces Atheniēsium ad cornu dextrum
 profecti, quæ ab Alexandro audierant
 Pausanias retulere. Hac ratione Pausa-
 nias in metum Persarum adductus, Quo-
 niam, inquit, sub auroram prælium fiet,
 expedit vos Athenienses stare in acie
 aduersus Persas vobis cognitos, ut qui
 cum Medis in Marathone pugnauerit-
 is: nos vero qui eorum sumus inexperti
 atque ignati, (nemo enim Spartiata Me-
 dorum periculum fecit) contra vobis
 oppositos Bæotos & Thesfalos: quorum
 sumus experti, horum Græcorum gra-
 tia. Itaque opus est sumptis armis vos
 in hoc dextrum, nos in sinistrum cornu
 transire. Ad hæc ita respondere Athe-
 nienses, Nobis quoque olim iam inde
 ab initio, posteaquam aspeximus Per-
 sas aduersus nos esse instructos, fuit in a-
 nimo istud dicere quod vos dicere oc-
 cupastis: sed verebatur ne non grata ef-
 fet vobis oratio. nunc quando quidem ip-
 si fecistis huius rei mentionem, & no-
 bis iucunda oratio est & parati sumus istud
 exequi. Vbi hoc vtrisque compla-
 citum est, & loca permutauerunt, sub
 auroram rem aduertentes Bæoti, ad
 Mardonium detulerunt. Ea audita Mar-
 donius extemplo & ipse conatus est Per-
 sas contra Lacedæmonios transferre.
 Pausanias autem hoc fieri intelligens,
 nec latere factum suum, rursus in dex-
 trum cornu Spartiatas reducit. At vbi
 Mardonius & ipse suos in sinistrum re-
 duxit, & acies pristino in loco steteret,
 missō caduceatore ad Spartiatas ita in-
 quit, Lacedæmonii, vos vero fama fert
 omnium qui istic sunt esse præstantissi-
 mos, qui neque è bello fugiatis, neque
 ordines deseratis, sed perstantes aut in-
 terficiatis hostes, aut ipsi occūbatis. Ho-
 rum nihil admodum veri est. quippe an-
 tequam manus conferantur, vos cerni-
 mus fugientes, aciemque deferentes, &
 relegato Atheniensibus periculo, consi-
 stentes ex aduerso nostrorum seruatorum:

μδροντες. ολίγων γάρ σφι ημερέων λείπεσσι τία. λω
 ο υμιν ο πόλεμος οδε κτ' νόον τελευτήση, μνησθωμ
 να χρη και εμδελθω θερωσιος περ, ος Ελλωων ει
 νεκα τω ο εργον τω εβολον εργαση απο παθ
 θυμης, ετελων υμιν δηλωσαι τ' ελαιοιδω τ' Μαρ
 δονια, ινα μη επιπεσωσι υμιν ελαφνης ε βαρβαροι
 μη παρδεκομθοισικω. Ειμι ο Αλεξανδρος ο Μα
 κεδων. ομδ, τω ε εϊπας, απηλαυω οπιω ες ο
 ερατοπεδον κτ' εωυτω εαξιν. Οι ο ερατηρησι τω Α
 10 Πευαίων, ελθόντες επί το δδξιον κέρας, ελεγον Παν
 θανη τω ε εϊπας Αλεξανδρα. ο ο, τωτα ε λογα
 κα παρρωδησας εδω Περσας, ελεγε τω δε, Επει τωινω
 ες ηω η συμβολη γινε, υμεας μδ χρεων εστι εδω Α
 διωαίος ελωα κτ' εδω Περσας ημεας ο κτ' εδω
 Βοιωτοις τε κτ' εδω και υμεας τεταγμενοις Ελλωων,
 τω δε εινεκει υμδς επιεασθε εδω Μηδεις κτ' μα
 χλω αυτεων, ετι Μαραθωνι μαχεμενοι ημδς ο α
 πειρη τε ειμδ κτ' αδαεες τουτεων τω αυδρων. Σπρ
 υπητων γδ εσθεις πεπειρη Μηδων. ημδς ο Βοιωτ ε
 20 Θεσαλων εμπειρη ειμδ. αλλ αναλαβοντας ε
 οπλα χρεων εστι ιενα υμεας μδ ες εδω κέρας, ημε
 ας ο ες εθωωνυμον. παρ ο τω ε εϊπασ οι Αδιωαί
 τω δε, Και αυεισι ημιν παλα αω αρχης, επει τε ει
 δομδ κατ υμεας εασμενοις εδω Περσας, εν νοω ε
 ημεο εϊπαι τω ε εϊπασ υμδς φθαίντες παρφερετε
 δη α αρρωδεομε μη υμιν εδω ηδεες ημεων οι λογη.
 επει ο ω αυει εμνησθητε, κη ηδομθοισι υμιν οι λογη
 γεγνασι, κη ετοιμοι ειμδ ποιειν τω ε. Ως ο ηρεσ
 κε αμφοτεροισι τω ε, ηως τε διεφαμε, κη διημδσ
 30 σοντα τας εαξισ. γνοντες ο Βοιωτοι ε ποιδωμδρον,
 ελαρηθλοισι Μαρδονια. ο ο επει τε ηκουσε, αυλικα
 μεπιε αιαι κη αυεο επειεατο, τω ε ελγαν εδω Περσας
 κτ' εδω Λακεδαμονιοις. ως ο εμαθε τω ε τω ε ο ηρο
 μδρον ο Γαυσανιης, γνοις οτι ε λαυθαί, οπισω ηγε εδω
 Σπρ υπητας επι ε δδξιον κέρας. ως ο αυτω κη ο
 Μαρδονιος επι εδω εωνυμδ. Επει ο κατεση ες τας
 ερχαιας εαξισ, πέμψας ο Μαρδονιος κηρυκα ες εδω
 Σπρ υπητας, ελεγε τω δε, Ω Λακεδαμονιοι, υμεις
 δη λεγεσθε εϊ ανδρες αριτοι. απο τω τηδε αυδεφ
 40 πων, εκ παγλεομδρων ως ετε φδγητε εκ πολέμη,
 ετε εαξιν εκ λείπετε μδροντες τε η επολλυτε εδω εν
 δωλοισ, η αυει επολλυσθε. τ ο ε αρτω εδω εν εληθε
 τωιν γδ η συμμειξα ημεας, ες χραων τε νόμον απικε
 ε, κη δη φδγηντας κη εασιν εκ λείποντας υμεας ει
 δομδ εν Αδιωαίοισι τε τω παρπειρη ποιδωμθοισ,
 αυεις τε αιτια δουλων τω ημετερων εασμενοις.

XLV

XLVI

XLVII

336

1 Periculosa, 2 Vos quidem Athenienses in acie stare aduersus Persas necesse est, nos autem aduersus Bæotos & eos qui vobis oppositi sunt Græcos, idque hac de causa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prælio apud Marathonem gesto: nos vero viros hosce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bæotos & Thesfalos perire sumus. Itaque sumpt. arm.

« Τούτοι δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
 « πλείστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐφύθησαν. πρὸς δεξιόμει-
 « νοι γὰρ κτ' κλέος, ὡς δὴ πέμψατε ἐς ἡμέας κη-
 « ρυκα πρὸς καλὸν ἄνθρωπον, καὶ βουλόμενοι μοιῶσι Πέρ-
 « σῃσι μάχεσθαι, ἀρτίοι ἔόντες ποιεῖν ταῦτα· ὁ δὲ ἐν
 « τούτῳ λέγοντας ὑμέας βύρομαι, διὰ τὴν ἰσχυρίαν
 « μάλλον. νῦν ὦν ὅτι οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τῆς
 « λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξομεθα, ἵνα δὴ οὐ πρὸς μὲν τῶν
 « Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδύωσθε εἶναι ἀρτίοι,
 « πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσοις ἀ- 10
 « εἰθμόν ἐμαχασόμεθα; καὶ ἡμῶν δόκησιν καὶ τοῦ δή-
 « λους μάχεσθαι, οἷός ἐστιν μετέπειτα μάχεσθαι ὑπε-
 « ρει. εἴ γὰρ μὴ δόκησιν, ἀλλ' ἡμέας μοιῶσι δόπο-
 « ρεῖν, ἡμεῖς δὲ δόξαμαχασόμεθα. οὐκ ἔστι δ' αὖ
 « ἡμέων νικησώσι, τούτοις τῶν ἀπὸ τῆς στρατοπέδου νι-
 « κῶν. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε, καὶ ὅτι πρὸν χρο-
 « νον, ὡς ἔστιν ὁ δὲ ἐκρίνατο, ἀπαλλάσσοντο
 « ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐστράτευσε Μαρδονίῳ τὴν κατα-
 « λαβῶντα. ὁ δὲ, πρὸς ἡμέρας ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τῆς
 « ψυχρῆς νίκῃ, ἐπέθηκε τὴν ἰσχυρίαν ὅτι τῶν Ἑλλήνων. ὡς 20
 « δὲ ἐπέλαθον ἔπειτα, εἰσίνοντο πᾶσαν τὴν στρα-
 « τὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐσακοντίζοντες τε καὶ ἰσχυρί-
 « οντες, ὥστε ἰσχυρίαν τε εἶναι, καὶ πρὸς φέρε-
 « σθαι ὑπερβῆναι. τὴν τε κριῶν τὴν Γαργαφίω,
 « ἀπὸ ἧς ὑδρὸς ποτῆρ ὁ γράτθωμα τὸ Ἑλληνικόν,
 « σιωετῶσθε καὶ σιωετῶσθε. ἐστὶν μὲν ὦν κτ'
 « τὴν κριῶν Λακεδαιμόνιοι μοιῶσι τεταγμένοι·
 « τῶσι δὲ ἄλλοις Ἕλλησι ἢ μὲν κριῶν πρὸς ὧν ἐχρε-
 « οῦ, ὡς ἐκατοῖς ἑταίρων τεταγμένοι, ἢ δὲ Ἀσπιδό-
 « αγγῶν. ἐρυκόμενοι δὲ δόπο τῆς Ἀσπιδό-
 « ὅτι τὴν κριῶν ἐφοίτεον. δόπο τῆς ποταμοῦ γὰρ 30
 « σφι οὐκ ἔστιν ὑδρὸς φορέεσθαι, ἰσχυρίαν τῶν ἰσχυ-
 « ῶν καὶ ἰσχυρίαν. τούτου δὲ τούτου γινόμε-
 « νου, ἔπειτα Ἑλλήνων στρατηγῶν, ἄτε τῆς τῶν ὑδατος
 « φερηθείσης τῆς στρατῆρος, καὶ ἰσχυρίαν τῶν ἰσχυ-
 « ρασσομένων, σιωετῶσθε πρὸς αὐτῶν τε τῶν
 « τῶν καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δόξιον κέρας. δι-
 « λὰ γὰρ τούτων τούτων ἔόντων, μάλλον σφραγῶ-
 « λυπέε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἐπὶ, οἳ τῶν σφραγῶ-
 « νες, δόπο μεφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ὅτι σιτιβύ- 40
 « ροι, δόπο κελῆρα ἰσχυρίαν τῶν ἰσχυρίαν, οὐδὲν ἀνδρῶν
 « ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλόμενοι οἳ τῶσι
 « στρατηγῶσι ἐδόξε, ἵνα ἰσχυρίαν τῶν ἰσχυρίαν τῶν ἡμέρων
 « οἳ Πέρσαι συμβεβλήω ποιδόμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἵεναι, ἢ δὲ
 « ὅτι δόπο τῆς Ἀσπιδό- καὶ τῆς κριῶν τῆς Γαργαφίως, ἐς τὴν
 « ἐστράτοπεδόνον τῶν τε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neuriquam est factum praestan-
 tium virorum. Ex quo plurimum de vo-
 bis nos fefellit opinio, quos expectaba-
 mus ex nominis gloria missuros vestra
 sponte caduceatorem nos prouocatum,
 quod cum solis Persis, tanquam huic
 rei sufficientes, pugnare velletis. At
 nihil tale inuenimus quale ferebatur,
 sed potius esse vos metu perterritos.
 Nunc igitur quoniam ipsi non occupa-
 stis hoc dicere, occupamus: ut quan-
 doquidem vos inter Graecos praestan-
 tissimi esse existimamini, & nos inter
 barbaros, dimicemus totidem utrique
 numero, & si videatur ut ceteri quo-
 que itidem, & illi postmodum pugnent:
 si hoc non videatur, sed satis esse nos
 solos decernere, nos soli decernamus,
 & utri è nobis vicerint, ii totum exerci-
 tum vicisse censeantur. Hæc factus ca- 48
 duceator, quum aliquandiu expectaf-
 fet, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille
 maiorem in modum latatus, & frigida
 victoria elatus, equitatum in Graecos
 immisit. Equites in Graecos inuecti, om-
 nem illorum exercitum perturba-
 bant, iaculis sagittisque incessantes. qui
 quum essent hippotoxotæ id est, equites
 sagittarij, cominus pugnare inuicti,
 fontem Gargaphium, unde cunctus
 Graecorum aquabatur exercitus, con-
 fuderunt obstruxeruntque. Eum iuxta
 fontem soli Lacedæmonij stationem
 habebant: ceteri Graeci, ut quique sta-
 tiones habebant, maius minulve procul
 illinc aberant. Et erat quidem Asopus
 in propinquo: sed aquari ex eo ab equi-
 tibus missilibusque prohibiti, ita ad fon-
 tem pergebant. Hunc in modum aqua 49
 exercitus exutus quum esset, & ab equi-
 tatu perturbaretur, duces Graecorum
 tum his tum aliis de causis frequentes
 ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt.
 Qui, etsi talis esset rerum status, tamen
 ob id præcipue angebantur quod iam
 re frumentaria deficiebantur, quum i-
 psorum serui in Peloponnesum missi
 frumentatum, intercluderentur ab e-
 quitatu quominus ad castra reuerte-
 rentur. De hoc autem deliberanti- 50
 bus ducibus visum est, si Persæ eo die
 superfederent committere prælium,
 esse eundem in insulam quæ ab Aso-
 po & à fonte Gargaphio, vbi castra
 habebant, decem stadiis aberat, ante

1 Pro celebritate vestra. Id est, ut consentaneum est illi fama qua de vestra fortitudine sparsa est. 2 Nihil tale vos dicere
 comperimus, sed pot. 3 Sequitur est laetionem qua est in quibusdam vet. cod. habetur, ἀπογοι προ ἰσχυρίαν.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: tursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluentia commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Afopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Afopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda feruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone interclusa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu imensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis utensilibus abscesserunt, non habentes in animo quem ad locum ut irent conuenerant. Nonnulli, ut moueri cœptum est, iter Platæensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsam castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis ut sumptis armis iræt quæ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadae filius tribunus cohortis Pitaneorum, negare se fugiturum & peregrinos, neque vltro dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & Euryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Piranetem relictum iti tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Læonicis copiis,

ἢ Πλαταιέων πόλιος. νῆσος ὅου τῶ αἰεὶ ἐν ἠπείρῳ
 χιζορῆμος ὁ ποταμὸς ἀνωθεν ἐκ τῆς Κιθαираίνος, ῥέει
 κατὰ ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπὸ ἀλλήλων ἀρέθρα
 ὅσον ἀπὸ τρία σταδία καὶ ἐπειτὰ συμμίσγει ἐς τὸν τό-
 οῦνομα δὲ ὠερόη. θυγατέρα δὲ αὐτῆν λέγουσι
 εἶναι Ἀσωπὸν ὄπι χῶριοι. ἐς τὴν δὴ χῶρον ἐβου-
 λούοντο μεταναστῆσαι, ἵνα ἐὺδαπέδωσι χοῦραταί
 ἀφ' ἧν, καὶ ὠερόησιν σφέας μὴ σινοῖατο, ὡς περ καὶ
 ἠθροῦντων. μετακινέσθαι τε ἐδόκεε ἕτε, ἐπειτὰ τὸ
 ἰοκτὸς ἢ δὲ ἄτερη φυλακῆ, ὡς αἰ μὴ ἰδοῖα το ὠπεροσσι
 ἔξορμαρῶδες, καὶ σφέας ἐπόμῃροι ἀρασοσι ὠ
 ἰωπόται. ἀπικροῦν ὅ ἐς τὸ χῶρον τῶτον, τὴ δὴ ἠ Α-
 σωπὸς ὠερόη ἀπὸ χιζορῆμος, ῥέει ἐκ τῆς Κιθαираίνος,
 κατὰ τὴν ἰσὶα αὐτῆν ἐδόκεε εἶναι ἠμίσσεας ἀποελλ-
 λειν τῆς στρατοπέδου σφῆς τὴ Κιθαираίνα, ὡς ἀναλα-
 βοσῆ εἶναι ὄπλων εἶναι ὄπι ἀσπῆς οἰζυρῶδες. εἶσαν
 γὰρ ἐν τῇ Κιθαираίνῳ ἀπολεραμῶροι. ταῦτα βου-
 λουσαμῶροι, κείνου μὲν τὴ ἡμέρῳ πᾶσαν περσκειμέ-
 νης τὴ ἰωπόου, ἔχον πόνον ἀπυτον ὡς ὅ ἢ τε ἡμέρῃ ἐ-
 2 ὠληγε, καὶ οἰωπέες ἐπέπαυον, ἰοκτὸς δὴ γνομῶνης, καὶ
 ἔδους τὴ ὠρης ἐς τὸ σιωέκτο σφι ἀπαλασσεσθαι, καὶ
 εἰ ταῦτα ἀεργῆτες ὠ πολλοὶ ἀπαλασσοσιν, ἐς μὴ
 τὸ χῶρον ἐς τὸ σιωέκτο, ἐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ὠ ὅ, ὡς
 ἐκινήθησαν, ἐφθυρον ἀσπῆροι τὴ ἰωπόν περσπῆ
 Πλαταιέων πόλιν φθῆροντες ὅ, ἀπικνεόνται ὄπι τὸ
 ἠραῖον. ὅ ὅ περ τὸ πόλιος ἐστὶ τὸ Πλαταιέων, εἰσὶ
 εαδῖους ἀπὸ τὸ κρῶνης τὸ Γαργαφῆς ἀπῆγον. ἀπικ-
 3 ὠ μῶροι ὅ ἔθεντο περ τῆς ἰσοῦ ἀόπλα. καὶ ὠ μὴ περ
 τὸ ἠραῖον ἐστρατοπέδου. Πausanias ὅ, ὄρεων
 σφέας ἀπαλασσεμῶροις ἐκ τῆς στρατοπέδου, πῆ-
 4 ὠ γλε καὶ ἰσοῖ Λακεδαμονίοισι, ἀναλαβόντας ἀό-
 πλα, ἵεναι καὶ εἶναι ὄπι περσπῆ, νομῆς αὐ-
 εἶναι ἐς τὸ χῶρον ἵεναι ἐς τὸ σιωέκτο. εἰ ταῦτα οἰ
 μὲν ἀπὸ ἀπῆροι ἔσαν τῶ ἀζηρηχῶν πείθεσθαι Πausanias
 ἄνῃ Ἀμομφαρέτος ὅ ὠ Πολιάδεω, λοχηγετέων τῆς
 Πιτομητέων λόγῳ, ἐκ ἐφῆ εἶναι εἰσὶ φθῆσεσθαι
 ὄπῃ ἐκῶν εἶναι ἀσπῆρειν τὸ σπῆρῆ. εἰ ταῦτα εἶναι
 ὄρεων τὸ ποιδῆρον, ἀπε οὐ περσπῆ μῶροις τῶ περ-
 4 ὠ τῆρῳ λόγῳ ὅ ὠ Πausanias τε καὶ ὠ Εὐρυαῖα εἰ δεινόν
 μὲν ἐποιεῦν τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκ εἶνον σφῆσι, δεινότε-
 ρον δὲ ἐπῆ, κείνου αὐτῶ ἀγαμῶρου, ἀπολιπῆν τῶ
 λόγῳ τὸ Πιτομητέων, μὴ, ἰω ἀπολίπῃσι ποιεῦντες ἰω
 σιωέκτο τοῖσι ἀπῆροις Ἐλλησι, ἀπὸ λη) ὠ πολλοὶ
 σφέας αὐτοῖς τε Ἀμομφαρέτος καὶ οἰ μὲν αὐτοῖς. αὐτῶ λα-
 4 ὠ χιζορῆμοι, ἀπερμας εἶχον τὸ στρατοπέδον τὸ Λακονικῆν,
 καὶ ἐπει-

II

LII

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Plateam versus tenebant, usque
 benter equitatum effugientes. 2 Id est, barbaros, ut ipse Herodotus antea docuit. pag. 516. sed & paulo post rursus exponit.

καὶ ἐπειράντο πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεῶν εἶη ταῦτα
 ποιεῖν. καὶ Ἐμὲρ πρὸς ἡγήρεον Ἀμομφάρετον, μόνον
 Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατῶν λελειμμένον.
 Ἀθῆναιοὶ δ' ἐποίησαν ταῦτα· εἶζον ἀτρέμας σφέ-
 ρας ἀλλεῖν ἵνα ἐπάρθῃαν, ὅτις αἰετοὶ τὰ Λακεδαί-
 μονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονούντων καὶ διή-
 λερῶντων. ὡς δ' ἐκινήθη δ' ἔρατόπεδον, ἐπεμπεύον
 σφέων ἰσώπεια, ὁφείλοντες εἰ πορθέσθαι ὅτι χεῖ-
 ροῖεν Ἐμὲρ πρὸς τῆσιν, εἴτε καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν μὴ ἀφνο-
 εῦνται ἀπαλλάσσεσθαι ἐπιείρεσθαι τε Πausανί-
 ω δ' ἔχρεων εἶη ποιεῖν. Ὡς δ' ἀπῆκετο ὁ κήρυξ
 εἰς τὸν Λακεδαιμονίους, ὡς τε σφῆρας καὶ χερῶν
 τεταγμένους, καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τῶν
 ποσῶν. ὡς γὰρ δὴ πρὸς ἡγήρεον Ἐμὲρ Ἀμομφάρετον
 ὅ, τε Εὐρυαῖα καὶ ὁ Πausανίης, μὴ κινδυνύειν μέ-
 νοντας μισῶν Λακεδαιμονίους, οὐκ ἔπειθον ἐς ὅ ἐς
 νεῖκεα τε συμπεσόντες ἀπικέσθαι, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀ-
 θῆναιων πρὸς τὰ σφί ἀπιγμένος. νεῖκεων δ' ὁ Ἀ-
 μομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῆσιν
 χερσὶ καὶ ἡτῆς ποσῶν τῶν Πausανίω, ταῦτη 20
 τῆ ψήφω ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φθῆναι τῶν ξείνων
 λέγων τῶν βαρβάρους, ὅ, μνημόνων καὶ οὐ φρονή-
 ρεα καλέων ἐκείνων, πρὸς τε Ἐμὲρ Ἀθῆναιων κήρυ-
 κα ἐπειρωτῆτα τὰ ἐν τεταγμένα, λέγειν ὁ Πausa-
 νίης ἐκέλευε τὰ πρὸς τὰ σφί φρήματα· ἐχρηζέ-
 τε τῶν Ἀθῆναιων προσχωρήσασθαι τε πρὸς ἐαυτοῖς,
 καὶ ποιεῖν πρὸς τῆσιν ἀπόδου τὰ πρὸς αὐτὸν σφῆρας. Καὶ
 ὁ μὲρ ἀπαλλάσσετο ἐς τὸν Ἀθῆναιούς· τῶν δ' ἐπὶ
 ἀνακρινόμενοι πρὸς ἐαυτοῖς ἢ ὡς κατελέμβαν, ἐν
 ταῦτα τὰ χερῶν κατῆμος ὁ Πausανίης, οὐ δόκων 30
 Ἐμὲρ Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν δ' ἡν Λακε-
 δαιμονίων ἀπαιχόντων (τὰ δὴ καὶ ἔχρεον) σημήνας
 ἀπῆγε τὰ τῶν κολωνῶν τῶν λοιποῖς πόλεις· εἶ-
 ποντο δ' καὶ Τεγεῆται. Ἀθῆναιοὶ δ' ἐπείθοντες ἦσαν
 τὰ ἐμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. Ἐμὲρ γὰρ τῶν τε ὀ-
 ρῶν αὐτεῖραντο καὶ τὸ ἑσπερίης τὸ Κιθαιρώνος, φο-
 βεόμενοι τὸ ἰσώπαι· Ἀθῆναιοὶ δ', κάτω τραφέντες
 ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δ' ἀρχὴν τε οὐδαμᾶ
 δόκων Πausανίω ἐλμήσειν σφῆρας ἀπολιπεῖν,
 πρὸς εἰχρὸν αὐτὸν μόνον μὴ ἐκλιπεῖν τῶν τῶν 40
 πρὸς τῶν Πausανίη, καταδόξας αὐ-
 τῶν ἰσῆν τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὀ-
 πλα, ἦγε βιάδιω πρὸς τὸ δῆλο σίφος. τῶν δ', ἀπελθόν
 ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέειπε τὸ Ἀμομφάρετος λόγον
 πρὸς ποταμὸν Μολέεντα ἰδρυμένον, Ἀργιόπιον ἰεχῶ-
 ρον καλεόμενον, ἢ καὶ Δῆμητος Ἐλευσινίης ἰερόν ἦσαι.

conabanturque persuadere homini non
 id facto opus esse. & alii quidem horta-
 bantur solum Amompharetum à La-
 cedæmoniis ac Tegeatis relinqui. A-
 thenienses autem hoc sibi faciendum
 putarunt, ut ubi collocati erant, ibi per-
 sisterent, intelligentes Lacedæmonio-
 rum ingenia aliud sentientium, aliud
 dicentium. Itaque ubi exercitus moue-
 re cepit, equitem è suis miserunt spe-
 culatum nunquid Spartiæ tentarent
 abire, & abire profus in animo habe-
 rent: sciscitatumque à Pausania quid-
 nam facere oporteret. Præco ubi per-
 uenit ad Lacedæmonios, cernit in loco
 instructos, eorumque primores tendere
 ad rixas. Hortantibus enim Amompha-
 retum EVryanacte & Pausania, ne La-
 cedæmonios qui soli remanebant, in pe-
 riculum traheret, necdum persuaden-
 tibus, donec ventum est ad iurgia, in-
 teruenit præco Atheniensis, Amom-
 phareto inter altercandum sumente
 ambabus manibus saxum, & illud ante
 pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se
 illo calculo sententiæ suæ calculum da-
 re, non fugiendos esse peregrinos: appel-
 lans barbaros. Eum Pausanias insanum
 nec potentem mentis vocans, ad præ-
 conem Atheniensium, quæ iussus erat
 percontantem, respondit ut illis refer-
 ret præsentem rerum suarum statum,
 obsecrans eos ut ad sese venirent, &
 de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præ-
 cone ad Athenienses reuerso, hos inter
 se altercantes aut ora deprehendit. Ad id
 tempus Pausanias moratus, dato signo
 ceteros omnes Lacedæmonios, Tegea-
 tis sequentibus, per edita abduxit, ratus
 Amompharetum non deserturum alios:
 prout & contigit. Horum itinere rur-
 sus instructa acie Athenienses iere: &
 quia Lacedæmonii prærupta occupaue-
 rant & Citharonis radices, metu equi-
 tatus, ipsi deorsum ad campum deflexe-
 re. Amompharetus autem, non credens
 ausurum ipsos relinquere Pausaniam,
 circuire eos qui manebant, ne desere-
 rent ordinem. At ubi ii qui cum Pau-
 sania erant iam abibant, tunc ratus à di-
 sciplina militari se deseri, sumptis armis
 cohortem suam lento gradu ducere ad
 agmen, quod decem circiter stadia pro-
 gressum ad amnem Moloentem, in lo-
 co qui dicitur Argiopiis (ubi situm est
 templum Cereris Elcusiæ) substiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem instructa, contrarium Lacedæmonii iter tenuerunt. Lac. enim præ occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deors.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruerat, agens pro sua consuetudine: nam quum inspexisset locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius Eurypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam diceris adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica: qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiã dicere ignauissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorũ concedere obsidēdos. quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandũ, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopõ transmissis cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquã fugam capessentium: Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublati & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμνε δὲ τῶδε εἶπεν, ἵνα τοῦ μὴ ἀπολίωσιν τὸ χεῖρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτης τε καὶ ὁ Λάγρης, ἀλλ' αὐτῶν μὲν βοήθειοι ὀπίσω πρὸς ἐκείνοισι. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τῷ Ἀμομφαρέτῳ ἠπρεξήσαντο σφι, καὶ ἡ ἵππος ἢ τῷ βαρβαρῶν προσέκειτο πᾶσα. ὁ γὰρ ἵππος ἐποίησε οἷον καὶ ἐώθεσθαι ποιεῖσθαι αἰεὶ. ἰδόντες δὲ τῷ χεῖρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληες τῆσι προστέρησι ἡμέρησι, ἠλαμνον σὺν ἵπποισι αἰεὶ τῶσσι καὶ αἶμα καταλαβόντες, προσεκέατο σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο σὺν Ἕλληας ἀπορημένοις ὑπὸ νύκτα, εἶδε τε τὸ χεῖρον ἐρήμον, καλέσας τῷ Ληριτάμον Θώρηκα, καὶ σὺν ἀδελφοῖσι αὐτῶν Εὐρύπυλον καὶ Θεασίδην, ἐλεγε, ὦ παῖδες, Ἀλθίεω, ἐπιλήξετε τὰδε ὀρέοντες ἐρήμια; ὑμεῖς γὰρ ὁ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαίμονιοις οὐ φθῆναι ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἀνδραῖς εἶναι τὰ πολέμια προσέτοις. σὺν προστέρων τε μεταίματους ἐκ τῆς τᾶξιος εἶδετε; νῦν τε ὑπὸ πύλοισι χορηγεῖν νύκτα, καὶ ὁ πάντες ὀρέοντο δραγίας. διέδεξαν τε, ἐπίσφρασ ἔδει πρὸς σὺν ἀλθιδέως ἄριστοι ἀνδρῶν μάχη Δρακελίου, ὅτι σὸς ἄρα ἔοντες ἐκ οὐδαμοῖσι εὐδοσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν εὐδοσι Περσίων ἀπίεροι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγένετο συγνώμη, ἐπαινεόντων τούτοις, τῶσι ἡ καὶ σιωπηδέαται Ἀρταβάζου δὲ θάυμα καὶ μάλλον ἐποιθῆμι, ὅ καὶ καταρρωδήσαι Λακεδαίμονιοις καταρρωδήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλυτάκην, ὡς χρεῶν εἶη αἰατῶν δαυτας ὅσρα τῶσδον, ἵεναί ἐς ὅθηβαίων ἄσιν πολιορκησομένων τῶν ἐπὶ πρὸς ἐμῶν βασιλεῖς πῶσεται. καὶ τούτων μὲν ἕτέρωθι ἔσαι λόγος: νῦν δὲ ἐκείνοισι τὰτα ποιδῶσι σὶκ ἔπιπεσῶτα ἔθι, ἀλλὰ διωκτέοι εἶσι: ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσοισι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαντο Πέρσας πύτων δίκας. Ταῦτα εἶπας, ἠγὲ σὺν Πέρσας, δρόμῳ Δραβάντας Ἀσωπὸν κατὰ εἴθρον τῶν Ἕλληων, ὡς δὴ ἀπεδιδρησκόντων ἐπιχέτε ὅτι Λακεδαίμονιοις τε καὶ Τεγέτας μωυοῖς. Ἀθῆναιοις γὰρ τετραπορῶν ἐς ὃ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄρων οὐ κατώρα. Πέρσας ὁ ὀρέοντες ὠρμημένοις διώκειν σὺν Ἕλληας ὁ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἀρχόντες, αὐτῶν πῶντες ἦσαν τὰ σιμῆια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὐτε κῆσμοσ δὲ κῆσμοσ κῆσμοσ, ὅτε τᾶξιοι μὲν σὸν τε καὶ ὀμίλων ἐπῆσαν, ὡς αἰαρ πασῶν σὺν Ἕλληας

LVII

LVIII

1 Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum. 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nullogue ordiae v. ing. vel, Inordinate et confuse.

Πausanias δὲ, ὡς προσέκειτο ἢ ἵππος, πέρμιας
 « πρὸς τὸν Ἀθηναίους ἰσπία, λέγει ἄρα, Ἄνδρες
 « Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προσκειμένου, ἐλθού-
 « ρην εἶ) ἢ δεδουλωμένον τὴν Ἑλλάδα, προσεδόμε-
 « θα ἴσως τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 « καὶ ὑμεῖς ὁ Ἀθηναῖοι, ἴσως τὴν παροχρυσίαν νύ-
 « κτα Διφραύτων. νῦν ὦν δέδοκται ἑνεγκεῖν ὁ πο-
 « ιπτεῶν ἡμῖν ἀμυνόμενοι γὰρ τῇ διωκόμεθα ἀρίστα
 « πείσειν ἄλλήλους. εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὤρμησε
 « ἄρχον ἢ ἵππος, ἔξω δὲ ἡμέας τε καὶ τὸν μετ' ἡ-
 « μέας τὴν Ἑλλάδα ὁ προσδιδόντας Τεγεάτας, βοη-
 « θεῖν ὑμῖν νῦν ὅτι ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κερσῶνκε, διχασί-
 « ἐτε ὑμεῖς πρὸς τὴν πεισομένην μάχισα τῶν μοιρέων ἀ-
 339 « μυνέοντες ἴεναι. εἰ δ' ἄρα αἰεὶς ὑμέας καταλεγα-
 « βηκε ἀδύνατον βοηθεῖν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τὸν ἔξω-
 « τας ἄποπέμφαντες χάειν θέατε. σιωπῶν δὲ ὑ-
 « μῖν ἴσως ὁ πρῶτοντα ἔνδε πόλεμον εἶσοι πολλόν
 « προσυμοτάτοισι, ὥστε καὶ αὐτὰ ἴσασκύνειν. Ταῦτα
 « ὁ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπίηγοντο ὤρμεατο βοηθεῖν, καὶ τὰ
 « μάχισα ἐπαμυνέειν. καὶ σφί ἠδὲ σείρισι ἐπιτηθέν) 20
 « ἀδύνατον τινες Ἑλλήων τῶν μὲν βασιλῆος ἡμο-
 « δῶν, ὥστε μηκέτι διώσασθαι βοηθεῖσαι. ὁ γὰρ
 « προσκείμενοι σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὲ μουκωθέν-
 « τες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, εἶοντες σὺν ψιλῶ-
 « σι ἄριθμόν, ὁ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δ'
 « τριχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδ' αὖτ' ἀπὸ ἀρχῆς ὄντο ἀ-
 « πὸ Λακεδαιμονίων) ἴσφραγίζοντο, ὡς συμβαλέ-
 « οντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατῇ τῇ πρῶτῃ. καὶ
 « ὡ γὰρ σφί ἐγένετο ἄσφάγια χρεῖσα, ἐπιπῶν δὲ
 « αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ ὁ χεῖρα πολλοὶ, καὶ πολλὰ πλῆ-
 « νες ἐπρωμαλίζοντο. φερέσαντες γὰρ τὰ γέρρα ὁ
 « Πέρσαι, ἀπίεσαν ἔξωμάτων πολλὰ ἀφειδέως ἴ-
 « τω, ὥστε πεισομένην τῶν Σπάρτιτων, καὶ τῶν
 « σφραγιστοῦ γιομένων, ἀποβλέψαντα ὁ Πausa-
 « νίῳ πρὸς ὁ Ἡραίου ὁ Πλαταίων, ἐπικαλέσ-
 « θαι τὴν θεὸν, χεῖροντα μηδαμῶς σφείας φθισθῆ-
 « ναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἐπὶ τούτου ἐπικα-
 « λουμένων, προσεξανασάντες πρὸς τὴν ὁ Τεγεῆται
 « ἐχώρεον ἐς τὸν βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
 « αὐτῶν μὲν τὸν δὲ τῶν Πausανίῳ, ἐγένετο θυομένων 40
 « ἄσφάγια χρεῖσα. ὡς ὁ χεῖρα κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον
 « ἐπὶ τῶν Πέρσαι, καὶ ὁ Πέρσαι αὐτοῖσι, τὰ ἔξα-
 « μετέντες. ἐγένετο ὁ πρῶτον πρὸς τὰ γέρρα μάχην ὡς
 « δὲ αὐτὰ ἐπιπῶνκε, ἠδὲ ἐγένετο ἢ μάχην ἰσχυρὴν
 « πρὸ αὐτῶν ὁ Δημήτειον, καὶ χεῖρον ὅτι πολλόν,

Pausanias autē, ubi equitatu premi cœ- LIX
 pit, equitem ad Athenienses mittit, qui
 hæc diceret, Viri Athenienses, propo-
 sita dimicatione maxima, ut aut libera
 Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi
 sumus à sociis noctu elapsi & nos Lace-
 dæmonii & vos Athenienses: quod reli-
 quum est, ita nobis videtur esse facien-
 dum, ut quā strenuissime possumus nos-
 metipfos defensantes, mutuo simus au-
 xilio. Ac siquidem in vos priores impe-
 tum dedisset equitatus, è nostra dignita-
 te erat & Tegeatarum qui nobiscum
 Græciam non prodiderunt, subsidio vo-
 bis venire: nunc, quoniam totus in nos
 equitatus contendit, deberis vos ad par-
 tem maxime laborantem suppetias fer-
 re. Quod si vobis aliquo discrimine oc-
 cupatis fas non est subsidio venire, sal-
 tem hoc gratificamini nobis ut sagitta-
 rios mittatis: quos agnoscimus longe
 omnium qui in hoc bello sunt prom-
 ptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc LX
 ubi audire Athenienses, quum moue-
 rent ad ferendam strenue opem, & iam
 aduentarent, ibi in eos ij Græci qui par-
 tes regias sequebantur, ex aduerso in-
 structi inuadunt. Quo factum est ut Athenienses ab iis urgentibus auxilium
 ferre non possent, ægre admodum id fe-
 rentes. Ita destituti Lacedæmonii, nu-
 mero cum leui armatura quinquaginta
 millia, & Tegeatæ numero tria mil-
 lia (hi enim nusquam ab Lacedæmo-
 niis dirimebantur) sacrificauerunt tan-
 quam conflicturi cum Mardonio præ-
 sentibusque copiis: & quum litare non
 potuissent, multi eorum interea cade-
 bant, multo plures vulnerabantur. Cō-
 fertis enim gerris Persæ ingentem vim
 sagittarum emittebant, adeo instanter
 ut satagentibus Spartiatis, & quia li-
 tare non poterant, respiciens ad templū
 Iunonis Plataensiū Pausanias, implora-
 uerit deam, obsecraueritque ne spes sua
 ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo LXI
 deam his verbis inuocante, Tegeatæ
 prius exurgentes in barbaros tendunt:
 statimque post Pausaniæ preces sacri-
 ficantibus Lacedæmoniis extra pulchra
 extitere: qui aliquanto post & ipsi in
 Persas eunt. Persæ omiffis arcubus ex
 aduerso sterere. Ad quorum gerra pri-
 mum pugna atrox commissa est iuxta i-
 psum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent, quod enim obiectum erat, negotium illis facillibat. 2 Quum pre-
 meretur Spartiatis, donec ad

donec ad propulsiōnem ventum est. Si-
quidem barbari prehensantes lanceas
confringebant, nec audacia nec robo-
re inferiores: sed inermes erant & im-
periti, nec hostibus prudentia pares.
qui etsi deni pluresve aut pauciores in
singulos irruerant, tamen quia confusi
incidebant, à Spartiatis conficiebantur.
Mardonius, qua parte ipse ex equo al-
bo cians pugnam, mille delectis Persarum
præstantissimis stipatus erat, ea
maxime parte hostē virgebat, qui quan-
diu superfuit, tandiu Persæ resistentes
seleque defensantes, strauere multos
Lacedæmoniorum. Postea vero quàm
Mardonius, & agmen quod circa illum
robustissimum erat, occubuit, tum de-
mum alii quoque terga vertentes celsere
Lacedæmoniis, ¹ quorum plerisque
officiebat vestis armis vacans. inermes
enim cum armatis prælium faciebant.
Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio
peracta est, secundum oraculum Spar-
tatis redditum: & victoria omnium
quas vnquam nouimus speciosissima
protitus est Pausanias Cleombroti filius,
Anaxandridæ nepos. Huius autem su-
periora maioriū nomina in Leonida re-
censui illius enim iidem qui & Pausaniæ
maiores fuerunt. Oppetit autem Mardo-
nius sub Aimnesto, viro inter Spartia-
tas eximio: qui aliquandiu post bellum
Medicum trecentos viros secum ha-
bens, apud Srenyclerum cum omnibus
Messeniis quibuscum erat bellum, con-
fixit, vbi ipse & trecenti illi occubuerunt.
Ad Platæas autem Persæ, postquam à
Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nul-
lo ordine ad castra sua cōtendunt, ad
murum ligneum quem fecerant in par-
te quadam agri Thebani. Tenebat autem
me admiratio, quum iuxta lucum Ce-
teris dimicaretur, ne vnum quidē Per-
sarum visum esse intrasse fanum, neque
circa templum occubuisse, sed plerisque
in profano: sed opinor (siquid de rebus
diuinis opinari oportet) deam ipsam e-
os non recepisse, quia templum quod
est in Eleusine Anactorium concrema-
uerant. Hactenus pugna hæc gesta est.
¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui
iam inde ab initio displicuerat Mardo-
nium relinqui ab rege in Græcia, qui-
que multis verbis pugnam dissuadens
nihil profecerat, hoc sibi agendum pu-
tauit. Is, quod sibi non placerent quæ
à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὁ ἀπίκων ἐς ὠλισμὸν. τὰ γὰρ δόξα τὰ ἐπιχάμ-
βανόμνη κατέκλων ὁ βαρβαροί. λήμμα ἡμῶν
νικητὴν καὶ ῥώμην ὅσην ἔσονται ἐστὶν ὁ Πέρσαι, ἀποπλο-
δεέοντες, καὶ πᾶσι, ἀνεπίσημονες ἔσαν, καὶ ὅσην ὁ-
μοιοὶ τοῖσι ἐναντιοῖσι σοφίῳ. παρεξήμασσαντες δὲ
κατ' ἓνα, καὶ δέκα, καὶ πλείους τε καὶ ἐλάσσονες
συμφερόμενοι, ἐπέπιπτον ἐς τὸν Σπάρτητας, καὶ διε-
φθέρωντο. Τῆ δὲ ἐτύγχευε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόν-
νιος, ἀπὸ ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε
1 ὁ αὐτὸν ἐὼν τὸν λαγάδας Περσέων τὸν ἀρίστου χιλί-
οις, τὴν δὲ καὶ μάλιστ' ἐὼν ἐναντιοῖσι ἐπίεσαν. ὅ-
σον μὲν νικητὴν Μαρδόνιος αὐτῶν, οἶδε ἀντι-
χον, καὶ ἀμυρόμνη κατεβάλλοντο πολλοὶ τῶν Λα-
κεδαμονίων ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ πε-
εὶ ἐκείνων τεταγμένον ἐὼν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὐτὸ
δὴ καὶ ὁ ἄλλοι ἐτραπὸντο, καὶ εἰς τὸν τοῖσι Λακεδα-
μονίοισι. πλείων γὰρ σφραγὶς ἐδηλέετο ἢ ἐαδῆς ἐ-
ρήμος ἐούσα ὀπλων. πᾶσι γὰρ ὀπλίτας ἐόντες
2 ὁ καὶ τῶν φόνου τῶν Λεωνίδου, κατὰ δὲ χρῆσθ' ἡλιον, τοῖ-
σι Σπάρτηταισιν ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ
νικητὴν αἰαρέε' καλλίστῳ ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν,
Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τῶν Ἀναξανδρίδου. τῶν
3 ὁ κατ' ἄρτε' ὁ πᾶσι τῶν οὐδὲ ματα εἰρηται ἐς
Λεωνίδου αὐτῶν γὰρ σφραγὶς τυχόμενοι ἐόντες.
ἀποθνήσκει ὁ Μαρδόνιος ἀπὸ Ἀειμνήτου, ἀνδρὸς
ἐν Σπάρτη λαχίμου ὅς χεῖνα ὑπερνεμῶν τῶν
Μηδικῶν, ἔχων ἀνδρας τετρακισίους, σιωέβαλε ἐν
Στεφυκλήρω, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισι τε πᾶσι
4 ὁ καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὁ τριηκόσιοι. ἐν τῶν Πλα-
ταῖσιν ὁ Πέρσαι ὡς ἐτραπὸντο ἀπὸ τῶν Λακε-
δαμονίων, ἐφθῆσεν ὅσην ἕνα κόσμον ἐς δὲ στρατόπε-
δον δὲ ἐὼν τῶν, καὶ ἐς δὲ τείχος δὲ ξύλινον, δὲ ἐποίησαν-
το ἐν μοίρῃ τῆν Θηβαίδι τῶν μα δὲ μοι ὅπως αὐτῶν
τῆν Δῆμητος δὲ ἄλλος μαχόμενων, ὅσην εἰς ἐφάνη
τῶν Περσέων ὅτε ἐσελθὼν ἐς δὲ τείχος, ὅτε ἐναπο-
θανὼν αὐτῶν δὲ ἰεθὸν, ὁ πλείστοι ἐν τῶν βεβήλω ἐπε-
σον. δοκέω δὲ, (εἰ πᾶσι τῶν τῶν ἀρηγμάτων δο-
κέειν δεῖ) ἢ τοῦ αὐτῶν σφραγὶς ἐκ ἐδέξατο, ἐμπερῆσαν-
5 ὁ τας δὲ ἰεθὸν δὲ ἐν Ἐλβσίνι ἀνακτορεῖον. αὐτῶν μὲν
νικητὴν ἢ μάχῃ ὅτι τσοῦτον ἐχρήετο. Ἀρτάβαζος
340 ὁ Φαρνάκεος αὐτῶν τε ὅσην ἀρέσκετο, καὶ ἀρχαῖς
λιπομῶν Μαρδονίως ἀπὸ βασιλῆος καὶ τότε πολλὰ
ἀπαρρῶν, ὅθεν ἰώνε, συμβόλῃν ἐκ ἐάν, ἐποίησε τε
αὐτὸς τοῖα δὲ, ὡς ἐκ ἀρεσόμενος τοῖσι ἀρηγμασι τοῖσι
ἐκ Μαρδονίως ποιβόμενοι τῶν ἐτραπῆσε ὁ Ἀρτάβαζος

LXII

LXIII

LXIV

LXV

1 Plurimum enim illis Persis offic.

Εἶχε δὲ δυνάμειν ὀλίγην. ἀλλὰ καὶ ἐς τεσσάρων
 μυριάδας αἰθροῦσιν ἀεὶ ἐώυτον· τότε οὐκ ἦ
 συμβολῆ ἐγένετο, ἐν ἧς ἐπιτάλαμος τὰ ἐμελλε δευ-
 ρῆσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατιρησιμῶρος,
 παρὰ Πείλας κατ' αὐτὸν ἵεναι πύργους τῆ ἀν' αὐτῶν
 δευρήνται, ὅπως αὐτῶν ὀρέωσι ἀουδῆς ἐγνῆτα.
 Ταῦτα παρὰ Πείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν ὤ-
 ρατον. ὡς τετελεύτησεν δὲ τῆς ὁδοῦ, ὡρα δὲ καὶ φθύ-
 ρντας ἑὸν Πέρσας. οὕτω δὲ ὁκέπαι ὡς αὐτῶν κό-
 σμον κατηγέτο, ἀλλὰ τὸ τὰ χεῖρῶν ἐξέλαξε φθύ-
 ρων, οὔτε ἐς τὸ ξυλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος,
 ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τὰ χεῖρα ἐπὶ τῶν Ἑλλη-
 σποντων ἀπικέσθαι. καὶ δὲ ἔπειτα μὲν ταῦτα ἐπελάποντο.
 Τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήων τῶν μὲν βασιλῆος ἐτελοκα-
 κέοντων, Βοιωτοὶ Ἀθιωτοὶ ἐμαχέσθητο χεῖρον ἐ-
 πί συχρόν. ὅ γὰρ μηδὲ ζόντες τῶν Θηβαίων, ἔπειτα ἔχον
 παρὰ θυμῶν ἐκ ὀλίγην, μαχεῖσθαι οὐκ ἐτελοκα-
 κέοντες ἔπειτα, ὡς τετελεσμένοι αὐτῶν ὡς ἔπειτα
 εἰσοὶ ἐν ταῦτα ἐπέσον ὑπὸ Ἀθηναίων ὡς ἔπειτα
 καὶ ἔπειτα, ἐφθῆρσεν ἐς τὰς Θήβας, ἐκ τῆς Πέρσας, καὶ
 τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος, ἔπειτα Ἀθωμαχε-
 σάμῃος ὁδῶν, ἔπειτα ἀποδεδεσάμῃος π, ἐφθῆρσεν.
 Δηλοὶ τὲ μοι ὅτι πύργους τὰ ἀπὸ τῶν μαχῶν
 ἦρτητο ἐκ Περσέων, εἰς τὸ τότε ἔπειτα, ὡς ἔπειτα
 τοῖσι πολεμίοισι, ἐφθῆρσεν, ὅτι καὶ ἑὸν Πέρσας ἐώρων.
 ἔπειτα τε πύργους ἐφθῆρσεν, πλὴν τῆς ἵππου τῆ τε δῆθεν
 ἐ τῶν Βοιωτῶν. αὐτῆ δὲ τοσαῦτα παρὰ σφάλλει ἑὸν φθύ-
 ρντας, αἰεὶ τε παρὰ τῶν πολεμίων ἀγχεσά ἐόσθα,
 ἀπείρησθαι τε ἑὸν φίλους φθῆρσεντας ἀπὸ τῶν Ἑλ-
 λήων. ὅ μὲν δὲ νικῶντες εἰσῆποντο, ἑὸν Σέρξω δὲ
 κοντες καὶ φονδύοντες. Ἐν δὲ τῷ τῶν γνομῶν φό-
 βῶ ἀπέλλεται τοῖσι δῆμοισι Ἑλλῆσι τοῖσι τεταγμέ-
 νοισι ἀεὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀποδημοῦσιν τῆ μάχης, ὅτι
 μάχη τε γένηται, καὶ νικῶν οἱ μὲν Πausanias. ὅ γὰρ, ἀ-
 κουσάντες ταῦτα, ὁδῶν ἐνα χεῖρον τὰ χεῖρῶν, οἱ μὲν
 ἀμφὶ Κορινθίοις, ἐπελάποντο ἀπὸ τῆς ἑσπέρης καὶ
 τῶν χελωνῶν τῶν φέροντων αὐτῶν, ἰθὺ τῆ ἱερῶ τῆς Δῆ-
 μηδῆος ὅ γὰρ ἀμφὶ Μεγάρων τε καὶ Φλιασίοις, ἀπὸ
 τῆ πεδῆς τῆ λφοτάκῃ τῶν ὁδῶν. ἐπεὶ τε ὅ γὰρ τῶν
 πολεμίων ἐγένοντο ὅ γὰρ Μεγάρων καὶ Φλιασίοις, ἀπὸ
 δόντες σφραγῶν ὅ γὰρ τῶν Θηβαίων ἰπποδῶν ἐπερὶ γνομῶν
 ὁδῶν ἐνα χεῖρον, ἡλασίων ἐπ' αὐτῶν ἑὸν ἵππους, τῶν
 ἰππάρχῃ Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμύδης. ἐπεισόντες
 ὅ γὰρ κατεσφραγῶν αὐτῶν ἐξακοσίους, ἑὸν δὲ λοιποὺς
 κατῆρσάμῃος διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρῶνα. ἔπειτα μὲν δὲ
 ἐν ὁδῶν

καὶ κατὰ τὴν
 ἰστορίαν

(præerat autem non paruis copiis, sed
 ad quadraginta vsque millia hominum)
 ducebat instructos, dum prælium fie-
 bat, quid futurum è prælio esset probe
 intelligens, iusseratque omnes ire con-
 fertos quacunq; ipse duceret, & quâ
 viderent ipsum festinantem. Sic iussas
 tanquam ad pugnam copias ducēs, cer-
 nit Persas fugientes. ita non seruato am-
 plius eodem ducendi ordine, sed repen-
 te effuso cursu fugæ se dedit, non ligne-
 um murum versus, aut Thebanam œ-
 nia, sed ad Phocenses, animo celerri-
 me perueniendi ad Hellespontum. & hi
 quidem horsum iter intenderunt. Ce-
 teris autem Græcis qui stabant à regis
 partibus, ignaüter de industria agenti-
 bus, Bœoti tamen per diu cum Atheni-
 ensibus decertauerunt. Nam ex Theba-
 nis ii qui cum Medis sentiebant, hi non
 parum strenuos se præstiterunt: qui no-
 lentes vltro ignaüter agere, ita dimica-
 runt vt trecenti primores eorum ac for-
 tissimus quisque illic sub Athenien-
 sibus occubuerint. Vbi autem & isti
 terga dederunt, non quo Persæ & alia
 multitudo, quæ aut cum nemine pu-
 gnauerat, aut nõ expectauerat, sed The-
 bas versus fugerunt. Omnem autem
 rem pependisse à Persis, (quanquam &
 ipforum quidam, antequam cum hoste
 congredierentur, fugæ se mandauerunt)
 apud me fidem facit, quod ad Persas
 intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fu-
 gam capefferunt, præter equitatum tum
 alium tum Bœotorū: qui hæcenus pro-
 fuit fugientibus, vt assidue adhærens
 hosti, arceret eum ab amicis quos Græ-
 ci insequabantur. Insequabantur enim
 Græci victores, vrgendo Xerxianos at-
 que interficiendo. Inter hunc tumul-
 tum nunciatur Græcis qui circa tem-
 plum lunonis instructi à prælio aberāt,
 geri prælium & Pausanios vincere.
 Ea re audita, Corinthii, Megarenses &
 Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii te-
 sta per colles quâ itur ad Cereris tem-
 plū: alii per campū, quæ planissima via-
 rum erat. Quos iam hosti propinquos
 nullo ordine irruere conspicati Theba-
 ni equites, quorū præfectus erat Asopo-
 dorus Timandri filius, equos in illos in-
 citauerunt, eosq; adorti sexcentos stra-
 uerunt: ceteros ad Cithætonem vs-
 que persequuti, terga ceciderunt. Et i-
 sti quidem Megarenses atque Phliasii

x Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec vllum egregium facinus ediderat. 4 Quod quum Persas fugientes vidissent, isa demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX

nulla cum laude perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuerunt, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecelabant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses superuenerunt, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntque, atque ea parte se Græci infuderunt, quorum Tegeatæ introiere principes: iidemque tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Alexæ Mineræ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem milia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è pedibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Atheniensesque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblatis sunt vicerrunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc

ἐν ὁδοῖν λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον εἰς τὸ ξύλινον τείχος, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῶν πυργῶν ἀναβαίντες, ὡρὴν ἢ εὐὴ Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι ἀναβαίντες δὲ, ἐφ' ἕξαστα ὡς ἠδυνέαστο ἀείσα τὸ τείχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστῆκε σφί τε ἰσχυρὰ μάχη ἔρραυδρεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν ὁ Αἰθιωῶν, οἳ δὲ ἠμύνοντο, καὶ πολλὰ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ὅσα ἐπισημῶν τειχεμαχίην ὡς δὲ σφί Αἰθιωῶν προσήλθον, οὐ τῷ δὲ ἰσχυρῇ ἐγένετο τειχεμαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, δρετῆ τε καὶ λιπῆ ἰν ἐπέβησαν Αἰθιωῶν τὸ τείχος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ ἐσείχοντο Ἑλλήνες. σφίτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται εἰς τὸ τείχος, καὶ πλεῖσιν τῶν Μαρδονίου οὗτοι ἐσῆσαν Ἄρπαγες, ἅ τε ἄλλα δὲ αὐτῆς, καὶ πλεῖσιν φάτιν τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκίῳ πᾶσαν, καὶ ἴσος ἀξίῳ. πλεῖσιν φάτιν ταύτην πλεῖσιν Μαρδονίου αἰετῶν ἐσῆσαν ἡνὸν τῆς Ἀλέης Ἀθη- 341

2 Ονόμας Τεγεῆται, ἅ δὲ ἄλλα ἐς ταῦτο ὅσα σφ' ἔλαβον ἐσλῶνικον τοῖσι Ἑλλήσι. ὁ δὲ βαρβαροὶ οὐδὲν ἐπί σφίτος ἐποίησαν το πείσιν τῶν τείχος, οὐτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο δῆλυταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυσία- 342

3 Οὗτοι ἀπέθανον ὁ πρῶτος ἐν τῇ συμβολῇ, εἰς ἃ ἐνενήκοντα. Τεγεῆτων δὲ, ἐκχάδεκα Αἰθιωῶν δὲ, δύο καὶ πενήκοντα. Ἡεῖσθαι δὲ τῶν βαρβαρῶν πείσιν, ὁ Περσῶν, ἵππος δὲ, ἢ Σακέων αἰὴρ δὲ λέγεται Μαρδονίος. Ἑλλήτων δὲ ἀγαθῶν ἡρωῶν καὶ Τεγεῆτων καὶ Αἰθιωῶν, ἕσπερα ἄλλον δρετῆ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλω μὲν ὁδῶν ἔχον ἀποσημῆσθαι. ἀπῆρτες γὰρ οὐ- 343

4 Οὗτοι καὶ ἐωῦτοις ἐρίων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρῶν ἐσῆσαν προσήλθον, καὶ τούτων ἐκείνη- 344

5 Οὗτοι καὶ ἀρίστος ἐγένετο μακρῶν Αἰσόδημος κατὰ γνώμας τῆς ἡμετέρας. ὅσα ἔκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τειχοσίων σωτῆς, ἔχε οἰεῖδος καὶ ἀνιμίλ. μὲν τῶν, ἡεῖσθαι Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομ- 345

LXX

1 Ex quibus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Nonaginta. 4 Vitis supra pag. 459.

Αμομφαρέτης Σπάρτητις. καίτοι ἡρόδοτος λέ-
 γει ὅς ἦν αὐτῶν ἀείσοις, ἐγνωσθὲν ὅτι
 ἡρόδοτος Σπάρτητις, Αἰσιόδημον μὲν βου-
 λόμενον φαεινὰς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς κρείουσης
 αἰῆς, λυσάντα τε καὶ ἐκλείποντα τῶν ἄλλων ἔρ-
 γα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βου-
 λόμενον ἀποθνήσκειν, ἀνδρα γινώσκοντα ἀγαθὸν ὅ-
 σούτω τῆτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ τούτων μὲν καὶ φθό-
 νων αἰετοῖεν. οὗτοι δὲ εὖ κατέλεξα πόμπας, πλὴν
 Αἰσιόδημου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ με-
 χῇ, ἵμιοι ἐγένοντο. Αἰσιόδημος δὲ, βουλόμενος
 ἀποθανεῖν διὰ τὴν περὶ τὴν ἀφίππυον, ὅτι ἐπι-
 μήθη. οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῶσι ὀνομαστοί-
 ται οἱ ἐγένοντο. Καλλιμαχίης γὰρ ἔξω τῆς μάχης
 ἀπέθανε, ἐλθὼν αἰὲρ καλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν
 Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων,
 ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὅς, ὅτι ἔσφα-
 γάξεντο Παναθηναῖος, κατήμενος ἐν τῇ ἄξει, ἐπερωμα-
 νισθὲν ὑπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς ἀφίππυος καὶ δὴ ἄλλοι ἐμ-
 ροντο, ὁ δὲ ἄξιον ἡρόδοτος ἐδυσθανάτεε τε, καὶ ἐ-
 λεγε περὶ Αἰμνήστον, ἀνδρα Πλαταιέα, οὐ μέ-
 λειν ὅτι περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι
 οὐκ ἐχρησάτο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔστι
 ἡρόδοτος ἐργῶν ἐκείνων ἀξίων περὶ ἡμιμύθου ἀποδέ-
 ξασθαι. Αἰθναίων ἡ λέγεται βυδοκίμησαι Σω-
 φαῖος ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν. Δεκε-
 λέων δὲ τῶν ποτε ἐργασαμένων ἐργῶν χρησίμων ἐς
 τὴν πόλιν χερσίων, ὡς αὖτε Αἰθναῖοι λέγουσι. ὡς
 γὰρ δὴ Ἰσπάλαι καὶ Ἑλένης κομιδῶν Τυωδα-
 εῖδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀθηναίων σὺν στρατῶ
 πληθεῖ, καὶ αἰετοῖεν ἐν δήμοις, ὅτι εἰδότες
 ἵνα ὑπερέχειτο ἡ Ἑλένη, ὅτε λέγουσι καὶ ἐν Δε-
 κελέας, ὅτι δὲ αὖτε Δεκελῶν, ἀρμόδιον τε τῇ
 ὀπλοποιίᾳ, καὶ δεινότητι περὶ πᾶσιν τῇ Ἀθη-
 ναίων χερσὶ, ἀξιοσημειώτου σφι ὁ πᾶν ἔργον,
 κατηγήσασθαι ἐπὶ τῆς Ἀφιδνας, τῆς δὲ Τιτακὸς
 ἐὼν ἀπὸ τῶν καταπερὶ τὴν Τυωδαεῖδην. οὗτοι ἡ
 Δεκελῶσι ἀπὸ τούτου ἐργῶν ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη
 τε καὶ περὶ τὴν ἀφίππυον ἀτελείη ἐστὶν εὐδοκί-
 ας, ὡς τε καὶ ἐν πόλεμον ὅτι ὑπερὶ πολλοῖς ἔτεσι
 τῶν ἡρόδοτος Αἰθναῖοι τε καὶ Πελοποννησίοις,
 σινομένων τῶν ἡρώων Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων, Δεκε-
 λέας ἀπέχεσθαι. Τῶν τε δήμου ἐὼν ὁ Σωφαῖος,
 καὶ ἄλλοι οὗτοι Αἰθναίων, διέχουσι λόγους λεγόμενους
 εἶναι. ὡς μὲν, ὡς ἐκ τῆς ζωστῆρος τῆς θάρσους ἐφόρει
 χαλκῆ ἀλύσι δεδεμένῳ ἀγκυραν σιδηρῆν, ὅπως

Amompharetus Spartiata. Quamquam
 quum sermo haberetur quisnam præ-
 stantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui
 adfuere, censuerunt, Aristodemum, erfi
 præclara facinora edidit, tamen ad elu-
 endam eam quam contraxerat inuidi-
 am, ordinem deseruisse, & propalam
 mori voluisse: Posidonium vero, qui
 perire noluisse, ob id extitisse tanto
 præstabiliorem virum. verum id for-
 tasse luore dixerunt. Qui hac in pugna
 mortem oppetere, omnes honore affe-
 cti sunt, præter Aristodemum: qui ideo
 caruit honore quod ob causam præ-
 dictam sibi occumbendum putavit. Hi
 sunt qui ad Plataas nobilissimi extite-
 re. nam Callicrates extra prælium oc-
 cubuit, quo nemo tunc in castra Græ-
 corum præstantior venerat, non modo
 Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum
 Græcorum. Hic, quum Pausanias sacri-
 ficasset, sedens in ordine, sagitta per la-
 tera ictus est: & quum aliis pugnantibus
 ipse exportaretur, sese morientem mise-
 rabatur, ad Aimnestum virum Plataen-
 sem inquiring, non sibi dolere quod pro
 Græcia periret, sed quod nihil manu
 vsus esset, nullamque operam nauasset
 dignam se & sua cupiditate nauandi.
 Ex Atheniensibus eminuisse fertur So-
 phanes Eutyichidis filius, è tribu Dece-
 lensi. Decelenses autem rem aliquando
 gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in
 omne æuum fructuosam. siquidem quum
 olim ad inuestigandam Helenam Tyndari-
 dæ cum magnis copiis oram Atti-
 cam inuasissent, & populos è sedibus su-
 is eiicerent, ignari quonam loci subdu-
 cta Helena esset, tunc Decelenses ferun-
 tur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus,
 tum dolore contumeliæ quæ Theseo
 fieret, tum metu totius Atheniensium
 soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem
 rem gestam, eosque deduxisse ad Aphid-
 nas, quas Titacus indigena Tyndari-
 dis proderet. Quo ex facto Decelensi-
 bus permansit ad hanc vsque memori-
 am in Sparta immunitas vectigalium, &
 dignitas præsidendi: adeo quidem vt bello
 quod multis postea annis inter Atheni-
 enses atque Peloponneses gestum est,
 Lacedæmonii quum ceteram Atticam
 popularentur, à Decelea temperaue-
 rint. Ex hoc populo ortus Sophanes, &
 præclarissime inter Athenienses naua-
 ta opera, ancipiti sermone celebratur:
 vno, fertur gestasse ferreâ ancorâ è bal-
 teo thoracis catena alligatâ, quâ, quoties

x Formosior.

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequabatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Atheniensibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victoré ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Atheniensium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Plataas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Perse: hæc quum accepisset Perfas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iam pridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Sparte rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque demonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Perfes habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse sero ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi verantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπικνεομένους τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέ-
σκετο, ἵνα δὴ μιν ὁ πολέμοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς
Ἰαξίος, μετακινήσῃ μὴ δουλαίῃσιν. γινομένης δ' οὖ-
ρης τῆς ἐκδουτίων, δέδοκτο, πλὴν ἀγκυραν ἀναλαβόν-
τα, οὕτω διώκειν. Ἐστ' ἰδὼν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτε-
ρος τῆς λόγων, τὰς πρῶτερον λερθέντι ἀμφισβη-
τείων, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος ἀειθεούσης καὶ οὐδα-
μᾶ ἀπεμιζούσης ἐφόρει ἀγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τῆς
θάρητος δεδεμένῳ σιδηρέῳ. Ἐστ' ὅτι ἕτερον Σω-
φάνει λαμβάνει ἐργὸν ἔξεργασμένων ὅτι πρῶτα τη-
μένων Ἀθηνῶν Ἀίγιαν, Εὐρυβάτιον Ἄργε-
ον αἰδρα πεντάεθρον ἐκ παρὰ κλήσιος ἐφόνθυσεν. αὐ-
τῷ δ' Ἰωφάεια χεῖρα ὑπερὸν τούτων κατέλαβεν,
αἰδρα χρυσοῦν ἀγαθόν, Ἀθηνῶν γρατηγόντα
ἀμα Λεάγρον τῷ Γλαύκωνος, Σποθανεῖν τῷ Ἡ-
δωνῶν ἐν Δάτω, καὶ τῶν μεταλλῶν τῶν χρυσοῦν
μαχομένων. Ὡς δ' οἱ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆ-
σιν κατέστρωτον ὁ βαρβαροὶ, ἐθαυτά σφι ἐπήλθε
γυνὴ ἀδμοῦλος ἢ ὅτι ἐματὲ Σπυλωλότας τῷ
Πέρσας, καὶ νικητὰς τῶν Ἕλληνας, εὐδοῖα παλλα-
κῆ Φαρμαδάτους τῆς Τεάσπιος, αἰδρὸς Πέρσας, κο-
σμησαμένη χρυσοῦ πολλῷ καὶ αὐτῆ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ
ἐαθῆν τῆ καλλίστη ἐκ τῶν πρῶτουσῶν, καταβάσα
ἐκ τῆς δρμαμάξης, ἐχώρει ἐς τὸν Λακεδαιμονί-
οις ἐπὶ ἐν τῆσι Φονησίεόντας ὄρατα ὅτι πρῶτα ἐκεί-
να διέποντα Πασανίῳ, πρῶτερον τε τοῦ οὐνοῦ μά-
ξι ἐπεπλάμη καὶ τὴν πάτῃ, ὡς τε πολλὰ κίς ἀκρυ-
τα, ἐγὼ τε τῷ Πασανίῳ, καὶ λαβομένη τῆς χρυ-
νάτων, ἔλεγε ταῦτε, Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, λυ-
σά με πλὴν ἱκέτιν ἀχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ
γὰρ καὶ ἐς τοῦδε ὠνησας, τοῖς δὲ Σπυλωλότας τῶν οὐτε
δαμώνων οὐτε θεῶν ὅταν ἐργοντας. εἰμὶ δ' ἡμῶς μόνον,
Κῶν, θυγάτηρ ὅτι Ἡγητορίδου τῆς Ἀνταγόρου. βίη
δὲ με λαβὼν ἐν Κῶν ἔχε ὁ Πέρσης, ὁ δὲ ἀμείβετο
τοῖς δὲ, Γυνῶν, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρῶτος τούτω
τυγχάνεις ἀηθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἡγητο-
ρίδου τῆς Κῶν, ὅς ἐμοὶ ξείνος μάστιγα τυγχάνει ἐ-
ὼν τῆς πρῶτῃ ἐκείνοις τῶν χώρει ὁ οἰκομένην. ταῦ-
τα δὲ εἶπας, ὅτε μὲν ἐπέτερε τῆς ἐφόρων τοῖσι
πρῶτοι, ὑπερὸν ὅτι ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιαν, ἐς πλὴν αὐ-
τῆ ἠθέλε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ πλὴν ἀπῆλθον τῆς
γυνακὸς, αὐτίκα μὲν ταῦτα ἀπῆλθον Μαρτινέ-
ες ἐπέξεργασμένοι. μαθόντες δὲ ὅτι ὑπερὸν ἠκού-
σι τῆς συμβολῆς, συμφορῶν ἐποιεῦντο μεγάλῃ, ἀ-
ξιοί τε ἐφα(αν εἶ) σφέας ζημιῶσαι. πτωχάνο-
μένοι δ' ἐπὶ Μήδους τῶν μὲν Ἀρταβάζου φύλαξ-
τας, τούτοις ἐδίωκον μέγιστον Θεσσαλίης Λακεδαι-

XXIV

XXV

XXVI

x Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio qua-
quam circum illa loca habitauerim, hospiti necessitudinē intercedit. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuolauit;

μόνοι ὃ ὅσα ἔων φθίζοντας διώκειν. Ἐὶ δ' αἰαζομένη-
 τες ἐς τ' ἐωυτ', τῶν ἡγεμόνας τ' ἑρατῆς ἐδίωξαν
 ἐκ τῆς γῆς. μὲν δ' ἡ Μαντινέας, ἦσαν Ἡλείοι καὶ ὠσαύ-
 τως. Ἡλείοι τοῖσι Μαντινέοσι συμφορῶν ποιησά-
 μνοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες δ' οὗτοι, τῶν ἡγε-
 μόνων ἐδίωξαν. Ἐὰρ ἡ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους ἔ-
 σεν. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ ἑρατοπέδῳ τῷ Αἰγι-
 νητέων ἢ Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων ἑσθ-
 ῶτα φέρον ὅς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἴσον πρὸς Παυ-
 σανίῳ ἀπικόμητος ἡσπουδῆ, ἔλεγε, ὦ παῖ Κλε-
 ομβρότου, ἔργον ἔργασαί τοι ἑσθρῶδες, μέγα δὸς τε
 καὶ κέλλος. καὶ τοῖσι τοῖς πρὸς ἐδίωκε, ῥυσσάμενον τ' Ἐλλά-
 δα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήων τῷ ἡμῖς
 ἴδιον. σὺ δ' καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπιτὰ τοῖσι ποίησον, ὅ-
 πως λόγος τέ σε ἔχη ἐπιμέζων, καὶ ἵς ὑπερὸν φυλάσ-
 σεται τ' βαρβαρῶν μὴ ἑσθρῶσαι ἔργα ἀτάδαλα
 ποίεων ἐς τὸν Ἑλλάδας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος
 ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιος τε καὶ Ξέρξης ἀποτα-
 μόντες τ' κεφαλῶν ἀνεστάρωσαν. τῶν δ' ὁμοίῳ
 ἀπιδίδου, ἔπαινον ἔχεις ἑσθρῶτα μὲν ἑσθρῶτα
 ἡπείων πόλεων, αὐτὸς δ' καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήων.
 Μαρδόνιον γὰρ αἰαστολοπίσας, τελευτήσασα ἐς πα-
 τερῶν ἑσθρῶτα Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοχέων χρεῖζεσθαι, ἔ-
 λεγε τὰδε. Ὁ δ' ἀνταμείβετο τοῖςδε, ὦ ξεῖνε Αἰγι-
 νῆτα, ὁ μὲν βυνοῖεν τε καὶ πρὸς ἑσθρῶτα, ἀγαμφροῦ
 γνώμης μὲν τοῖσι ἡμαρτήσας χρεῖσας. Ξέρξης γὰρ με-
 ὑψὸς καὶ τ' πατέρω καὶ ὁ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβα-
 λες, πρὸς ἑσθρῶτα νεκρῶν λυμνησθαι καὶ ἑσθρῶτα ποι-
 εῶν, φασ ἀμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ ἑσθρῶτα μέλλον
 βαρβαροῖσι ποίειν ἢ πρὸς Ἑλλησι, καὶ κείνοισι δ' ἐπι-
 φρονέω μὲν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἶνεκα μήτε Αἰγινητῆσι
 ἀδοίμ, μήτε τοῖσι τῶν ἑσθρῶτα δέσποσι. ἀποχρῆσθαι δέ μοι,
 Σπέρησι δέσποσι δέσποσι μὲν, ὅσα μὲν ποίειν, ὅσα δ' καὶ
 λέγειν. Λεωνίδῃ δ' ἡ τῶν με κελεύεις τελευτήσασα, φημι
 μεθ' ἑσθρῶτα τελευτήσασα. ψυχῆσιν τε τῶν ἀναειθμή-
 τοισι τε ἡμῶν αὐτῶν τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι
 τελευτήσαντες. σὺ μὲν τοῖσι ἔτι ἔχων λόγον τοῖόνδε, μή-
 τε πρὸς ἑσθρῶτα ἐμοίγε, μήτε συμβουλεύσας. χάριν τε
 ἴσθι, ἐὼν ἀπαθῆς. Ὁ μὲν, τὰ ἑσθρῶτα ἀκούσας, ἀπα-
 λάσσεται. Πausanias δ' ἡ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδὲν ἀ-
 ἀπείσασα τῆς λήνης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοῖς ἑσθρῶ-
 λωπας τῶν χεῖματα. Ἐὶ δ' αἰατῶ ἑρατοπέδῳ σκι-
 δνάμενοι, βύεισκον σκίνας κατεσκεύασαν χρυσῶ
 καὶ χρυσοῦ, κλῖνας τε ἐπιχρυσούσας καὶ ἐπιχρυσού-
 κρητῆσι τε χρυσοῖς, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκ-
 πώματα τῶν κλῖνας τε ἐπ' ἀμαξέων βύεισκον, ἐν τοῖσι
 λέβητες ἐφάρνοντο ἐκείνους χρυσοῖ τε καὶ χρυσοῦ.

343

344

monis insequi fugientes. Iidem postea
 domum reuerfi, duces suos exilio mul-
 tauerunt. Post Mantineos aduenere Elei,
 qui itidem vt Mantinei magno id sibi
 detrimento existimantes, domum re-
 gressi sunt, suosque & ipsi duces exilio
 multauerunt. Haecenus de Mantineis
 & Eleis. Erat autem apud Plataeas in e-
 LXXVII exercitu Aeginetarum e primoribus La-
 pon Pythai filius qui Pausaniam adiens,
 infandissima vsus est oratione, inquit,
 Fili Cleombroti, rem tu mitificam &
 magnitudine & fulgore gessisti, cui dii
 tribuerunt vt liberata Graecia, omnes
 quos nouimus Graecos gloria supergre-
 dereris. quod superest in hac re, agas ita
 vt & tu maiore fama celebreris, & ali-
 quis barbarorum posthac caueat ne-
 fanda facinora perpetrare in Graecos. E-
 tenim Leonidæ apud Thermopylas in-
 terempti reciso capite Mardonius ac
 Xerxes truncum in crucem sustulerunt:
 quibus si vicem reddes, laudem nancif-
 ceris, primum ab omnibus Spartiatis, se-
 cundo loco ab vniuersis Graecis, siqui-
 dem suffixo Mardonio, Leonidam pa-
 truum tuum fueris vltus. Hæc Lampon,
 gratiam se initurum ratus apud Pausani-
 am dicebat. Cui respondens Pausanias, LXXVIII
 Tuam, inquit, hospes Aegineta, beneuo-
 lentiam atque prouidentiam amplector:
 tamen ab æquitate iudicandi deceras.
 nam & me & patriam quos in altum ex-
 tulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis,
 quum suades mihi scuire in mortuum,
 atque me auditorum melius si istud fe-
 cero, quod barbaros decet potius facere
 quam Graecos, quodque in illis expro-
 bramur. quare ego neque Aeginetis, ne-
 que iis quibus ista probantur assentior:
 contentusque sum Spartiatis placere vt
 honeste agam, honesteque dicam. Leo-
 nidæ autem, cui me iubes parentare, af-
 fitimo & ipsi & ceteris qui apud Ther-
 mopylas occubuerunt, magnifice esse
 parentatum, innumerabilibus horum fu-
 neribus. Tu vero posthac ad istud con-
 sulendum ne me adieris: quod tibi im-
 pune esse, loco beneficii ponas. Hoc LXXIX
 quum ille audisset, abiit. Pausanias au-
 tem edicto proposito nequis de præda
 quid tangeret, iussit seruos omnem
 comportare pecuniam. Illi per castra
 dispersi inueniunt tentoria auro & ar-
 gento referta, lectosque auro & ar-
 gento constratos: crateras etiam au-
 reos, phialasque, & alia vasa potoria, nec-
 nõ saccos super plaustra, interlucentibus
 intus inclusis ex auro & argento lebetib⁹.

1 Helotes, quod erat peculiare seruorum Laced. nomen, quod et paulo post et aliu variis locis obseruandum.

Quinet-

Quinetiam e caeforum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes ferui Aeginetis venundabant, multum, quod occultare non poterant, repræsentabāt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Aeginetis, utpote aurum a feruis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insiftens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas, refertur a nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausania sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum e Græcia fugit, omnem apparatus suum ex auro argentoque & peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatus vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere, quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatus, propolitis bonis stupefactum, imperasse per iocum suis ministris ut Laonicam instruerent cœnam. Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq; vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatus, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causâ conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argenti que & aliarum pecuniarum.

LXXX

LXXXI

LXXXII

ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκόλθον ψιλῶν τε καὶ ἐρεσποῖς, καὶ σὺν ἀκινάκας, ἔοντας χρυσοῖς ἐπεὶ ἐσθῆτες γὰρ ποικίλης λόγος ἐγένετο σὺ δὲ εἰς σὺν ταῖς πολλὰ μὲν κλέπωντες ἐπώλεον πρὸς σὺν Αἰγινήτας ὅτι εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυτο, ὅσα αὐτῶν σὺν οὐδὲ τε ὠκρύψαι. ὡς Αἰγινήται ὁ μέγιστος πλούσιος ἀρχὴν ἐπέδεν ἐγγόνου, οἱ τὸ χρυσοῦν, ἀπὲρ οὐδὲ χαλκὸν δὴθεν, ὅσα τῶν εἰλωτῶν ἀνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δευτέρω ἐξελόντες τὰς ἐν Δελφοῖσι θεῶν, ἀπὲρ ἡς ὁ τρίτος ὁ χρυσοῦς ἀπέτεθη, ὁ ἄλλος τριμῶν ὄφρος ἔχων χαλκὸν ἐπέτεως ἀρχιστράτωρ ὡς δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ θεῶν ἐξελόντες, ἀπὲρ ἡς δευτέρω χαλκὸν Δία ἀπέδθησαν καὶ τὰς ἐν Ἰσθμῶν θεῶν, ἀπὲρ ἡς ἐπὶ Ἰσθμῶν χαλκὸς Ποσειδέων ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τὰ ἀξιοῦσιν καὶ τὰς πηλοῦς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ ἀργύρου, καὶ τὰ χρήματα τε καὶ ἡ πόλις γὰρ ὅσα μὲν νῦν ἐξαιρέτα ἴσιν ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῶσι ἐδόθη, οὐ λέγει τὸ πρὸς ἑδάμῳ, δοκέω δὲ ἔλαβε καὶ τούτοις δοθῆναι. Πανθάνη δὲ πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναικες, ἴστω ποι, τὰ δὲ λοιπὰ, καὶ μηλοῖ, ὡς δὲ αὐτῶς ἐπέδησεν τὰ χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τὰ δὲ θεῶν, ὡς Ἐρένης Φθῶν ἐκ τῆς Ἐλλάδος, Μαρδονίῳ τὸ κατασβυλῶν κατὰ λίποι τὸ εὐώτῳ Πανθάνη ὡν ὄροντα πλὴν Μαρδονίου κατασβυλῶν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἀραπέσματα ποικίλοισι κατασβυλῶν, κελύσαι τῶν τε δρυτοκόποις καὶ σὺν ὀφιοποῖς καὶ τῶν κατὰ Μαρδονίῳ δειπνον παρασκαθάζειν. ὡς δὲ κελυθόμοροι οὗτοι ἐπίειν τῶν καὶ ἐπὶ ταῖς Πανθάνη ἰδόντα κλῖνας τε χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς δὲ ἐφρωμῶνας, καὶ τραπεζὰς χρυσοῦς καὶ δρυροῦς, καὶ τῶν κατασβυλῶν μεγαλοπρεπέα τῶν δειπνῶν, ἐκπλαγῆντα τὰ παρακείμενα ἀγαθὰ, κελύσαι ὅτι γέλωτι σὺν εὐώτῳ δικήνοισι τῶν κατασβυλῶν Πακωνικὸν δειπνον. ὡς δὲ τὸ ἰόνης ποιηθείσης ἡ πολλὸν ἔμεσον, τὸ Πανθάνη γέλασεν κατὰ πόμψα δαίτη τῆς Ἑλλήνων σὺν στρατηγῶν σιωπῶντων δὲ τούτων, εἶπαί τῳ Πανθάνη, δεικνύοντα ἐς ἑκατέρωθεν δειπνῶν τῶν κατασβυλῶν, Ἄνδρες Ἕλληες, τῶν δὲ εἶνεκα ἐγὼ ὑμῶν σιωπῶντων, βουλόμην ὑμῖν τῶν δὲ τῶν Μήδων βασιλῆος τὸ ἀφροσύνην δεῖξαι ὅς τῶν δὲ διατῆν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὐτῶν οἰζυρίῳ ἔχοντας ἀπαρησῶμηνος. τῶν δὲ μὲν Πανθάνη λέγεται εἶπαί πρὸς σὺν στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων. Ὑστερῶν μὲν τοῦ χρόνου μὲν τῶν καὶ τῶν Πλαταιῶν ὄρον συχνοὶ θῆκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν δῶν χρημάτων.

344

1 Au'æis, secundum quosdam. 2 Vallam apparet uerba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet ἡ δὲ ἐφρωμῶνας καὶ παραπέσματα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, quæ in nostris vet. cod. habentur. 3 Quum autem hæc cœna instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

Quine.

εφαίνη ἢ καὶ τοῦδε ὕστερον ἐπὶ τούτων τῶν νεκρῶν παρὰ
 ἡλιωνίων τὰς ἄρκτας σινεφόρον γὰρ τὰ ὄστέα οἱ
 Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον ὀρέθη κεφαλὴ ὅση ἔχουσι
 ῥαφίω σφιδμίω, ἀλλὰ δὲ ἐνὸς ὄστέος ὄστέου. εἰσὶν ἢ
 καὶ γνάθος, καὶ δὲ ἐπὶ γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μοιωφύειας, δὲ ἐνὸς ὄστέου πύματος ὄστέου ὀδόντας
 καὶ ὄστέου γυμφίους καὶ πενταπύχους ἀνδρὸς ὄστέα εἰσὶν.
 Ἐπὶ τε ἢ Μαρδονίου δολυτέρη ἡμέρη ὁ νεκρὸς ἠφάνι-
 νισαί, ὑπὸ ὄστέω μὲν αἰδεσφίων, τοῦ ἀπρεκέως ὄστέου ἔχου-
 σι πάλαι πολλοὺς δένας ἠδὲ ἐπὶ πύμασι πύμασι I O
 ἴαται Μαρδονίον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς ὄστέα Ἀρτόντεω τῷ Μαρδονίου παιδὸς δῶρα
 τῶν δὲ ἔργων ὄστέων μὲν αὐτῶν ὁ ὑπελόμορος
 τε καὶ ἴαται τῷ νεκρῷ τῷ Μαρδονίῳ, δὲ δῶρα μὲν ἀ-
 πρεκέως πύμασι. ἔχουσι δένας φάπιν καὶ Διονισιοφά-
 νης, αἰὲρ Ἐφέσιος, ἴαται Μαρδονίον. ἀλλ' ὁ μὲν ἔχου-
 σι τοῦτο ἔταφον. οἱ δὲ Ἕλληες ὡς ἐν Πλαταιῆσι
 πύμασι διείδοντο, ἔταφον ὄστέων ἑωυτῶν, χωρὶς ἐ-
 κείνοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τεύχεα ἐποίησαντο ἡ-
 χας. ἐντα μὲν ὄστέων ἰρέας ἔταφον, τῶν καὶ Ποσειδωνίου 2 O
 καὶ Ἀμομφαρέτους ἔσαν καὶ Φιλισκίων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐντα μὲν δὲ ἐν τῷ ἔταφον ἔσαν ὄστέων, ἐν ἢ
 τὰ ἑτέρω, ὄστέων Σπυρίωνται ἐν ἢ τὰ τρίτω, ὄστέων
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν ἔταφον. Τεγεατῶν ἢ χωρὶς
 πύμασι ἔταφον ἄλλας καὶ Ἀθηνῶν ὄστέων ἑωυτῶν
 ὄμοιοι, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φιλιασίου ὄστέων ὑπὸ τῆς ἰα-
 πους Διφθαρέντας. τούτων μὲν δὲ πύμασι πύμα-
 ρεες ἐγίνοντο ὄστέων. τῶν δὲ ἄλλων ὄστέων καὶ φάπινται
 ἐν Πλαταιῆσι ἔοντες ὄστέων, τούτοις δὲ ὡς ἔταφον πύ-
 μάσι ἐπαχνομοίους τῆς ἀπερὶ τῆς μάχης, ἐ-
 κείνοι χωρὶς ἔταφον, τῶν ὄστέων ἑωυτῶν 3 O
 νεκα αἰδεσφίων. ἐπὶ καὶ Αἰγινητέων ὄστέων ἑωυτῶν κα-
 λέομορος ὄστέων, ὄστέων ἑωυτῶν καὶ δένας ἔταφον ὕστε-
 ρον μὲν τῶν δευτέρων Αἰγινητέων, χωρὶς Κλεά-
 δῶν ὄστέων Αἰποδίκου, ἀνδρα Πλαταία, ὄστέων ἑωυτῶν ἔον-
 τῶν ἑωυτῶν. ὄστέων ἄρα ἔταφον ὄστέων νεκρῶν ἐν Πλα-
 ταῆσι οἱ Ἕλληες, ἀνὴρα βυβλομοίους ὄστέων ἐδόχεε
 φρατῶν ὄστέων τὰς Θήβας, καὶ δέματι ἐν αὐτῶν ὄστέων
 μηδίσαντας ἐν ὄστέων τῶν αὐτῶν, Τιμηχρίδου,

Hoc quoque rei apparuit postmodum
 in his mortuis carne nudatis, vt quum
 eorum ossa compottarent vnum in lo-
 cum Platæenses, inuentum fit caput
 nullam futuram habens, sed ex vno os-
 se solidum: item maxilla, cum eo quod
 super maxillam est, habens dentes, etsi
 distinctos, tamen ex vno osse vniuersos
 tam molares quam ceteros. quinetiam
 ossa viri quinque cubitorum. ¹ Postero ^{LXXXIII}
 die quum Mardonij cadauer non extar-
 ret, incertum à quibus hominibus sub-
 tractum. audiui tamen iam diuersos il-
 lum sepelisse: & ob id permultos scio
 ingentia dona ab Artonte Mardonij
 filio accepisse. Sed quis curam suscepe-
 rit cadaueris Mardonij humandi, pro
 comperto non potui audire. habet tamē
 huius rei nonnihil famæ Dionysiophan-
 nes vir Ephesius. Mardonius quidem
 hoc modo tumulatus est. Græci vero, ^{LXXXIV}
 posteaquam prædam dispartierunt, cæ-
 sos separatim quisque suos tumularunt.
 Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis,
 in eorum vno sacerdotes, è quibus fue-
 re Posidonius & Amompharetus & Phi-
 locyon & Callicrates: in altero reli-
 quos Spartiatis, in tertio seruos huma-
 uerunt. Hunc in modum Lacedæmonii
 sepulti sunt. ² Tegeatæ vero & Atheni-
 enses suos vtrique promiscue condide-
 runt: necnon Megarenses atque Phliasi
 suos ab equitatu interemptos. ³ Horum
 omnium sepulcra fuerunt plena. Nam
 aliorum sepulcra quæ ad Platæas osten-
 duntur, ea sunt (quantum ego accipio)
 ab iis excitata qui erubescabant se à pu-
 gna abfuisse, quum sero superuenif-
 sent. Quippe tumulus illic visitur qui
 dicitur Æginetarum: quem ego au-
 dio decem post hanc pugnam annis ro-
 gatu Æginetarum à Cleade Avtodici
 filio viro Platæensi illorum hospite ex-
 citatum fuisse. ⁴ Græcis statim à cæso- ^{LXXXV}
 rum humatione in agro Platæensi, inito
 consilio visum est bellum Thebis infe-
 rendum, petédumque eos qui cum Me-
 dis sensissent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonij cadauer postridie quam ille occubuit, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero scorsum à Lacedæmonii omnes suos confertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodemque in loco, & Megarenses, & Phliasi hoc. uti dicitur id sit quod de Tegeatæ per alios significauit: quod reddidi Confertos, accipiens pro In eundem locum eorum cernuios. Potest tamen diuina etiam accipi (et fortasse melius) ut commune fuerit Atheniensibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum. 3 Plures videtur ex sequentibus exponendum vti dicitur. q. d. Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade Avtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (vt audio) extructum. Observandum est autem χωρὶς ταῖς λέγειν, eo quod illi quidem pro sepulcris ea uellent habere, (unde dicit καλεῖται τὸ χωρὶς. q. d. καλεῖται τὰ χωρὶς ἀπὸ τῶν χωρὶς δὲ μόνων) at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantum sepulcra simulant, sive imitantes, quos inquam pro sepulcris haberi uellent, non à sua ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ὄστέων εἰνα αἰδεσφίων uerbo Posterorum rationem habentes, uel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Possit tamen simplicius uerbi, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem uerba ferre non possunt sensum sequens, uerbi, Quum sero superuenissent.

& Attaginū, qui principes factionis ex-
 titissent: & ni eos dedidissent, non prius
 ab vrbe discedendum quam eam euer-
 tissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo
 à pugna die mouentes obsedere The-
 banos, iussos dedere quos diximus vi-
 ros. Abnuentibus dedere Thebanis, a-
 grum eorum populabantur, murumque
 adoriebantur. Quibus ab agro vastan-
 do non discedentibus, vicesimo die Ti-
 megénides ad populares ita inquit, Viri
 Thebani, quandoquidem Græcis ita
 constitutum est, non prius abscedere ab
 oppugnatione Thebarum quam aut eas
 expugnauerint, aut nos dedideritis, ab-
 sit vt nostra causa Thebanus ager am-
 plius vexetur: sed siue per causam de-
 poscendi nos, pecunias cupiunt, pecu-
 nias eis è publico demus: (nam & publi-
 ce cum Medis sensimus: non autem nos
 soli.) siue reuera deposcentes nos urbem
 obsident, nos ipsi nos in disceptationem
 exhibemus. Eum Thebani sane probe
 & opportune loquutum arbitantes, e-
 uestigio caduceatorem ad Pausaniam
 misere, velle se viros dedere. Ea re inter
 eos conuenta, Attaginus ex vrbe profu-
 git: cuius liberos ad se Pausanias addu-
 ctos culpa absoluit, negans pueros fa-
 ctionis Medicæ esse participes. Ceteri
 quos Thebani dedidere, ipsi quidem pu-
 tabant se crimen refuturos, ac pecunia
 elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum
 suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis
 omnibus sociorum copiis, Corinthum
 deductos supplicio affecit. Hæc hæc-
 tenus quæ ad Plataas & ad Thebas gesta
 sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis fi-
 lium, vt è Platais fugiens porro se pro-
 riperat, Theffali, quum ad ipsos venit,
 hospitio inuitatum interrogabant de re-
 liquo exercitu, ignari prorsus rei ad Pla-
 taas gestæ. Iste intelligens, si omnem
 veritatem pugnae referret, aditutum se
 vitæ discrimen cum suo exercitu: fore
 enim vt omnes cognita re ipsum adori-
 rentur: hæc considerans, nec apud Pho-
 censes retulerat quippiam, & tunc ad
 Theffalos ita loquutus est, Equidem, vi-
 ri Theffali, maturo (vt cernitis) quam ce-
 lerrime peruenire in Thraciam, missus
 cum hac exercitus parte ad quoddam
 negocium transigendum. Mardonium
 autem ipse cum suo exercitu aderit, no-
 stris vestigiis insistens, cui hospitium &
 officium præstare. hæc enim vos in tem-
 pus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus,

καὶ Ἀττάγινον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρῶτοις ἔσαν· ἡ δὲ
 ὃ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπορίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλεως
 πρῶτον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφί Τάυτα ἔδωξε, οὐκ ἔτι
 δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς σύμβολῆς ἀπικόμενοι ἐ-
 πολιορκέον Θεβαίους, κελθόντες ἐκδιδόναι τῶν ἀν-
 δρας. οὐ βουλομένων ὅτι τῶν Θεβαίων ἐκδιδόναι, τί-
 τε γὰρ αὐτῶν ἔταμνον καὶ πρῶτον ἄλλοι πρὸς ὃ
 τεῖχος. Καί, οὐ γὰρ ἐπαύοντο ἀνόμενοι, εἰς ἣν ἡμέρην
 ἔλεξε τοῖσι Θεβαίοισι Τιμηγρίδης ταῦτα, Ἄνδρες
 10 Θεβαῖοι, ὅτι οὐκ ἔτι δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρῶ-
 τερον ἀπὸ τῆς αὐτῆς πολιορκέοντας, ἢ ἢ ἐξέλωσι
 Θεβας, ἢ ἡμέας ἀδελφοὺς πρῶτον, νῦν ἂν ἡμέων εἴ-
 νεκα γῆ ἢ Βοιωτῆσι πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν
 χρημάτων χεῖροντες, πρῶτον ἡμέας δεξιό-
 ται, χρήματα σφί δάμνη ἐκ τῆς κοινῆς. (σὺ γὰρ τὰ
 κοινὰ καὶ ἐμὴ δίσταμν, οὐ δὴ μόνον ἡμέας) εἰ δὲ ἡμέων
 ἀπὸ τῆς δέουσι πολιορκέοισι, ἡμεῖς ἡμέας ἀδελφοὺς
 ἀπὸ τῆς πρῶτον. κάρτα τε ἔδωξε δι' λέγειν, καὶ ἐς
 κατὰ αὐτὰ τε ἐπεκρηκθόντες πρὸς Πausανίην
 20 Θεβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τῶν ἀνδρας. Ὡς ὅ
 ὠμολόγησαν ὅτι τούτοις, Ἀττάγινος μὲν ἐκδιδρῆ-
 σκει ἐκ τῆς ἀφῆς, παῖδας ὅ αὐτῆς ἀπαρξέντας Πaus-
 ανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φασ τῆς μηδισμοῦ παῖδας
 ὅσδεν εἶ μεταπίοις, τῶν δὲ ἀπὸ τῆς ἀνδρας τῶν ἐξέδωξε
 Θεβαῖοι, μὲν ἔδωκεον ἀπὸ τῆς τε κερύσειν, ὅ
 δὴ χρήματα ἐπεποίησαν διωθέσθαι. ὅς, ὡς πρῶ-
 λαβε, αὐτὰ τῶν ἑσπνοῶν, τῆς φρατῆς τῆς συμ-
 μέλων ἀπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνοισι ἀγαθὸν ἐς Κό-
 ρινθον διέφθερε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταῖσι καὶ Θε-
 30 βησι γινόμενα. Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, Φθῶ-
 γων ἐκ Πλαταίων, καὶ δὴ πρῶτον ἐγένετο. ἀπικόμε-
 νον δὲ μιν Θεσσαλοὶ πρῶτον σφέας, ὅτι τε ξείνια
 ἐκάλειν, καὶ ἀπρώτεω πρὸ τῆς φρατῆς τῆς ἀπῆς, οὐ-
 δὲν ὅτι τῆς ἀπῆς τῶν ἐν Πλαταῖσι γινόμενων. ὅς Ἀρ-
 τάβαζος, γνοῖς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφί πᾶσαν τῆς ἀπῆς
 τῶν ἀπῆς εἶπαι, αὐτοὺς τε κινδυνύσει ἀπολέσθαι
 καὶ ὁ μετ' αὐτῶν φρατῆς ὅτι τῆς ἀπῆς γὰρ ἀπῆς
 40 ἡνὰ οἴον πωτῆς ἀπῆς τῶν ἀπῆς τῶν ἀπῆς ἐκλο-
 γιστοῖς, οὐτε πρὸς τῶν Φωκέας ἀπῆς ἀπῆς ὅσδεν,
 πρὸς τε τῶν Θεσσαλοῖς ἔλεγε ταῦτα, Ἐγὼ μὲν ὡς ἀν-
 δρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὄρατε, ἐπεὶ γρημῆ τε καὶ τίς τῶν ἀπῆς
 τῶν ἀπῆς ἐς Ὀρθήκην, καὶ σπουδῆς ἔχω, πεμφθεῖς
 κατὰ τῆς φρατῆς ἐκ τῆς φρατῆς μὲν τῶν ἀπῆς
 δε. αὐτοὺς ὅτι μιν Μαρδόνιος, καὶ ὁ φρατῆς αὐτῶν οὐ-
 τος καὶ πῶδας μου ἐλαίων, πρῶτον δὲ μὲν ὅσδεν. τῶν ἀπῆς
 ξείνιζετε, καὶ δι' ποιειώτες φάμεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς
 χρόνον τῶν ἀπῆς παιδοῖς μεταμελήσει. τῶν ἀπῆς ὅς εἶπας,

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

345

ἀπέλασε σπουδῆ πλὴν στρατιῶν ἅθ' Θεσσαλί-
 ης τε καὶ Μακεδονίης ἱστῆς Θρηίκης, ὡς δὴ θύρας
 ἐπιγυμνός, καὶ πλὴν μεσσηγεῖων ἀμύων τῆς ὁδοῦ. καὶ
 ἀπικνέσθ' εἰς Βυζάντιον, καταλιπὼν τὰ στρατῶν τῶ
 ἑωυτῶ συχοίσι ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας
 κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῶν συσάντας καὶ καμῆτων. ἐκ Βυ-
 ζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενό-
 ησε εἰς τὴν Ἀσίαν. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς αὐτῆς
 ἐν Πλαταιῆσι δὲ πρῶμα ἐγένετο, σωεκλήρουσε γυμ-
 νάκη ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπῃ γὰρ ἐν τῇ 10
 Δήλῳ ἐκατέρω Εὐμέλιες, ὅ ἐν τῇσι νησιό-
 μα Λθυτιχίδῃ τε Λακεδαίμονίω ἀπικνόμενοι, ἤλ-
 θόν σφι ἀγγελοὶ ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θερα-
 κλῆος, καὶ Ἀθωαγέρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγη-
 σίστρατος Ἀρειαγέρῳ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμί-
 ων λαθροὶ τῆν τε Περσέων καὶ τὸ τυράννου Θεομή-
 στορος τὸν Ἀνδρόδαμόντος, ὅ κατέστσαν Σά-
 μου τύραννον Ἐπέροσιν. ἐπελθόντων δὲ σφῶν ὅτι
 εὐδ' στρατηγίς, ἔλεγε Ἡγίστατος πολλὰ καὶ
 πρῶτοι ἀδ' ὡς ἴδων μουῖον ἰδὼν αἰεὶς Ἐῖ Ἰάνες, ἀπὸ 20
 τῆσων ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς Ἐβαρβαροὶ ὅσα
 ὑπομνήσοισι ἴδ' ὅ καὶ ἀρὰ ὑπομνήσοισι, ὅσα ἑ-
 τέρῳ ἀγέῳ τῶν ἀντιῶν ὑρεῖν ἀν' αἰεὶς. τοῖς τε κρι-
 νοῖσι ἀνακαλέων, παρὲς τρεπε αἰεὶς ῥύσασαι ἀνδρας
 Ἐμέλιες ἐκ δουλοσιώης, καὶ ἀπαμύτω βαρ-
 βαρον. ὅτε τε αἰεὶς ἐφη τῶν γίνεσθαι.
 ταῖς τε γὰρ νῆας αὐτῶν κακῶς πλέειν, καὶ ὅσα ἀ-
 ξιομάχους κείνοισι ἐί). αἰεὶς τε εἴ ἰ' ὑπομνήσοισι
 μὴ δολῶ αἰεὶς παρὰ τῶν, ἐν τῇσι νησιό-ἐποῖμοι ἐί)
 τῇσι ἐκείνων ἀγέμοι ὅμοισι ἐί). Ὄς δὲ πολ- 30
 λὸς ἴδ' ἰσότητος ὅξείνος ὁ Σάμιος, εἶπερον Λθυ-
 χίδης, (εἶτε κλήδονος εἶνεκε γέλων πυθέσθαι, εἶτε καὶ
 κ' σιωτήχην, θεοῦ ποιειώτος) Ὄξείνε Σάμειε, ἴ
 τῶν δ' οὐνόμα; ὅ δ' εἶπε, Ἡγίστατος. ὅ δ', ὑπο-
 ἀρπάσας ὅ ἐπὶ λῶν, εἴ ἴνα ὄρμησιν λέ-
 γειν ὁ Ἡγίστατος, εἶπε, Δέχομαι οἰωνόν ὅ
 Ἡγίστατου ὄξείνε Σάμειε σὺ δὲ ἡμῖν ποιέε ὄκως
 αἰεὶς τε δοῖς πίσιν ἀποπλύσσαι, καὶ ὅ σιωσοὶ ἐόν-
 τες οἶδε, ἢ μὲν Σαμίους ἡμῖν παρῶν ἑσσεσθαι
 συμμάχους. Ταῦτά τε ἄμα ἠγέρθη, καὶ δ' ἔργον 40
 παρῶν γε. αὐτῶν γὰρ Σάμιοι πίσιν τε καὶ ὄρκια ἐ-
 ποιειώτο συμμάχους πρὸς πρὸς Ἐμέλιες. ταυ-
 τὰ δὲ ποιήσαντες, ὅ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφῶν γὰρ
 ἐκέλευε ποιέειν ὅ Ἡγίστατον, οἰωνόν δ' οὐνόμα
 ποιιδόμενος) οἱ δ' Ἐμέλιες, ὅτι πρὸν τῶν τῆ ἡμέ-
 ρῳ, τῇ ὑστέρῳ ἠεκαλιερέοντο, μετὰ τῶν μὲν σφι Δη-
 φόνης τὸν Εὐνώϊα, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιῆτεω, Ἀπολλωνί-
 ης δὲ τῆς ἐν τῶν Ἰωνίω κὼλῳ. Τούτου ὅ πατέρεα

copias festinabundus per Thessaliam
 Macedoniamque agebat, recta Thra-
 ciam versus, tanquam vere properans:
 ac regionem mediterraneam praecidens,
 peruenit Byzantium, permultis focio-
 rum in itinere relictis, qui vel a Thraci-
 bus obruncati fuerant, vel quod fame
 atque labore fuerant enecti. Ex Byzan-
 tio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc
 in modum iste rediit. Quo autem die 13113
 ad Plataeas pugnatum est a Persis, ea die
 contigit hoc apud Mycalen Ioniae geri:
 quum apud Delon Graeci considerent,
 ii qui vna cum Leutyichide Lacedamo-
 nio nauibus venerant, eo appulsi sunt a
 Samo legati, Lampon Thrasyclei & A-
 thenagoras Archestratidae & Hegesi-
 stratus Aristagorae filius, missi a Samiis
 clam Persis ac tyranno Theomestore
 Androdamantis filio, quem Perse tyran-
 num Sami constituerant. Hi quum adie-
 runt duces, verba fecit Hegesistratus
 multa & varia: Fore enim ut si tantum-
 do viderent hos Iones, a Persis defice-
 rent nec barbari expectarent: etiam, ut
 expectarent, tamen fore ut non aliam
 praedam talem isti reperirent. Prater
 ea deos inuocans obsecrabat ut Gracos
 Graeci liberarent, vlciscerenturq; barba-
 rum. quae facilia dicebat factu esse, quia
 naues illorum segnes essent ad cursum,
 nec pares Graecis ad praelium. Siquid ve-
 ro apud hos suspicionis subesset ne dolo
 deducerentur, dicere paratos esse se ut
 in horum nauibus pro obsidibus agere-
 tur. In his obsecrandis quum multus ef- 13
 set hospes Samius, sciscitabatur eu
 Leutyichides, (sive omnis gratia volens au-
 dire nomen, sive casu, id deo agente) Sa-
 mie hospes, quod est tibi nomen? Ille re-
 spondet, Hegesistrato. Leutyichides in-
 terpellata reliqua eius oratione, si quam
 instituerat, Accipio, inquit, pro augurio
 Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu
 ut nauigemus, data nobis per te & istos
 qui tecum sunt fide, Samios promptos
 fore ad ineundam nobiscum societa-
 tem. Hac loquutus, & rem pariter 131
 exequi aggressus est. nam quum Samii
 extemplo fidem interposito etiam iure-
 iurando dedissent de sua societate cum
 Graecis, Leutyichides dimissis domum
 ceteris legatis, iussit eum cuius nomen
 pro augurio acceperat, secum navigare.
 Graeci eum illic die commorati, postri-
 die pulchre litauere, haruspice Deipho-
 no Euenii filio Apolloniata ex Apollo-
 nia quae est in sinu Ionico. Huius patri 132
 Euenio

13113

13

131

132

σε. περ-
 θόμους

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacrae Solis oves, quae interdiu secundum flumen pascuntur, quod est monte Lacmone per Apolloniam agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, non procul ab urbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniae eas oves permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oves non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oves circiter sexaginta trucidarunt. Id ubi iste animadvertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniae ubi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, ut, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excacauerunt, mox eis neque pecora foetificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetae de causa mali praesentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ovium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos quam eis satisfecissent de iis quae in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturus se EVenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent beatum. Haec Apolloniatis sunt redita oracula. Quae Apolloniae silentio suppressentes, quibusdam est civibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem ad eum, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam multam optaret si eam vellet pendere Apolloniae. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo praedia civium, quos nominabat, quorum patrimoniam omnium Apolloniae putabat esse pulcherrima, & praeterea domicilium quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

κατέλαβε Ευύϊον κρηνημα τριονδε εσι εν τη Α' πολλωνη τωτηρα ηλια παρβατα, τατας μη ημερας βοσκειται παρ ποταμον ος εκ Λακμωνος ουρεος ρειει δια της Α' πολλωνης χωρης ες θαλασσαν, παρ Ω'εικον λιμνα. τα δενυκτας δραμηδροι αιδρες Α' πλουτα τε και ηρει δοκιμωταρι 346
 10 αυλιζονται απο της πολιος εχας. εντα δη τε ο Ευύϊος εσ. δραμηδρομος εφυλασσε και κοτε αυτ κατακοιμηαντος τω φυλακω, παρεληντες λυκειες ο αυτην, διεφθειραν τω παρβατων ως εξηκοντα. ο δε, ως επηισε, ειχε σιγη, και εφραζε σδδενι, εν νοφ εχων αυλικατασ ησειν αλλα παρ αμδρος. και ου γαρ ελατε σδδ Α' πολλωνητας ταυτα ηρομδρα. αλλ ως επυθητο, εσαγαρηνης μιν ες ο δικασηριον, κατεκρινδν, ως τω φυλακω κατακοιμηαντα, της οψιος φερηθιωαι. επι τε 20 δε Α' Ευύϊον δεξετυφλωσαν, αυλικα μτ ταυτα ουτε παρβατα σφι ετικτε, ουτε γη εφερε ομοιως καρπον. παρφαντα δε σφι εν τε Δωδωνη και εν Δελφοισι εηνερο. επειτα επειρωτειω σδδ παρφητας ο αμπον τς παρροντος κακοδ. Α' δε αυλισι εφραζον οπι αδικως Α' φυλακον τω ιραν παρβατων Ευύϊον της οψιος ετερησαν. αυλι γαρ επορμησαι σδδ λυκοις ου παρτερον τε παυσεδαυιμφροντες εκεινω, παρην η δικας δωσι τω εποιησαν, ταυτας τας αν αυτες εληται και δικαιοι. τετε 30 ων δε τελοερων, αυλι δωσειν Ευύϊω δδσιν τω αυτην τω πολλοις μιν μακαρειν αυθεστων εηνητα. Τα μη ρησ ηεια ταυτα σφι εηρηθη. Α' δε Α' πολλωνηται, απορητα ποιουαμδροι, παρθεσαν τω ασων αιδρασι διασρησαι. Α' δε σφι διεσρησαν αδε καταμηδρου Ευύϊου εν τω κω, εληθοντες Α' παρζοντο, και λοηεις αλλοις εποιευτο ες ο κατεβαμον συλλυωδμδροι τω παρθει. ταυτη δε εσαγαρητες, ηρωτειον υνα δικιω αν ελοιτο, ει εθε 40 λοιεν Α' πολλωνηται δικας εσασ υωαι δωσειν τω εποιησαν. ο δε, σδδ ακηκως ο θεοπαρπιον, ειλεπο, ει πασ, ει υς Α' δδση αηρεις. τω ασων ονομασας, τωισι ηπισατο εη) καλλισοις δυο κληρεις τω εν τη Α' πολλωνη και οικησιν παρς τετοιςι, τω ηδεε κηλις ιω εοδσδμ τω εν τη πολι. τω τεων δε εφη επηεολος ηρομδρος, τε λοιποδ αμλιωπος εη), κ δικιω οι ταυτην απορηαν ηρομδρω, και ο μη ταυτα ελεγε.

XCIII

1 Addit negationem qua in vulg. edit. non habetur.

347 **Θ** ὁ παρ' ἑσθ' ἔπειτα ἀπολαβόντες, Εὐλιώτε, τῶν
 τῶν δίκλων Ἀπολλωνίῃ τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
 348 ἡνοιοί τοι καὶ τὰ ποσέπια τὰ ἡρόμια. ὁ μὲν
 δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποίητο, ἐκτείνων πυθόμε-
 νος **Ω** πρῶτα λόγον, ὡς ἔπαπατηθεῖς. **Θ** ὁ παρ' ἑσθ'
 μῆροι καὶ τῶν ἐκτείνων, διδοῦσί **Θ** τὰ εἶλετο. καὶ
 μὲν ταῦτα ἀνέκα ἐμφυρὴν μῆρικῶν εἶχε, ὡς τε
 καὶ οὐνομαστὸς ἡρεσάται. Τούτου δὲ ὁ Διήφο-
 νος ἐὼν παῖς τῶ Εὐλιώτου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμυρ-
 τώετο τῇ στρατῷ. ἤδη δὲ καὶ ἔδε ἤκουσα, ὡς ὁ
 Διήφορος ἐπιβατῶν τῶ Εὐλιώτου οὐνομαστὸς, ἔξ-
 ελάμβανε ἐπὶ τῶν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐλιώ-
 παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴτησεν
 τῶν ἑσθ' ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τῶν Σάμων. ἐπεὶ δὲ
 ἐχρόνοντο τῆς Σαμίνος πρὸς Καλαμίσισι, **Θ** μὲν
 αὐτὸ ὄρμισσάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταῦτη, πρῶ-
 349 ἐσθ' ἀζόντων ὡς ἐς ναυμαχίῳ. **Θ** δὲ Πέρσαι, πυθόμε-
 νοὶ σφείας πρὸς πλέειν, αἴτησεν καὶ αὐτὸ πρὸς
 τῶ ἡπειρῶν τῶν ἄλλων, τῶν δὲ Φοινίκων ἀπ-
 ἤκαμ ἀποπλέειν. βουλευσάμενοι γὰρ σφί ἐδόκεε
 350 ναυμαχίῳ μὴ ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ ὡν ἐδόκεον ὁ-
 μοιοί **εἶ**, ἐς δὲ τῶ ἡπειρῶν ἀπέπλεον ὅπως ἔωσι
 τῶ **Ω** πρὸς στρατῶν **Ω** σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ
 Μυκάλῃ. ὅς, κελύβαντες Ξέρξεω, καταλελειμ-
 μένος τῶ ἄλλου στρατῶ, Ἰωνίῳ ἐφύλασσε. πρὸ
 πλῆθος μὲν ἰὼ ἐξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτὸ
 Τιγρῆνης, καλλίτε καὶ μετὰ τῶν ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ'
 351 Πέρσων. ἐπὶ τῶτον μὲν δὲ **Ω** στρατῶν ἐβουλεύσαντο
 καταφυγόντες **Θ** τῶ ναυικῶν στρατηγῶν ἀνείρυσαι
 τῶν ἑσθ', καὶ ἀπειβαλέσθαι ἔρχος, ἔρυμα τῶν νεῶν,
 352 καὶ σφέων, αὐτῶν χρυσόφυγον. Ταῦτα βου-
 λυσάμενοι αἴτησεν. ἀπικύμενοι δὲ καὶ τῶν
 Ποτινίων ἰεθὴ τῆς Μυκάλῃς ἐς Γάσσινά τε καὶ
 σκροπύοντα, τῆς Δήμητρος Ἐλεισινίης ἰεθὴ, τῶ
 353 Φίλιππος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσαντο Νείλεω τῶ Κό-
 δρου, ἐπιπύμενος ἐπὶ Μιλήτου κλισίῳ. ἐπὶ ταῦ-
 τα τῶν τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ ἀπειβάλοντο ἔρχος καὶ
 λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκρίψαντες ἡμέρα, καὶ
 σκόλοπας ἀεὶ τῶ ἔρχος κατέπηξαν. καὶ πρῶ-
 354 ἐσθ' ἀδατο ὡς πολιορκησάμενοι, καὶ ὡς νικήσον-
 355 τες ἐπὶ ἀμφοτέρω. ἐπιλεγόμενοι γὰρ πρῶ-
 ἐσθ' ἀδατο. Οἱ δὲ Ἕλληες, ὡς ἐπύθοντο οἰχω-
 κότας τῶν βαρβάρων ἐς τῶ ἡπειρῶν, ἤχροντο ὡς
 ἐκπεφυγῶν. ἀποεῖη τε εἶχοντο ὅ, ἡ ποίεω-
 σι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέω-
 σι ἐπὶ Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἐδόξε πούτων μὲν
 μηδέτερον ποιεῖν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τῶ ἡπειρῶν.

28. Πασικ-
κλῆος.

28. Πασικ-
κλῆος.

tum ii qui ei assidebant, excipientes,
 EVeni, inquit, hanc tibi satisfactio-
 nem Apolloniatae pro ereptis oculis re-
 pendunt, ex oraculo eis reddito. EV-
 enius, ubi omnem rem audiuit, indigno
 animo tulit sese fuisse deceptum. At ci-
 vites ea praedia a dominis mercati, huic
 illa quae optarat dedere: qui mox dein-
 de infamam diuinationem obtinuit, un-
 de celebratissimus evasit. Huius EV-
 enii filius fuit Deiphonus, qui ductus
 a Corinthiis exercitui vaticinabatur.
 Quamquam illud quoque audiui, Dei-
 phono negotium in Graecia fuisse exhi-
 bitum, quod se filium EVenii, cuius non
 esset, nuncuparet. Ceterum postquam
 litauere Graeci, classem a Delo Samum
 349 versus soluerunt: & quum Samum ap-
 plicuissent, ad templum Iunonis eam
 locauere, sese ad proelium nauale appa-
 rantes. Eorum cursum ad se esse Persae
 audientes, & ipsi ceteras naues ad con-
 tinentem reducunt, praeter Phoenissas,
 350 quas abire permiserant. non enim cen-
 sebant pugnam naualem sibi esse cape-
 sendam, quum pares hosti non esse sibi
 viderentur. In continentem autem id-
 eo nauigabant ut essent sub suo pedita-
 tu, qui apud Mycalen agebat, praeepto
 Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam
 tutandam, numero sexaginta millia, du-
 ce Tigrane, omnium Persarum & spe-
 cie & statura eminentissimo. Ad hunc
 exercitum constituerant refugere du-
 ces Persicae classis, subductisque nauibus,
 munimenta valli circumdare, in
 351 illarum suumque praesidium. Hoc
 352 inito consilio, profecti sunt ad Potnien-
 sium templum Mycales, praeteruecti ad
 Gaxonem & Scolopoentem. ubi Cere-
 ris Eleusinae cernitur templum, quod
 Philistus Pasiclis filius condidit, sectans
 Neleum Codri filium qui ad coloniam
 Miletu locandam veniebat. Ibi subdu-
 ctas naues munimento circumdederunt:
 & a saxis stipitibusque mitium ar-
 borum, quas ipsi exciderunt, & circum-
 353 munitiones depactis sudibus se instru-
 xerunt, tanquam & obsidendi & victo-
 ria potituri. in utrunque enim casum ra-
 tione inita sese apparabant. Hos abiisse
 354 in continentem postquam accepere
 Graeci, tanquam eos barbari effugis-
 sent, aegre ferebant, incerti quid age-
 rent, retrone se reciperent, an tende-
 rent in Hellespontum. Tandem neu-
 trum horum visum est esse faciendum,
 sed porro eundem in continentem.
 355

preparati
 tabulari, ad
 ca, ad M
 prope ca
 nem ex ad
 naves in
 gnant vi
 licam. le
 litori ap
 pingunt p
 compellit
 quocumq
 lege qu
 vobis mand
 gnant con
 mnia rem
 re Hebes
 audit. d
 autem f
 miffion
 cathe reb
 dicitur ad
 in delata
 Gracos sup
 dem admo
 naues lon
 lieus egredi
 struebant. Qu
 tent Persa, &
 hostes arma
 uibus lon
 paucos
 a Xere. & ill
 bus, redemera
 cum viatico
 non in min
 rant, quod
 ta hostium Xer
 Milesis, tanq
 gnaris, Persa
 al cacumina M
 ant: eo consilio
 ab exercitu ab
 is Ionibus qui
 nolunt valde
 di essent. Pers
 facta ex getu
 urant. Graec
 re in barbar
 no aduolunt in
 mor, ca
 litem apparat
 possit ad eos
 Enaia imperat
 tuorum supra
 coluntur. ad
 gnum aduolunt
 ccepta.

preparatis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutyehides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquit, Viri Iones, quicumque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conferuimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tessera Hebes. Atque hoc qui è vobis non audit, ab eo qui audit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutyehidem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticâ Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorū deuictos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ impèrant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modū ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex getris testudine sese constipauerant: Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonij copias. Multis autem signis res quæ diuinitus sunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalē accipiēda erat,

καὶ ἀλλὰ ὅσων ἔδεε, ἐπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δ' ἀγγεὸν τε ἐγίνοντο τὰ στρατοπέδου, καὶ ὁδοὶς ἐφαινότο σφί ἐπὶ μαχηθῆναι, ἀλλὰ ὄρων νῆας ἀελοκυσσώσας ἔσω τὸ τεῖχος, πολλὸν δὲ πεζὸν ἄσπεκτον κερμαθρὸν ἄσπεκτον ἀγματον, ἐν ταῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ ἀσπλέων, ἐγγυρῆσας τὰ ἀγματον ἀσπλέων Λαδουχιδῆς, ὑπὸ κήρυκος πρῶτον ἔειπε Ἰῶσι, λέγων, Ἄνδρες Ἰῶνες, οἱ ὑμῶν τυγχάνοισι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πρῶτος γὰρ ὁδὸν σιωπήσοισι Πέρσαι τῷ ἐγὼ ὑμῖν ἐν τελευτῇ. ἐπειτὰ συμμίσησθε μὲν, μεμνησθῆναι ἵνα χεῖρ ἐλθῆτε εἰς μὲν πρῶτον πρῶτον μὲν δ' ἵ, τὸ σιωδήματος ἦεν. καὶ ἄδελφοὶ καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμῶν πρῶτον ἀκούσαντος. Ὡς δὲ εἶπὼν τυγχάνει νόος τὸ κρηθήματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ κρηθήματα εἰς βαρβαροὺς ἐμῶν εἰς Ἰῶνας πείσειν, ἢ ἐπειτὰ ἀνενοήθητα εἰς εἰς βαρβαροὺς, ποιήσειν ἀπίστοις τοῖσι Ἕλλησι.

20 Λαδουχιδῆς δ' αὐτὰ ὑποκέρμαθρῳ, δίδτεσθαι ἄδελφοὺς Ἕλληνας πρῶτον τὰς νῆας, ἀπέστησαν ἐπὶ τὸ ἀγματον, καὶ ἔπειτα μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δ' Πέρσαι ὡς εἶδον εἰς Ἕλληνας ἀσπλέων ἀσπλέων εἰς μάχην, καὶ τοῖσι Ἰῶσι ἀσπλέων ἀσπλέων, τὸ μὲν ὑπονοήσαντες εἰς Σαμίους τὰ Ἕλλησίων φρονέειν, ἀπαρέον τὰ ὄπλα. ἢ γὰρ ὡν Σάμιοι, ἀπικερμαθρῶν Ἀθηνῶν ἀγματον ἐν τῇσι νησὶ τῶν βαρβαρῶν, εἰς ἐλθόντων τὰ Ἀθηναίων λελεθῆσθαι. Ἐξέρξω, ἵσθαι τοῖσι λυσάμενοι πρῶτος, ἀποπέμποισι ἐπὶ δὲ ἄσπλεων.

30 τες εἰς τὰς Ἀθῆνας. τῷ εἶνεκεν εἰς ἡκίστα ὑποκέρμαθρῳ ἔχον, πεντακροσίας κεφαλὰς τῷ Ἐξέρξω πολεμίων λυσάμενοι. τὸ δ' ἵ, τὰς δὲ δίδες τὰς εἰς κορυφὰς τὴν Μυκάλης φερούσας πρῶτον ἀσπλέων τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὅτι σιωπήσοισι δὴ τὴν μάχην τὴν χερσίν. ἐπὶ οὖν δὲ τῶν εἶνεκεν, ἵνα ὅσος τὰ στρατοπέδου εἴησι. τὸ δ' ἵ, μὲν Ἰῶνων τοῖσι καὶ κατεδόχεον νεοχμῶν αὐτῶν ποιέειν, διωάμιος ἐπιλαβομένων, ἔπειτα τοῖσι πρῶτον ἀσπλέων τὸ Ἰέρσαι. αὐτοὶ δ' σιωπήσοισι τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφί, ὡς δ' ἀσπλέων ἀσπλέων τοῖσι Ἕλλησι, πρῶτον ἀσπλέων πρῶτον ἀσπλέων εἰς δ' ἀσπλέων πρῶτον, καὶ κήρυκῆιον ἐφαίη ὅτι τῆς κυματώσας κέρμαθρῳ. ἢ δὲ φήμη διήλθε σφί ὡς δ' ἵ Ἕλληνας τὴν Μαρδοκίου στρατῶν νικῶν ἐν Βοιωτοῖσι μαχηθῆναι. δὴλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ὅτι τὰ γέρρα τῶν κρηθήματων. εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρας συμπασιπούσης. τὸ δ' ἵ, τὰς ταμῆσι καὶ τὰς ἐν Μυκάλη μόνον εἰς εἰς τὸ πρῶτον.

xcviii

xcix

excipientes, di satisfactio, ptis oculis reddito. EV. huius, indigno, Atci, mercati, huic, ui mox dein, obtinuit, vn, Huius EV-xc, qui ductus, itic inabatur, audiol, Deicia fuisse exhibi, cuius non, um postquam, Delo Samum, m Samum ap, Iononis cam, nauale appa, ad se esse Persæ, naues ad con, ter Phœnicias, non enim cen, sibi esse capel, ti non esse sibi, tem autem id, b suo pedita, bat, præcepto, us ad Ioniam, ta millia, du, arum & spe, mo. Ad hunc, trefugere du, ductisque nau, circumdare, in, idium. Hoc, ant ad Potnien, præteruēcti ad, tem. vbi Cere, templum, quod, ondidit, sectaus, ui ad coloniam, bat. Ibi subdu, o circumdede, que mitium ar, runt, & circum, didibus se instru, e enim casum tra, ant. Hos ab illy, quam accepere, barbari effugit, incerti quid age, rent, an tendē, Tandem neu, esse faciendum, n continentem, præp-

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτη ἔσαπίκετο, ὥστε
 παρρησιάζεσθαι τὴν στρατιάν πολλῶν μάλλον, καὶ ἐθέλειν
 παρρησιάζεσθαι κινδυνώθειν. Καὶ τότε ἕτερον
 σιωπέσει ἠρόμενον, Δήμητρον τελέεα Ἐλευσίνης
 παρὰ ἀμφοτέρων (αἰς συμβολὰς εἶ). καὶ γὰρ δὴ ἐν
 τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτῶν Δημήτριον, ἔειχθητο (ὡς
 348 καὶ παρ' ἕτερον μοι εἶρη) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκαλήν ἔ-
 μνησε ὡς αὐτῶν ἔσεσθαι. γερνέται ὅτι νίκην τῆν Μυ-
 Πανθανέω Ἐλλήων, ὁρῶν σφι ἡ φήμη σιωπέεσθαι
 ἐλθοῦσα. ὁ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι παρ' ἐπὶ τῆς ἡμέ- 10
 ρης ἐγένετο ὁ δὲ ἐν Μυκαλήν, παρὲν δὲ ἰλίω. ὅτι δὲ αὐ-
 τῆς ἡμέρας σιωπέεσθαι γίνεσθαι, μίμνος τε τῶ αὐτῶν,
 χροῖον δὲ πολλῶν σφι ὑπερὸν δὴλα ἀγαμνητάνισι ἐ-
 γίνετο. ἡ δὲ ἀρρωδίη σφι παρὶν τὴν φήμην ἐλαπέ-
 ρεσθαι, ἔπι παρὲν σφέων αὐτῶν ἔτω, ὡς τῆν Ἐλλήων,
 μὴ παρὲν Μαρδόνιον παρὰ τῆν Ἑλλάδα. ὡς μὲν τοῖσι ἡ
 κληδῶν αὐτῆ σφι ἐσέτατο, μάλλον πρὸς τὰ χυτέρον
 τὴν παρ' ἑσόδον ἐποιεῖτο. ὁ μὲν δὲ Ἕλληες καὶ οἱ βαρ-
 βαροὶ ἐπαυδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ
 Ἑλλάσποντος ἀέθλα παρ' ἕκειντο. Τοῖσι μὲν νῦν 20
 Ἀθηναιοῖσι καὶ τοῖσι παρ' ἑσέχισι τέττασι τεταγμέ-
 νοισι, μέγιστοι δὲ τῆν ἡμισίων, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' ἀγί-
 αλόν τε καὶ ἀπέδον χῶρον τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι,
 καὶ τοῖσι ἐπέξῃς τούτοις τεταγμένοις, κατὰ τε χα-
 ραδρῶν καὶ ἕρεα. ἐν τῇ δὲ Λακεδαιμονίῳ παρ' ἐπίσθαι,
 ἔπειτα ὁ παρ' ἑτέρω κέρας ἐπὶ καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως
 μὲν νῦν τοῖσι Πέρσησι ὄρθη ἡ τὰ γέρρα, ἠμυώντο
 τε, καὶ ὁ δὲ ἐλασσὸν εἶχον τῆν μάχην ἐπειδὴ τῆν Ἀ-
 θηναίων καὶ τῆν παρ' ἑσέχων ὁ στρατός, ὅπως ἐοῦσιν
 30 ἦροισι τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρ' ἑσέ-
 λθυσάμενοι, ἔργον εἶχοντο παρ' ἑσέχιστον, ἐπὶ δὲ
 τῆν ἡμέραν ἐτεροῦτο τὸ παρ' ἑσέχιστον. διωσάμενοι γὰρ τὰ
 γέρρα οὗτοι παρ' ἑσέχιστον ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τὴν Πέρ-
 σης. ὁ δὲ δὲ ἀμένοι, καὶ χροῖον συχρὸν ἀμυόμε-
 νοι, τέλος ἐφθον ἐς τὸ τείχος. Ἀθηναιοὶ δὲ καὶ
 40 Κεραινοὶ καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζῖνιοι (οὗτοι γὰρ
 ἔσαν ἐπέξῃς τεταγμένοι) σιωπέεσθαι, σιωπέ-
 πιασθαι ἐς τὸ τείχος. ὡς δὲ τὸ τείχος παρ' ἑσέχιστον, οὐτέ-
 τι παρ' ἑσέχιστον ἐτέταποντο ὁ βαρβαροὶ, παρ' ἑσέχιστον
 γλῶσσον ὁρμέατο ὁ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ἔπειτα καὶ 40
 ὀλίγοις γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι ἀμεί ἐς τὸ τείχος
 ἐσέπασθαι Ἕλλήων καὶ τῆν στρατηγῶν τῆν Περ-
 σικῶν δύο μὲν ἀποφύγισι, δύο δὲ τελευτῶσι.
 Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθραμίτης τῶ ναυικῶν στρα-
 τηγόντες, ἀποφύγισι Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τῶ
 περὶ στρατηγῶν Τιγρῆνης, μαχόμενοι τελευτῶ-
 σι. Ἐπὶ δὲ μαχόμενοι τῆν Περσέων, ἀπῆκοντο Λα-
 κεδαιμονίοι, καὶ ὁ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ σιωπέ-
 εσθαι.

fama quæ huc ad Græcos venit, reddi-
 dit eos multo ferociores, & ad subeun-
 dum vitro periculum alacriores. Al-
 terum etiam quiddam concurrere con-
 tigit, ut ad utramque pugnam fuerint
 Ceteris Eleusiniæ templa. nam apud i-
 psum Cereris fanum (ut à me superius
 demonstratum est) in agro Plataensi
 pugna commissa est, & item in Mycale
 iuxta Cereris delubrum pugna erat
 committenda : ut non ab re venerit ad
 istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græ-
 corum. nam pugna ad Plataeas diluculo
 dici gesta est, apud Mycalem vesperi.
 quarum utranq; eodem eiusdem men-
 sis die gestam esse non diu post ab his
 rem repetentibus declaratum est. Ante
 rumoris autem aduentum subibat istos
 timor non tam de seipsis quam de Græ-
 cia, ne Mardonio subiiceretur : at ubi
 fama hæc ad eos aduolauit, impensius
 atque properantius ad congregiendum
 processerunt : tanto animo Græcis ac
 barbaris in pugnam tendentibus, tan-
 quam in sulcæ eis & Hellepontus propo-
 sita præmia essent. Athenienses por-
 ro, & qui iuxta erant instructi, pæne di-
 midium copiarum, iter tenebant per li-
 tus atque planitiem : Lacedæmonii au-
 tem : & deinceps collocati, per con-
 fragosa & montes. Quæ dum Lacedæmo-
 nii circuibant, interim Athenienses in
 altero cornu præliabantur. Persæ,
 quoad sibi gerra mansere recta, sese de-
 fensauere, nihilo inferiores hostibus :
 postea vero quàm Atheniensium &
 eorum qui cum Atheniensibus erant
 copiarum admixta sunt, vehementius se
 mutuo adhortantes, ut laus operis i-
 pforum esset, non Lacedæmoniorum,
 tum commutari iam res, & deiectis ger-
 ris Græci confertim impressionem fa-
 cere in Persas. Illi excepto impetu per-
 diu restitere, ad postremum in muni-
 tiones refugere : cum quibus pariter ir-
 ruperunt Athenienses & Corinthii &
 Sicyonii & Træzenii. ita enim erant
 ii in acie collocati. Vbi vero & mu-
 rus captus est, ibi barbari non robotis
 memores esse, sed fugæ, præterquam
 Persæ : hi autem soli ad paucos redacti
 pugnabant, Græcis assidue in murum
 irruentibus. Quorum duo classarii ex-
 ercitus duces, Artayntes & Ithramitres,
 effugerunt : totidem pugnantibus occu-
 buerunt, Mardontes, & pedestrium co-
 piarum dux Tigranes. Adhuc autem di-
 micantibus Persis superuenere Lacedæ-
 monii ac focii, qui eos qui supererat truci-
 cidaue-

21. 28. 29. 30.

21. 30. 31.

40

C

C1

C11

cidauerunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorū dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio pugnam pertinaciter, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugna adessent, aliquid innovarent. At illi è contratio prorsus quam iussi fuerat fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.

CIV In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam navauerunt Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus Eutheni filius, vir in pancratio celebris: cui postea contigit ut bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cynnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundum autem Athenienses egregij extitere Corinthi Tæzeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum naues incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandum esse ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censabant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, eiectionis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ionæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum, & quum in hoc conten-

χίριζον. ἔπεισον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συγγυνοὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περσί-
λεος, τῶν τε Σαμίων ὁ στρατάρχης, ἔοντες ἐν τῷ
στρατοπέδῳ τῶν Μηδικῶν, καὶ ἀπὸ Δαίρηδρον τὰ ὄ-
πλα, ὡς εἶδον αὐτὴν καὶ τὸ ἄρμα γινόμενον ἐτε-
ραλέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδωκέατο, προσεφε-
λέην ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντας ὁ
δῆμοι Ἴωνες ἀρξάντας, ἔπαυ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀ-
πὸ Περσέων, ἐπέγεντο τοῖσι βαρβαροῖσι. Μιλη-
οῖοι δὲ προστέτακτο μὲν τῷ Περσέων τοῖς ὁρδοῦσι ἡ-
ρεῖν, σωτηρίας εἶνεκά σφι ὡς αὐτῶν ἀρα σφέας κατα-
λαβάνη οὐδ' ἀρκατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σὺν
ζωνταῖς τοῖς κορυφαῖς τῆς Μυκάλης. ἐπαρρησάμην μὲν
νῦν ὅτι τὸ τοῦ ὁρῆμα ὁ Μιλήσιοι τὸ τὸ γε εἶνε-
κα ἵνα μὴ πείσθῃς ὁ στρατοπέδῳ ἡ νεοχμὸν ποιέ-
οιεν. ὁ δὲ πρὸ τῶν ἡλίων ἔπρως τετραγώνῳ ἐποίησεν
δῆλας τε καὶ τῆ γέφυρα σφι ὁδὸν φθύγαι, αἱ δὲ ἐ-
φερὸν ἐς τὸν πολεμίοις καὶ τέλος, αὐτοῖσι σφι ἐγίνοντο
κτείνοντες πολεμιώτατοι. ἔπαυ δὲ τοδοῦτερον Ἰωνίη
ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἕλ-
λήνων ἦλθον Αἰθιωαῖοι (καὶ Αἰθιωαῖον, Ἐρμό-
λυκος ὁ Εὐθόνης, αἰὲρ παγκρατῆλον ἐπασκῆσας τῶν
δὲ Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὑπερον τῶν τῶν, πολέμου
ἔοντος Αἰθιωαῖοι τε καὶ Κερουσίοι, ἐν Κύρῳ τῆς
Καρυστίας γῆρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κείσθαι ὅτι
Γεραῖος) μὲν δὲ Αἰθιωαῖος, Κορινθιοὶ καὶ Τροι-
ζῶνιοι καὶ Σικυώνιοι ἦλθον. Ἐπί τε δὲ καὶ
εργάσαντο ὁ Ἕλληνας σὺν πολλοῖς, σὺν μὲν μαζο-
μῆροις, σὺν δὲ καὶ φθύγαι τῶν βάρβαρων, τοῖς νῆας
οὐδ' ἀρκατέλαβε, καὶ τῶν τῶν ἀπὸ, τὴν λήϊον προσεξα-
γαρήνεις ἐς τὴν ἀρμαλὸν καὶ τῆς γῆρας ἡγεμόνων
δῆλας. ἐμπερῆσαντες δὲ τῆς καὶ τοῖς νῆας, ἀπέ-
πλεον ἀπικόμενοι τῶν Σάμων ὁ Ἕλληνας, ἐβόλλυ-
οντο πρὸς ἀνάστασις τῶν Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἶη τῶ
Ἑλλάδος κατακίησαι, τῆς αὐτοῖς ἐγκρατέες ἐσθῶν
πῶ δὲ Ἰωνίῳ ἀφείναι τοῖσι βαρβαροῖσι. ἀδύ-
νατον γὰρ εἶναι σφι εἶη εὐνοῖς τε Ἰωνῶν προσ-
κατῆσαι, φερούοντας ὁ πρῶτα χρεὼν καὶ ἐ-
ωῦ τῶν μὴ προσκατῆσαι, Ἰωνῶν σὺν δὲ μίλιον ἐλπί-
δα ἔχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξαι.
πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐ-
δοῖσι ἐδόκεε τῶν μηδικῶν ἐθῶν τῶν Ἑλλήνων
τὰ ἐμπόρια δὲ ἀναστῆσαι, δοῦναι πῶ χρεὼν Ἰ-
ωνῶν κατακίησαι. Αἰθιωαῖοι δὲ οὐκ ἐδόκεε δεχθῆναι,
Ἰωνίῳ ἡγεῖσθαι ἀνάστατον, σὺν δὲ Πελοποννησίοις
πρὸς τῶν σφετέρων ἀποκίεων βουλεύειν. αὐτίται-

CIII

CIV

CV

349

1 Pugnam alteram in partem inclinare. Alij Pugnam ancipitem esse. 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censabant.

νότων ἢ τῶν πελοποννησίων καὶ ἔτι δὲ Σαμίων τε καὶ Χίως καὶ Λεσβίων, καὶ ἄλλων ἠϊονείων, οἳ ἔτι τὴν συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποίησαντο, πρὶς τε καὶ λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποσησεῖσθαι. Ἰσχυρῶς ἢ κατὰ λαβόντες ὀρκίοισι, ἐπλεον τὰς γαφύρας λύσοντες. ἐπὶ γὰρ ἐδόχεον ἐν τεταμέναις ὀρκίσειν. οἳ μὲν δὲ ἔτι Ἕλλησπόντου ἐπλεον. Τῶν ἢ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τὴν Μυκάλης καὶ ἠλιγεντων, ἐόντων δὲ πολλῶν, ἐγένετο κρημνὴ ἐς Σαρδίς πορθυμένων ἢ κατ' ὄδον; Μασίτης δὲ Δαρείω πατρὸς τῶν πατρὶος γαυαχῶν, τὴν στρατηγὸν Ἀρταύτην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἀπὸ τε καὶ γυαυχῶν κακίω φασ ἀπὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγὸς ἦν καὶ ἀξίον εἶναι πορθῆσαι καὶ βασιλῆος οἶκον κακῶς ἔχειν. καὶ ἢ τοῖσι Πέρσησι, γυαυχῶν κακίω ἀκῶσαι, δένος μέγιστος ἔστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἠκῶσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν Μασίτην τὴν ἀκινάκεια, ἀποκτείνουσα ἡλίων. καὶ μὲν ἐπιθρόνεται Φθίας Ἐφναγρῆς ὁ Πηρξίλεω, αἰὲρ Ἀλικαρνησείας, ὅπως ἐστὶν αὐτῷ Ἀρταύτην, ἀρπαξάμενον καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, παρὰ ἑσὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν τῷ τῶν οἰδουφόροι Μασίτην παρ᾽ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ Ἐφναγρῆς τοιαῦτα ἐργάσατο, χαλεπὰ αὐτῷ τε Μασίτην ἡγεμόνος καὶ Ἐέρξη, ἑκαστῶν τὴν ἀδελφεὸν τὴν ὀκείνην καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὁ Ἐφναγρῆς πάσης ἤρξε Κιλικίας, δόντος βασιλῆος. τῶν ἢ κατ' ὄδον πορθυμένων βαρβάρων, ὅσους ἐπὶ πλέον ἐγένετο τῶν, ἀπὸ κρηνοῦντες ἐς Σαρδίς. ἐν ἢ τῆσι Σαρδίσι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ὁ ὀκείνου τῶν χρόνων ἐπεὶ τε ὁ Ἀρταύτην παρ᾽ ἑαυτοῦ τῆν ναυμαχίαν, φυγῶν ἀπὸ κετο. 3 ὅτε δὲ ἐν τῆσι Σαρδίσι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίτην γυαυχῶν, εὐούσης καὶ ταύτης ἐν ταῦτα ὡς δὲ ἢ παρ᾽ ἑαυτοῦ πόντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, ὅσους βίβω παρ᾽ ἑαυτοῦ, παρ᾽ ἑαυτοῦ ἡγεμόνος τὴν ἀδελφεὸν Μασίτην (τῶν τῶν ἢ τῶν ἔχει καὶ τὴν γυαυχῶν ὅτε γὰρ ὅπως ἀπὸ βίβω τὴν ἡγεμόνη) ἐν ταῦτα δὲ Ἐέρξη ἐργάμενος τὴν ἀπὸν, ἀρῆσαι τὴν γάμον τῶν τῶν πατρὶος τῶν ἐὼν Δαρείω θυγατέρα τὴν γυαυχῶν ταύτης καὶ Μασίτην δόκεον αὐτῷ μέλλον λαμβάνουσα ταῦτα ποιήσῃ. ἀρῆσας ἢ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπὸ γυαυχῶν ἐς Σοῦρα ἐπὶ ἢ ὀκείσε ἀπὸ κετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἐαυτοῦ Δαρείω τῶν γυαυχῶν, οὕτω δὲ τῆς Μασίτην μὲν γυαυχῶν ἐπέπαυτο ὁ δὲ, ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἡγεμόνος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τὴν Δαρείω μὲν γυαυχῶν, Μασίτην ἢ θυγατέρα ἔνοια ἢ τῆν γυαυχῶν ταύτην ἢ Ἀρταύτην. Χρόνου ἢ παρ᾽ ἑαυτοῦ, ἀνά-

derent, Athenienses, libenter eis cedere Peloponneses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac ceteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis foedus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, se permanfuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes solvendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontum nauigabant. Si vero barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissent, se Sardis recipiebant. Qui dum inter faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnae male gestae adfuerat, conuiciari Artayntae cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuisse ignauio-rem, qui ita illam praefecturam administrasset: dignumque omni malo esse qui de regia domo male meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauio-rem. Artayntes igitur, vbi multa audit, indigne ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi audis. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassicus, ut stabat a tergo, hominem medium accipit, sublatumque humi allidit. intereaque satellites Masistis adfuerunt. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem seruasset. quippe ab eo ob hanc re totius Ciliciae praefectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardisq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tempore quo, praelio nauali male gesto, Athenis illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, adamabat uxorem Masistis, quae & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitandis, neq; vi, quam afferre volebat, fratris Masistis respectu: (quae res & mulierem retinebat, probe gnaram non se coactum iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euasit ut filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Contracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eo postquam peruenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Masistis amore cessauit, ad amara ex familiaritate nurus Masistae filia, cui nomen erat Artayntae. Qua quum potiretur, processu temporis res pa-

κ.δ.

κ.ε.δ.

κ.ι.δ.

1 Qui ita munere imperatorio functus esset: 2 Et permutatis suis amicis vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quae Darii quidem uxor, Masistae autem erat filia, tefacta

refacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebat enim toti familiae infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enim uero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iam pridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam huius rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quorannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Perfice Tycta, Græce τέλειον, id est, perfecta: in qua rex solum caput ornatur, Perfique strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque in fontem negotii illius cuius causa vxor sua eam flagigaret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodum annuit: tradensque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πισσα γίνε) Ἐσὼ τοῖα δὲ ἔλυθηνασα Ἀμηςτρίσ
 ἢ Ξέρξεω γυνὴ Φάρως, μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ ἴσ-
 ης ἀξίον, δίδοι Ξέρξη. ὁ δὲ, ἡδεις, πῶς βάλλεται
 τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταϊντὴν. ἡδεις δὲ καὶ
 ταύτη, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται
 ἡμέρας αὐτὴ τῆ αὐτῆ ἑσπεριμύθων. πρὸς
 τα γὰρ τούτοις αἰτῆσασαν. τῆ δὲ κακῶς γὰρ
 ἔδει προικίην ἡμέρας, πρὸς ταῦτα εἶπαί Ξέρξη,
 Δώσεις μοι ὅ αἴσε αἰτήσω; ὅ, τι, πρὸς μᾶλλον δοκέ-
 10 ὦν ἐκείνῳ αἰτήσαι, ἑσπεριμύθων καὶ ὡμοσε. ἡ δὲ,
 ὡς ὡμοσε, ἀδελφῶς αἰτῆσαι ὅ Φάρως. Ξέρξης δὲ, πρὸς
 τοῖος ἔθηκετο, οὐ βουλόμηνος δοῦναι κατ' ἀπόμην
 ὅσδεν, φοβεόμηνος δὲ Ἀμηςτρίσ, μὴ καὶ πρὶν κατ-
 εικαζούση τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπ' ἄρθε τῶν ἡμερῶν
 ἀπὸ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἀπλετον, καὶ ἑσπε-
 ροῖ τὸ ἔμελλε ὅσδεις ἀρξέιν ἀλλ' ἢ ἐκείνη (Περ-
 σικὸν δὲ κάρτα ὅσρατος δῶσον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπει-
 20 θε. δίδοι ὅ Φάρως. ἡ δὲ, πρὸς ἑσπερῆς εὐδοτα τῶν
 δῶρων, ἐφόρεε τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηςτρίσ
 πρὸς γὰρ ἀνεταί μιν ἔχουσαν. μαρτυρεῖ δὲ ὅ ποιη-
 τὸν, τῆ μὲν γυναικὶ ταύτῃ ὅτι ἔχε ἔγκοτον ἢ
 δὲ, ἐλπίσουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτήσαι, καὶ
 ταῦτα ἐκείνῳ τῶν ἡμερῶν, τῆ Μασιστῆ γυναικὶ ἐ-
 βούλετο εὐδοτα. φυλάξα δὲ ὅ ἀδελφῶν ὅ
 ὡτῆς Ξέρξῳ βασιλῆιον δειπνον πρὸς τῶν ἡμερῶν
 τῶν ὅ δὲ δειπνον πρὸς τῶν ἡμερῶν ἀπαξ τῶ ἐπι-
 τῆ, ἡμέρη τῆ ἡμέρη βασιλῆος. οὐνομα δὲ τῶ
 δειπνον τούτῳ, Περσισίμην, τικτῆ καὶ δὲ τῶ
 Ἐλλινῶν γλαστῶν, τέλειον. ὅτε καὶ τῶ κεφα-
 30 λῶν σμῆται μοῦνον βασιλῆος, καὶ Πέρσης δαπέ-
 ται. ταύτῃ δὲ τῶ ἡμέρη φυλάξα δὲ ὅ Ἀμης-
 τρίσ, καὶ τῶ Ξέρξεω, δοῦναι ὅ τῶ Μασισ-
 τῆ γυναικῆ. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάσσειον ἐποίη-
 ὅ, τῶ μὲν, ἀδελφῶν γυναικῆ πρὸς τῶν ἡμερῶν,
 ὅ, ἀνατίλω εὐδοτα τῶ τῶν ἡμερῶν τούτου. οὐνομα
 καὶ τῶ ἔμελλε ἐδέετο. Τέλος μὲν τοῖ, ἐκείνης τε
 λιπῆρῶν, καὶ ὅ τῶ νόμου ὅ Ξέρξῳ μὲν, (ὅτι ἀ-
 τυχήσαι ὅ καὶ τῶν, οὐ σφι διωμάτων ἐστὶ βασι-
 40 λῆιον δειπνον πρὸς τῶν ἡμερῶν) κάρτα δὲ ἀέκων κατ-
 ἀνεταί καὶ τῶν ἡμερῶν, ποιεῖ ὅδε: ὅ μὲν κελθεῖ ποιεῖν
 τὰ βούλεται ὅ, μεταπεμφόμενος ὅ ἀδελφῶν,
 λέγει τῶν, Μασιστῆ, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐ-
 μὸς ἀδελφῶς πρὸς τῶν ἐπὶ τούτοις, καὶ εἶς ἀνὴρ ἀγα-
 θὸς γυναικὶ ὅ ταύτῃ τῆ νῦν σιωοικῆς, μὴ σιωοικῆς
 ἀπὸ τοῖ αὐτῶν ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα ὅ ἐμῆν.
 ταύτῃ σιωοικῆς τῶν ὅ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

CIX

CX

x Diversam à nostra lectionem videtur esse sequenti.

μη' εχε γυναικα. ο δ' Μασισης αποθνήσκοντας τ' α
 λέγειν μενα, λέγει τ' αδε, Ω δ' εσσοτα, ινα μοι λογον
 λέγεις αχρηστον, κελθων μοι γυναικα, εκ τ' ης μοι
 παιδες νεωυια τε εισι τρεεις, και θυγατερες, τ' η και συ
 μενω τ' α παιδι τ' α σεωυτ' ε η γ' αγω γυναικα. αυτη
 τε μοι κ' η νοον τυγχουει καρτα εοδ' α. τ' αυτω με
 κελθεις μεθεντα, θυγατερα τ' σεωυτ' ε γημη; εγω
 δε, βασιλδου, μεγαλα μδρ παιδουμι, αξιδουμρος θυ-
 γα ες τ' ης σ' ης; ποιησω μδρτοι τουτων εσδε τερα.
 συ δ' μηδαμωσ βιω αφηγματος τουδδε δεουμρος.
 αλλα τ' η τε σ' η θυγατει αυηρ δι' ηος φδησηται εμδ
 εσδε εν ησταν εμε τε εα γυναικι τ' η εμ' η σιωοικειν.
 ο μδρ δ' η τοιο τοιοι αμειβε'. Ξερξης δ' θυμωσ τ' ης λέγει
 τ' αδε, Ουτω δη τοι Μασισα πεσθηκαται. ουτε γαρ αυ
 τοι δουλω θυγατερα τ' εμω γημη, ουτε εκεινη επι
 πλεωυα χρονον σιωοικησεις. ως μαθης τ' α διδουμρα
 δεκεσθαι. ο δ' ως τ' α τ' α ηκουσε, ειπας τουτον δε, εχω
 ρεε εζω, Δεσσοτα, ου δη κω με απωλεσας. Εν δ'
 τουτω τ' α Δι' α μεσου χρονω εν τ' α Ξερξης τ' α α-
 δελφω διηγετο, η Αμυσεις μεταπεμψαμδρη
 εδου δρουφορεσι τ' ε Ξερξεω, Διαλυμνηται τ' γυ-
 ναικα τ' Μασισω. τοις τε μαζοις εποταμοδσα, και
 πεσεβωγε και ρινα, και ωτα, και χιλεα, και γλωσσαν
 εκταμοδσα, ες οικον μιν εποπεμπει Διαλυμα-
 σμδρτω. Ο δ' Μασισης, εσδε εν κω ακηκωσ του-
 των, ελπομρος δε η (α) και τον ει', εσπιπ' ε δρομω ες
 τ' α οικια. ιδων δ' διεφταμδρτω τ' γυναικα, αυλικα
 μδρ τ' α ε συμβουλδουσ μδρτος τοιοι παισι, ε πορβυετο
 ες Βακτρα σιω τε τοιοι εωυτ' ε υιοι, και δη κου υιοι και
 δι' ηοι, ως εποσ ησων νομδν (α) Βακτειον, και ποιησων
 τ' α μεγισα και κω βασιληα. τ' α τ' α αυ η ε γρητο, ως ε-
 μοι δοκεδ, ει τ' α εφ θη αυα θα εις εδου Βακτειοι, και
 εδου Σαχας. και γδ εσερην τε μιν, και κω υπεργος τ' η
 Βακτειων. δη α γδ Ξερξης πυθμδρτος τ' α ε εκει-
 νον αφησοντα, πεμψας εω αυδον εραπιω, εν τ' η ο-
 δω και τεκτεινεν αυδον τε εκεινον και εδου παιδα ε αυ-
 τ' ε, και τ' α εραπιω τ' α εκεινου. κ' η μδρ (α) ερω-
 τα (α) Ξερξεω, και (α) Μασισω θανατον, τ' α ε ε-
 γρητο. Οι δ' εκ Μυκαλης ορμηθεντες Ελλωες
 εω Ελλησποντου, πεσπον μδρ τ' α ε Λεκτον ωρμεον,
 εω αυεμων επολαμφθεντες. αυδουθεν δε απι-
 κοντο ες Αβυδον, και τ' α ε γεφυρας βυεση Διαλυ-
 μδρας, τ' α ε εδδκεον βυρησειν επι εντεταμδρας και του-
 των εδου ηκισα ενεκα ες (α) Ελλησποντον απικοντο.
 τοιοι μδρ νω αμφι Λδουτυχιδσα Πελοποννησιοι

missam facias. His verbis stupefactus
 Masistes, Domine, inquit, 'quam tu me-
 cum orationem habes importunam:
 qui uxorem, 2 ex qua liberi mihi sunt
 adolescentes, & filia, (quarum unam
 tu filio tuo duxisti uxorem) iubes me
 relinquere, (quae mihi est ex animi mei
 sententia) ut filiam tuam in matrimo-
 nio ducam? Equidem, rex, etsi magni
 facio me dignari coniugio filiae tuae, ta-
 men neutrum istorum faciam. 3 tu ve-
 ro, qui nequaquam necesse habes, no-
 li ad hoc rei me cogere. alius non infe-
 rior me existet maritus filiae tuae: sine me
 mea uxoris consuetudine frui. Haec ille
 quum respondisset, percitus ira Xerxes,
 Atqui, inquit, 4 ita tecum, Masista, a-
 getur, ut neque iam tibi filiam meam
 nuptum dem, neque tu consuetudine
 tuae diutius fruaris: ut discas accipere
 oblata. Masistes his auditis, extra a-
 biit, haecenus loquutus, Domine, non-
 dum me interemisti. Hoc interim tem-
 pore dum Xerxes cum fratre colloqui-
 tur, Amestris accitis satellitibus Xerxis,
 uxorem Masistae excarnificat, mamillas
 praecidit, easque canibus abiicit: praeci-
 dit nares, aures, labra, linguam: atque
 ita excarnificatam remittit domum.
 Harum rerum quum nihil audisset Ma-
 sistes, metuens tamen aliquid sibi esse
 mali, cursu se domum protipiebat. ubi
 vero mutilatam uxorem vidit, confe-
 stim inito cum liberis consilio, abiit Ba-
 ctra cum illis & aliis quibusdam, tan-
 quam provinciam Bactriam ad defecti-
 onem inducturus, & plurimum mali re-
 gi facturus. Quod & contigisset (ut
 mihi videtur) 5 si occupasset ad Bactrios
 & ad Sacas ascendere. etenim praeses
 erat Bactriorum, a provincialibusque
 diligebatur. Sed haec eum 6 perpetra-
 turum Xerxes audiens, missis aduer-
 sus hominem copiis, & ipsum & li-
 beros & copias in itinere trucidavit.
 De amore Xerxis & nece Masistae haec
 haecenus. ¶ Graeci a Mycale profe-
 cti Hellepontum versus, primum cir-
 ca Lecton stationem habuerunt, a ven-
 tis intercepti. Inde soluentes, Abydum
 tenuerunt: & quum pontes, quorum praeci-
 pue causa illuc ierant, credentes se ad-
 huc eos intentos esse inuenturos, repe-
 rissent solutos, deliberabant. Leutychi-
 di & qui cum eo erant Lacedaemoniis,

351

CXI

CXII

CXIII

1 Quae est ista futilis qua vteris apud me, oratio? 2 Quorsum spectat? 3 Ex qua tres mihi lib. 4 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc a me rem contendens. 5 Ita se res tua habent, vel, Ita se res tua habent, vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 6 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Atheniensibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Chersonesum tentarent. Itaque Peloponneses quidem abiere: Athenienses vero Abydo in Chersonesum traicientes, Sestum obsidebant. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellesponto adesse, tanquam ad omnium eius tractus urbium validissimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia Oebazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc compositauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Persis pariter & magna sociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciae obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, petitis Protefilai Iphicli geniti pecuniis. Etenim est in Eleunte Chersonesi Protefilai sepulcrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniae, necnon phialæ aureæ argentæque, & æs & vestis, aliaque donatia quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, ut discant alii non militare aduersus regionem tuam. Hæc dicendo facile erat persuadere Xerxi ut largiretur sibi domum eius viri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimvero sentiebat Artayctes Protefilai in provinciam tegis militasse, quod videlicet Persæ omnem Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Hic, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Eleunte ad Seston expottavit, fanumque seuit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, id est, in templi loco inaccessso, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniensibus obsidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obsidionem, quam non expectauerat. ex improviso à Græcis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non possent. itaque orare duces suos ut se illinc reducerent.

ἔδοξε ἀποστρέφειν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθῆναιοι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτὸν ὑπομείναντας, πειράσασθαι τῆς Χερσονήσου. Ἐμὲ δὲ ἀπέπλεον. Ἀθῆναιοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀγαβαίτες εἰς τὴν Χερσονήσον, Σησὸν ἐπολιόρκειον. Ἐς δὲ τὴν Σησὸν αὐτίκῃ, ὡς εἶναι τὸ ἰαχρότατον τείχος τῆς αὐτῆς, σιωπήσαν, ὡς ἤκουσαν πρῆξιναι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, ἐκ τε τῶν ἡγῶν τῶν περὶ οἰκίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος, Οἰόβαλτος, αἰὲρ Πέρσης, ὃς ἔα ἐκ τῆς γαφυρέων ὄπλα ἐνταῦθα ἰὺ κεκομικῶς. ἔξην δὲ αὐτῶν ἑπιχώριοι Αἰολεῖς, σιωπῶσαν δὲ Πέρσας τε καὶ τῶν ἡγῶν συμμάχων συγχρῶς ὄμιλος. Ἐτυραννίδου δὲ τούτου τῶν νομῶν Ξέρξεω ὑπάρχοντος Ἀρταύκτιος, αἰὲρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος ὃς καὶ βασιλεὺς ἐλαμῶντα ἐπὶ Ἀθῆνας ἔξῆπάτισε, ἔα Πρωτεσίλεω τῷ Γρίκλου χεῖματα ἔξ Ἐλεουῦτος ὑφελόμηνος. ἐν γὰρ Ἐλεουῦτι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τείχεος 20 πᾶσι δὲ, ἐνταῦθα εἶναι χεῖματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκῆς, καὶ ἑσθῆς, καὶ ἡγῶν ἀναθήματα, ἔα Ἀρταύκτιος ἐσίλησε, βασιλεὺς δόντος. λέγων δὲ τοιαῦτα, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἐστὶ οἴκος ἀνδρὸς Ἑλλήνων ἐνταῦθα, ὃς ἐπὶ γῆν σιωπῶν στρατὸμῶρος, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε τούτου μοι δὸς οἶκον, ἵνα καὶ ἴσῃς μάθη ἐπὶ γῆν τῶν σιωπῶν μὴ στρατὸμῶρος. αὐτὰ λέγων, ὅπως τῶς ἐμελλε ἀναπέσειν Ξέρξεα δουῶναι ἀνδρὸς οἶκον, ὃς δὲν ἔσποππῆντα τῆν ἐκείνος ἐφῆνε. ἐπὶ γῆν δὲ 30 τῶν βασιλῆος στρατὸμῶρος Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιαῦτα τῶν Ἀσίω πᾶσαν νομίζουσι ἐαυτῶν Πέρσας εἶ), καὶ τῶν αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χεῖματα, ἔξ Ἐλεουῦτος εἰς Σησὸν ἔξεφόρησε, καὶ δὲ τείχεος ἔσπειρε, καὶ ἐπέμεσε. αὐτὸς τε ὁκῶς ἀπίκον εἰς Ἐλεουῦτα, ἐν ταῖς ἀδύταις γυμναξί ἐμίσησε. ὅτε δὲ ἐπολιόρκετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε πρῆσκα σαμῶρος εἰς πολιορκίαν, οὔτε πρῆσκα σαμῶρος τῶν Ἑλλήνων. ἀφύκτως δὲ καὶ αὐτὸ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκουμένοι σφι 40 φθινόπωρον ἐπέχμετο, καὶ ἡγάλον ἔα Ἀθῆναιοι ἀπὸ τε τῆς ἐαυτῶν ἀποδημιέοντες, καὶ οὐ διωκόμενοι ἔλθειν τὸ τείχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπαγῆρσαι σφῆας ὀπίσω. οἱ δὲ ἔσκα ἔφασαν, ὅτιν ἢ ἔξελωσι.

Duces negare se prius id facturos quam aut mu-

CXIV

CXV

CXVI

1 Xerxem Ath. tendentem circumvenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de his quæ ille cogitabat nihil suspicatus.

ἔξελασι, ἢ δὲ Ἀθωαίων κοινὸν σφέας μεταπέμ-
 ψηται. οὕτω δὲ ἔπερξεν ἅπαντες. Οἱ δὲ ἐν ταῖς
 τεύχεσι ἀμφὶ Ἐρταύκτεα ἐς πόλιν ἤδη κακοῦ ἀπι-
 γνήμοι ἔσαν οὕτω, ὥστε τὸν Ἰόνιον ἔχοντες τῆς κλι-
 νέων, ἐστίνοντο. ἐπεὶ τε ὁ σὸς δὲ ταῦτα ἐπὶ ἔχον, οὕτω
 δὲ τὸ νύκτα οἰχόνται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι,
 καὶ ὁ Ἐρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπως τε τὸ τεύχος
 καταβαίντες, τῆς ἰσθμίου πολέμων. ὡς ἡμέ-
 ρη ἐγένετο, Ἐρταύκτις ἀπὸ τῆς πύργου ἐσήμη-
 ναν τοῖσι Ἀθωαίοισι τὸ γερονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοι-
 ξαν. τῆς δὲ Ἐρταύκτις πλεῖνες ἐδίωκον, Ἐρταύκτις δὲ πόλιν ἐ-
 ρξεν. Οἰόβαζον μὲν νυκτὸς ἐκφύγοντα ἐς τὴν Ὀρη-
 κίαν, Ὀρηκίαις Ἀφίνησι λαβόντες, ἔθυσαν Πλει-
 σάρῳ ὅτι χερσὶν ἔειπε, ἔστω τὰ σφετέρῳ τὸν ἦ-
 μετ' ἐκείνου, δὴ ἔστω ἐφ' ὀνόματι. Ἐρταύκτις δὲ ἀμφὶ
 Ἐρταύκτιν, ὑπερὶ ὁμηθέντες φεύγειν, ὡς κα-
 τελαβαίνοντο ὀλίγον ἔοντες ὑπὸ Αἰγῆς ποταμοῦ,
 ἀλεξόμενοι χερσὶν ὅτι συχόν, Ἐρταύκτις δὲ ἀπέθανον, Ἐρταύκτις
 δὲ ζῶντες ἐλάμψθησαν, καὶ σιωδήσαντες σφέας Ἐρταύκτις
 Ἐλλίνας, ἦσαν ἐς Σηπὸν μετ' αὐτῶν ἦ, καὶ Ἐρταύκτις
 κτεῖν δεδεμένον, αὐτὸν τε καὶ τὸ παιδίον αὐτοῦ. Καί
 τὴν φυλακῶν λέγεται ὑπὸ Χερσονησιω-
 τῶν ἄλλοις ὁπωσάντι, τέρως γινέσθαι τοῖον δὲ Ἐρταύκτις
 ἄλλοις ὅτι τὰ πύλας κείνοισι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐ-
 σπαίρον, ὡς ἔειπε ἰσθμίου νεώτοιο. καὶ οἱ μὲν ἀειχ-
 νήντες, ἐθανύμαζον. ὁ δὲ Ἐρταύκτις ὡς εἶδε τὸ τε-
 ρως, καλέσας Ἐρταύκτιν ὁπωσάντι τὸν ἄλλοις, ἔφη, Σείνε
 Ἀθωαίε, μηδὲν φοβέο τὸ τερως τὸν οὐ γὰρ σοι πέ-
 φηκε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλευσίῳ Πρωτεσί-
 λεως, ὅτι καὶ τεθνεώσ, καὶ ἄλλοις ἐόν, δυνάμειν πρὸς
 θεῶν ἔχει ἄδικέοντα ἵνεσθαι. νῦν ὦν ἀποιῶ Ἐρταύκτις
 ἄλλοις ἐθέλω ὅτι θῆναι αὐτὸν μὲν χερσὶν ἔλα-
 βον ἐκ τῆς ἰσθμίου, ἐκ τὸν ἄλλοις καταθῆναι τὰ θεῶν
 αὐτὸν δὲ ἐμεῶν τε καὶ τῶ παιδός, ἀποδώσω ἄλλοις
 διπλόσια Ἀθωαίοισι ἀειχνητόμοις. ταῦτα ὑ-
 ποσχόμενος, Ἐρταύκτις ἔειπε τὸν οὐκ ἐπει-
 θε. Ἐρταύκτις δὲ Πρωτεσίλεω ἡμι-
 ρέοντες, ἐδέοντο μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτὸν τὸ
 Ἐρταύκτις αὐτῆ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες
 δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτίαν ἐς τὴν Ἐρένης ἐζύξεν Ἐρταύκτις
 πρὸς, (Ἐρταύκτις δὲ λέγει, ὅτι Ἐρταύκτις Ἐρταύκτις
 ὑπὸ Μαδύτου πόλεος) Ἐρταύκτις ἀναπαύσ-
 αθῶντες, ἀνεκρέμασαν. Ἐρταύκτις δὲ παιδίον ἐν ὀ-
 φθαλμοῖσι τῶ Ἐρταύκτις κατέλυσαν. Ταῦ-
 τα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἐλλάδα,
 ταῦτε

352

28. ὑποσχόμενος

28. σκιδάρι

rum expugnassent, aut ipsos respublica
 Atheniensium accersisset: adeo res illa
 eis cordi erat. At ii qui cum Artaycte
 intra muros erant, in omnem adducti
 calamitatem, adeo ut funibus lectorum
 elixis vescerentur, ubi iam ne hæc qui-
 dem habebant, ita sub noctem capesse-
 runt fugam, cum alii Persæ, tum Artay-
 ctes & Oebazus, delapsi à posteriori
 murorum parte, quæ præcipue destitu-
 ta ab hostibus erat. Postquam illuxit,
 Chersonitani è turribus rem indicave-
 re Atheniensibus, portaque patefecere.
 Atheniensium plerisque fugientes Per-
 sas persequentibus, alii urbem tenuere.
 Oebazum in Thraciam fuga elapsum,
 Thraces Apynthii exceptum, Plestoro
 indigenæ deo, ritu suo immolauerunt,
 ceterum eius comites aliter interfece-
 runt. Artayctes autem cum suis inira
 posteriori fuga, quum pauci essent, super
 Ægos fluentia circumuenti, quum per-
 diu sese defensasent, partim occubue-
 runt, partim viui sunt capti. Quos Græci
 alligatos Sestum duxerunt, interque
 eos Artayctem cum filio suo. Fertur à
 Chersonitanis, vni eorum qui istos ser-
 uabant, dum carnem falsam torret, ta-
 le ostentum exitisse: Ossa illa falsæ
 prius imposita resiliit palpitauique,
 quemadmodum pisces recens capti. Qua
 de re quum circumfusi admirarentur,
 Artayctes ostentum ut vidit, accito viro
 qui falsuram coquebat, Hospes, inquit,
 Atheniensis, non est quod istud metuas
 ostentum: quod non tua causa exitit,
 sed mea: Protefilao qui est apud Eleun-
 tem, signum dante, qui mortuus ac sale
 conditus, habet à diis potestatem, eum
 à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc
 igitur ci donaria restituere in animo
 habeo: pro pecuniis quidem quas è tem-
 plo sustuli huius dei, centum talenta
 pendam: pro mea vero ipsius salute ac
 filii, ducenta. Hæc pollicens Xan-
 thippum Atheniensium ducem non
 persuasit, tum sua sponte animatum,
 tum ab Eleuntinis exoratum, quo Pro-
 tesilaum vlciscerentur, ut hominem in-
 terimeret. Itaque adductum hunc in
 litus in quo Xerxes traiectum iunxe-
 rat, (ut alii aiunt, in tumulum vrbi Ma-
 dyto imminentem) depactis humi asse-
 ribus suspenderunt, filio eius ante patris
 oculos lapidibus obruto. His actis A-
 thenienses in Græciam remeauerunt,

CXVII

CXVIII

CXIX

CXX

1 Ita tandem illi presentem rerum statum boni consulere ceperunt. 2 Pisces salitos torret, ut alij interpretes. 3 De eo à quo iniuriam accepit, prænas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Atheniensibus, si seruatus fuero.

portan-

CXXI

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autem Artaxætæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agendum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & uniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita ut iubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntque exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

τα τε δή α χρήματα ἀγντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν
 γεφυρέων, ὡς ἀναθήσοντες ἐς ἱερὰ. Ἐκτ' ὁ ἔτος τῶν,
 οὐδὲν ἐπίπλεον τυτέων ἐχόμεν. Τούτῳ δὲ τῶ Ἀρ-
 ταύκτω τῶ ἀνακρεμασθέντος, παρὰ τῶν Ἀρτεμ-
 βαρῆς ἐστὶ, ὁ Πέρσῃσι δὲ κησαύδμος λόγος, ὅτι κεί-
 νοι ὑπολαβόντες, Κύρω προσήνεικαν, λέγοντα τῶ
 δε, Ἐπεὶ Ζῆς Πέρσῃσι ἡγεμονίῳ διδοί, ἀνδρῶν δὲ σὶ
 Κύρω, κατελὼν Ἀστυάγα, φέρε, γὰρ γὰρ ἐκ τῆς
 θα ολίγῳ, καὶ τῶ τῶν τε γέλω, μετὰ μῆσ ἀίτες ἐκ
 10 τῶ τῆς δὴ ἔχω μὲν ἀμείνω. Εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀ-
 συγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω. τῶ μίλλω χρόνους
 πλέοσι ἐσόμεθα θανύμαστέροι. Εἰκὸς δὲ ἀρχοντας
 ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ πῶ ἐξεί κἀλλι-
 ον, ἢ ὅτε γε ἀνδρῶν τε πολλῶν ἀρχόμεν, πάσις τε
 τῆς Ἀσίας, Κύρω δὲ τῶ τῶ ἀκρύσας, καὶ οὐ θανύμα-
 σας ὅτι λόγος, ἐκέλευε ποιέειν τῶ τῶ. οὕτω δὲ ἀδύοσι
 πῶ ἤνεε κελθῶν πῶ ἀσκηδὰ ζεσθαι ὡς σὶ κέπ ἀρ-
 χοντας, ἀλλ' ἄρξομεν. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλα-
 κῶν χώρων μαλακὸς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς
 20 γῆς ἐστὶ, καρπὸν τε θανύμασὸν φύειν, ἔ ἀνδρας ἀγα-
 θοὺς τῶ πολέμα. ὡς συγγινόντες Πέρσῃσι οἴχοντο ἀ-
 ποσ αἴτες, ἐσώθεντες τῆ γῶμῃ πρὸς Κύρω. ἀρ-
 χεῖν τε εἰδόντο, λυπηρῶ οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδῶ-
 δα ἀπειρόντες, δῆλοισι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. Vel, Imperio pollent.

iplos respublica
 adeo res illa
 cum Artaxætæ
 omnem adducti
 funibus lektorum
 iam ne hæc qui-
 noctem capelle-
 Peisæ, tum Artax-
 elapsi à posteriori
 præcipue destitu-
 ostquam illuxit,
 tem indicave-
 que patefecere.
 ue fugientes Per-
 ni urbem tenere.
 m fuga elapsum.
 eptum, Plestoto
 o immolauerunt.
 aliter interfece-
 m cum suis inu-
 auci essent, super-
 enti, quum pe-
 partim occubu-
 apti. Quos Gra-
 erunt, interque
 io suo. Fertur à
 tum qui istos sec-
 lassam torret, ta-
 Offa illa salutar
 palpauitque,
 cens capti. Qu
 admirarentur
 idit, accito vi
 Hoipes, inquit
 quod istud meru
 tua causa extit
 ui est apud Ele
 ui mortuus ac sal
 potestatem, cum
 it, vexandi. Nunc
 estituere in animo
 quidem quas etem
 , centum talent
 ero ipsius salute
 hæc pollicens Xa
 ium ducem non
 sponte animatum
 oratum, quo Pro-
 ur, ut hominem in-
 adductum hunc in
 s traiectum iunxe-
 tumulum vrbi Ma-
 depactis humi affe-
 filio eius ante par-
 ruto. His actis A
 iam remeauerunt